

**HAYATİ VASFİ TAŞYÜREK'İN ŞİİRLERİNİN
TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ
TEMALAR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ**

Emre DEMİRER

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi

Ana Bilim Dalı

Doç. Dr. Kadir KAPLAN

2024

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

HAYATİ VASFİ TAŞYÜREK'İN ŞİİRLERİNİN TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM
PROGRAMINDAKİ TEMALAR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emre DEMİRER

Danışman: Doç. Dr. Kadir KAPLAN

BAYBURT - 2024

KABUL VE ONAY

Doç. Dr. Kadir KAPLAN danışmanlığında, Emre DEMİRER tarafından hazırlanan “Hayati Vasfi Taşyürek’in Şiirlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Temalar Bağlamında İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, 12.12.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Musa ÇİFCİ

Üye : Prof. Dr. Sedat MADEN

Üye : Doç. Dr. Kadir KAPLAN

Bu tezin kabulü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun/...../20... tarih ve 20...../.....-..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Murat KUL
Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Doç. Dr. Kadir KAPLAN danışmanlığında hazırlamış olduğum “Hayati Vasfi Taşyürek’in Şiirlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Temalar Bağlamında İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

12.12.2024

Emre DEMİRER

ÖN SÖZ

Türkçe dersi, öğrencilerin dil becerileri ve dil bilgisi gelişimlerini sağlayan; tüm ilkokul ve ortaokul sınıf seviyelerinde yer alan bir derstir. Dersin en önemli bileşenlerinden biri Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerdir. Türkçe ders kitaplarının ana unsuru olan metinler çeşitli türlerden seçilmektedir. Bu türlerden biri de şiirdir. Şiirler; öğrencilerin edebî, kültürel, akademik, bilişsel ve daha birçok açıdan gelişimlerine yardımcı olan metinlerdir.

Bu araştırmada şiirleri Türkçe ders kitaplarında kullanılabilecek farklı bir şair arayışından hareketle Hayati Vasfi TAŞYÜREK ve şiirleri çeşitli açılardan incelenmiş; ulaşılan bilgiler ve sonuçlar paylaşılmıştır.

Tez sürecine katılıp görüşlerini paylaşan Türkçe öğretmenlerine ve alan uzmanlarına, danışman hocam Doç. Dr. Kadir KAPLAN'a ve aileme teşekkür ediyor; tezin alan yazına hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Türk milletine armağan olsun...

Emre DEMİRER

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAYATİ VASFİ TAŞYÜREK'İN ŞİİRLERİNİN TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ TEMALAR BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Emre DEMİRER

Bayburt Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Kadir KAPLAN

Bayburt-2024, Sayfa: 77

Bu araştırmada şiirleri Türkçe ders kitaplarında kullanılabilecek farklı bir şair arayışından hareketle Hayati Vasfi Taşyürek ve şiirleri çeşitli açılardan incelenmiştir. Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin tematik açıdan incelenmesi araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Amaç, Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerini Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2019) ve Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2024) yer alan temalara göre incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasına bağlı olan iç içe geçmiş tek durum deseni kullanılmıştır. Çalışma materyali, "Hayati Vasfi Taşyürek'ten Seçme Şiirler" adlı eserdir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan "Ders Kitabına Uygunluk ve Değerleri Eşleştirme Formu (DKUDEF)" ile "Şiir Tür ve Tema Eşleştirme Formu (ŞTTEF)"; verilerin analizi sürecinde ise betimsel analiz kullanılmıştır. Ulaşılan sonuçlar Hayati Vasfi Taşyürek'e ait şiirlerin önemli bir kısmının içerik ve seviye bakımından Türkçe ders kitaplarında yer almaya uygun olduğunu; hem 2019 hem de 2024 yıllarında yayımlanan Türkçe Dersi Öğretim Programlarındaki temalar ve değerlerle; aynı zamanda şiir türleriyle uyumlu olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe dersi öğretim programı, tema, şiir.

ABSTRACT

M. SC. THESIS

ANALYSIS OF HAYATİ VASFİ TAŞYÜREK'S POEMS IN THE CONTEXT OF THE THEMES IN THE TURKISH CURRICULUM PROGRAM

Emre DEMİRER

Bayburt University

Institute of Graduate Studies

Department of Turkish and Social Studies Education

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Kadir KAPLAN

Bayburt-2024, Pages: 77

In this study, Hayati Vasfi Taşyürek and his poems were analyzed from various perspectives in search of a different poet whose works can be used in Turkish textbooks. The thematic analysis of Hayati Vasfi Taşyürek's poems is analyzed in terms of is the subject of this study. The aim is to examine Hayati Vasfi Taşyürek's poems according to the themes in the Turkish Lesson Teaching Program (MEB, 2019) and the Secondary School Turkish Lesson Teaching Program (MEB, 2024). In the study, a single nested case design, which is connected to the case study from qualitative research methods, was used. The study material is the work titled “Selected Poems by Hayati Vasfi Taşyürek”. “Textbook Appropriateness and Values Matching Form (DKUDEF)” and ‘Poetry Genre and Theme Matching Form (ŞTTEF)’ developed by the researcher were used as data collection tools and descriptive analysis was used in the data analysis process. The results show that a significant number of Hayati Vasfi Taşyürek's poems are suitable to be included in Turkish textbooks in terms of content and level, and that the Turkish Lesson Instruction published in both 2019 and 2024. It shows that it is compatible with the themes and values in their programs, as well as with poetry genres.

Keywords: Turkish lesson teaching program, theme, poetry.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	II
BEYANNAME	III
ÖN SÖZ	IV
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER.....	VII
TABLOLAR.....	IX
ŞEKİLLER.....	X
KISALTMALAR.....	XI
SİMGELER.....	XI
GİRİŞ.....	1
Araştırmanın Konusu ve Problemi	1
Araştırmanın Amacı	2
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	3
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	4
Varsayımlar	5
Terim ve Tanımları	5
BİRİNCİ BÖLÜM.....	6
1. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	6
1.1. 2019 TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (TDÖP).....	6
1.1.1. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (TDÖP) Temalar	8
1.1.2. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (TDÖP) Metin Türleri	10
1.1.3. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (TDÖP) Değerler	12
1.2. 2024 ORTAOKUL TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (TDÖP).....	12
1.2.1. 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (TDÖP) Temalar.....	13
1.2.2. 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (TDÖP) Metin Türleri	20
1.2.3. 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (TDÖP) Değerler	22
1.3. TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA TEMALAR	24
1.4. ŞİİR.....	26
1.4.1. Şiir Türleri.....	26
1.4.2. Şiirin Türkçe Eğitimindeki Yeri ve Önemi.....	27
1.5. HAYATİ VASFİ TAŞYÜREK	29
1.5.1. Hayati Vasfi Taşyürek'in Edebî Kişiliği	30
1.5.2. Hayati Vasfi Taşyürek'in Eserleri	33
İKİNCİ BÖLÜM.....	34
2. YÖNTEM.....	34
2.1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	34
2.2. İNCELEME MATERYALİ VE ÇALIŞMA GRUBU	35
2.2.1. İnceleme Materyali	35
2.2.2. Çalışma Grubu	36
2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	37
2.4. SÜREÇ VE UYGULAMA.....	38
2.5. VERİ ANALİZİ.....	38
2.6. GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK.....	39
2.7. ARAŞTIRMACININ ROLÜ.....	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	42
3. BULGULAR.....	42
3.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR	42
3.2. İKİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR	43
3.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR	43
3.4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR	45
3.5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR	46
3.6. ALTINCI ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR	47
3.7. YEDİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR	48
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	49
Sonuç	49
Tartışma	50
Öneriler	56
KAYNAKÇA.....	57
EKLER	64
Ek 1: Etik Kurul İzni	64
Ek 2: Araştırma İzni (MEB).....	65
Ek 3: Ders Kitabına Uygunluk ve Değerleri Eşleştirme Formu (DKUDEF)	66
Ek 4: Şiir Tür ve Tema Eşleştirme Formu (ŞTTEF)	67
Ek 5: Hayati Vasfi Taşyürek'in Şiirlerinin Kullanılabileceği Temalar	68
Ek 6: Hayati Vasfi Taşyürek'in Şiirlerinin Sınıf Seviyesi, Kapsadığı Değerler ve Şiir Türleri	73
Ek 7: Kısaltılarak Kullanılması Önerilen Şiirler.....	76
ÖZ GEÇMİŞ	77

TABLÖLER

Tablo 1: 2019 TDÖP'te Yer Alan Tema ve Konu Önerileri	8
Tablo 2: 2019 TDÖP'e Göre Şiir Metinlerinin Sınıf Seviyelerine Göre Dağılımı.....	11
Tablo 3: 2024 TDÖP'te Temalar.....	14
Tablo 4: 2024 TDÖP'te 5. Sınıflarda Kullanılacak Temalar ve Konular.....	15
Tablo 5: 2024 TDÖP'te 6. Sınıflarda Kullanılacak Temalar ve Konular.....	16
Tablo 6: 2024 TDÖP'te 7. Sınıflarda Kullanılacak Temalar ve Konular.....	17
Tablo 7: 2024 TDÖP'te 8. Sınıflarda Kullanılacak Temalar ve Konular.....	19
Tablo 8: 2024 TDÖP'e Göre Şiir Metinlerinin Sınıf Seviyelerine Göre Dağılımı.....	21
Tablo 9: 2019 TDÖP'te Yer Alan Temaların Türkçe Ders Kitaplarında Kullanılma Durumu..	24
Tablo 10: Türkçe Öğretmenlerinin Hayati Vasfi Taşyürek'in Şiirlerinin Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarına Uygunluğuna Dair Görüşleri.....	42
Tablo 11: Türkçe Öğretmenlerinin Hayati Vasfi Taşyürek'in Şiirlerinin Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Hangi Sınıf Seviyeleri İçin Kullanılacağına Dair Görüşleri.....	43
Tablo 12: Hayati Vasfi Taşyürek'in Şiirlerinin 2019 TDÖP'te Yer Alan Temalara Göre Dağılımı	44
Tablo 13: Hayati Vasfi Taşyürek'in Şiirlerinin 2024 TDÖP'te Yer Alan Temalara Göre Dağılımı	45
Tablo 14: Hayati Vasfi Taşyürek'in Şiirlerinin 2019 TDÖP'te Yer Alan Değerleri Karşılama Durumu.....	46
Tablo 15: Hayati Vasfi Taşyürek'in Şiirlerinin 2024 TDÖP'te Yer Alan Değerleri Karşılama Durumu	47
Tablo 16: Hayati Vasfi Taşyürek'in Şiirlerinin Şiir Türlerine Göre Dağılımı	48

ŞEKİLLER

Şekil 1: Araştırma Süreci	38
---------------------------------	----

KISALTMALAR

vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğlerleri
DKUDEF	: Ders Kitabına Uygunluk ve Değerleri Eşleştirme Formu
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
ŞTTEF	: Şiir Tür ve Tema Eşleştirme Formu
TDÖP	: Türkçe Dersi Öğretim Programı

SİMGELER

F	: Frekans
----------	-----------

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın konusu ve problemi, amacı, önemi ve gerekçesi, sınırlılıkları, varsayımları, terimleri ve tanımları açıklanmıştır.

Araştırmanın Konusu ve Problemi

Eğitim öğretim sürecinin en temel materyali ders kitaplarıdır. Ders kitapları öğretim programları göz önünde bulundurularak öğrencilerin seviyesine uygun bilgi ve beceriler kazandırmak için hazırlanan materyallerdir (Ceran, 2015). Ders kitaplarında kullanılan görsellere, yer verilen metinlere, metinlerdeki yazı puntosuna, kitabın dayanıklılığına ve daha birçok unsura dikkat edilmesi gerekmektedir.

Türkçe ders kitaplarında anı, biyografi, söyleşi, deneme, hikâye, fabl, tiyatro gibi birçok metin türü kullanılır. Bu metin türlerinden biri de şiirdir. Duygu ve düşüncelerin estetik bir şekilde dile getirildiği şiir türü, Türkçe dersinde tüm sınıf seviyelerinde kullanılabilecek bir metin türüdür. Ortaokul seviyesindeki Türkçe ders kitaplarında da şiir türü kullanılmaktadır. Bununla birlikte aynı şiirlerin hem farklı hem de aynı sınıf seviyelerinde kullanıldığı ve tekrara düştüğü görülmektedir. Bu, alan yazında bahsi geçen bir durumdur. Solak ve Yaylı (2009), farklı sınıf seviyelerindeki Türkçe ders kitaplarında aynı metinlerin kullanıldığını tespit etmiş; durumun düzeltilmesinin öğrenciler ve öğretmenler açısından da kafa karışıklıklarını gidereceğini ifade etmiştir. Ercan (2014), farklı yayınevlerine ait 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında bazı temalarda ortak şiirler tespit ettiği çalışmasında yeni şiirlere yer verilebileceğini vurgulamış, aynı temayı aynı şiirle işlemektense temayı yansıtacak başka şiirler bulunmasının daha yerinde ve doğru olacağını ifade etmiştir. Kemiksiz (2016), farklı yayınevleri tarafından farklı sınıf seviyeleri için hazırlanmış Türkçe ders kitaplarında bazı temalarda ortak şiirlerin kullanıldığını tespit etmiş, bunlar yerine öğrencilere ilgili temanın özelliklerini aktaracak farklı şiirlerin Türkçe ders kitaplarına alınması gerektiğini belirtmiştir.

Öğrencilerin aynı veya farklı sınıf seviyelerinde bir yazara ait birden fazla metinle karşılaşması ders kitaplarındaki sorunlardan biridir (Yıldız vd., 2019). Bu durum öğrencilerin tekrara düşmesine yol açmaktadır. Türkçe ders kitaplarında devamlı aynı isimlerin metinlerine yer vermek yerine farklı yazar ve şairlerin eserlerini kullanmak, öğrencilerin yeni isimlerle ve eserlerle tanışmasını sağlayacaktır (Kemiksiz, 2018). Daha fazla şair ve dolayısıyla daha fazla şiir görmeleri öğrencilerin dil becerileri ve edebî gelişimi açısından önemlidir. Araştırma konusunun belirlenmesinde Türkçe ders kitaplarında kullanılabilecek; edebî ve kültürel değeri olan şiirler kaleme almış farklı şairler tespit edilmesi gerektiği düşüncesinden hareketle Hayati Vasfi Taşyürek'i ve şiirlerini incelemeye karar verilmiştir. Bu doğrultuda şairin şiirleri hem

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2019) hem de Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2024) yer alan temalara göre incelenmiştir. Ayrıca şairin şiirlerinin Türkçe ders kitaplarına uygunluk durumları araştırılmış ve hangi sınıf seviyelerine uygun olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte şiirler 2019 ile 2024 yıllarında yayımlanan Türkçe Dersi Öğretim Programlarında yer alan değerlere ve şiir türlerine göre de incelenmiştir.

“Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin tematik açıdan incelenmesi” araştırmanın konusunu; “Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin hangi temalarla ilişkilendirilebileceği” ise araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (TDÖP) ve 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (TDÖP) Özel Amaçlar başlığında belirtildiği üzere öğrencilerin hem kişisel açıdan hem de akademik açıdan gelişmesi hedeflenmektedir. Bunun için ders kitaplarında en kritik görev metinlere düşmekte (Aytan & Güneş, 2017), seçilen metinler öğrencilerin gelişimi için büyük önem arz etmektedir. Türkçe ders kitaplarının başlıca içerik unsuru olan metinler, ders kitabı yazarı veya yazarları tarafından içeriği doğrultusunda hitap ettiği temayla eşleştirilmekte ve Türkçe ders kitaplarında yerini almaktadır.

Bu araştırmanın amacı Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerini 2019 TDÖP ve 2024 TDÖP'te yer alan temalara göre incelemektir. Araştırmanın amacına bağlı olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır:

- Türkçe öğretmenlerinin Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin ortaokul Türkçe ders kitaplarına uygunluğuna dair görüşleri nelerdir?
- Türkçe öğretmenlerinin Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin ortaokul Türkçe ders kitaplarında hangi sınıf seviyeleri için kullanılacağına dair görüşleri nelerdir?
- Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin 2019 TDÖP'te yer alan temalara göre dağılımı nasıldır?
- Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin 2024 TDÖP'te yer alan temalara göre dağılımı nasıldır?
- Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin 2019 TDÖP'te yer alan değerleri karşılama durumu nedir?
- Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin 2024 TDÖP'te yer alan değerleri karşılama durumu nedir?
- Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin şiir türlerine göre dağılımı nasıldır?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Alan yazına bakıldığında farklı yıllarda hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programlarında yer alan temalar doğrultusunda eser incelemesi yapılan birçok çalışma olduğu görülmektedir. Karakuş (2010), kaynak metinlerin temalara uygunluğunu incelemiş ve metinlerin temalara uygun olduğunu; Baş (2011), 100 temel eseri temalara göre incelemiş ve temalara uygun olduğunu; Aladağ (2012), Memduh Şevket Esendal'ın hikâyelerini incelemiş ve temalara kısmen uygun olduğunu; Bal (2013), Tanrı Misafiri ve Miskinler Tekkesi eserlerini incelemiş ve temalara uygun olduğunu; Toprak (2016) ise Gülsüm Cengiz'in çocuk kitaplarını incelemiş ve temalara uygun olduğunu tespit etmiştir. Kırkpınar Nural (2019), Jules Verne'nin romanlarını incelemiş ve temalara uygun olduğunu; Özgen (2022), Bilim Çocuk dergilerinde yer alan çizgi romanların temalara uygun olduğunu; Çiçek (2022), çocuk dergilerindeki metinlerin temalara uygun olduğunu; Sayal (2023), Orhan Kemal'in çocuk kitaplarının temalara uygun olduğunu; Meral Sürmeli (2023) ise Dîvânü Lugâtî't-Türk'ün temalara uygun olduğunu tespit etmiştir. Bahsedilen bu çalışmalarda Türkçe Dersi Öğretim Programlarında yer alan temalar dikkate alınırken, başka bir çalışmada Özdemir (2022), Türkçe Almanca çocuk kitaplarını 2018 Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Öğretim Programı'nda yer alan temalara göre incelemiş ve eserlerin temalara uygun olduğunu belirtmiştir.

Yukarıda verilen çalışmaların yanı sıra Türkçe Dersi Öğretim Programlarında yer alan temalar bağlamında şiir incelemesi yapılan çalışmalar da mevcuttur. Sert (2014), Mustafa Ruhi Şirin'in şiirlerini incelemiş ve temalara uygun olduğunu; Kökçü (2015), Ali Ekrem Bolayır'ın şiirlerini incelemiş ve temalara kısmen uyumlu olduğunu; Yaşar (2016), Süreyya Berfe'nin şiirlerini “Duygular” temasına göre incelemiş ve şiirlerin bu temaya uygun olmadığını; Yenen Avcı (2017), Âşık Veysel'in şiirlerini incelemiş ve temalara uygun olduğunu; Eker (2019), Behçet Necatigil'in şiirlerini incelemiş ve temalara uygun olduğunu; Günay (2020), halk şairlerinin şiirlerini incelemiş ve temalara uygun olduğunu; Sarioğlu (2022), Yunus Emre'nin şiirlerini “Erdemler, Birey ve Toplum, Duygular” temaları bağlamında incelemiş ve şiirlerin bu temalara uygun olduğunu; Kara (2022) ise Tacettin Şimşek'in şiirlerini incelemiş ve temalara uygun olduğunu tespit etmiştir. Gerçekleştirilen bu çalışmalar, yıllardır ders kitabında şiirleri kullanılabilecek farklı şairlerin araştırıldığını göstermektedir.

Türkçe öğretmenlerinin Türkçe ders kitaplarında eksikliğini en fazla hissettiği metin türü şiirdir (Coşkun, 2016). Ayrıca Türkçe öğretmenlerinin değer aktarımı yapmak için olaya dayalı metinlerle birlikte en fazla kullandığı metin türü şiirdir (Coşkun & Derse, 2021). Türkçe öğretmenleri ve Türkçe öğretmen adayları, ders kitabında kullanılacak metinlerin ilgi çekici, estetik, edebî değer taşıyan ve öğrencilerin hayal dünyasına hitap eden metinler olması

gerektiğini vurgulamışlardır (Kaya & Kardaş, 2019). Bununla birlikte Aslan ve Doğu (2015), öğrencilerin Türkçe ders kitaplarındaki metinleri genel olarak beğenmediğini tespit etmiştir. Farklı şairler ve yeni şiirler görmeleri öğrencilerin dinleme/izleme, okuma, konuşma ve yazma becerilerinin ilerlemesine katkı sağlayacak; onların dil sevgisinin, okuma sevgisinin, okuma alışkanlığının, millî ve manevî, tarihi, edebî ve kültürel birikimlerinin gelişimi açısından oldukça önemli olacaktır. Bu hususlarla ilgili eksiklik yaşaması öğrencinin duygu, düşünce ve akademik dünyasında eksiklikler olmasına sebep olabilecektir. Araştırma, Türkçe ders kitaplarında eserleri yer alabilecek farklı bir şair ve yeni şiirler önermesi açısından önemlidir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma birden fazla sınırlılık içermektedir. Bu sınırlılıklar inceleme nesnesi, problem durumu, temalar, değerler ve alan yazın taramasıyla ilgilidir. Sınırlılıklar şunlardır:

- Araştırma, inceleme nesnesi olarak Hayati Vasfî Taşyürek'in şiirlerinden oluşan, şaire ait şiirlere tek bir elden ulaşım imkânı sağlayan ve Mehmet Gözükara tarafından hazırlanan “Hayati Vasfî Taşyürek'ten Seçme Şiirler” adlı eserle sınırlıdır.
- Araştırmada problem durumunu ortaya koymak için temaların Türkçe ders kitaplarındaki mevcut kullanım durumlarını tespit etmek gerekmiştir. Bu doğrultuda 2023-2024 eğitim öğretim yılında kullanılan, Anıttepe Yayıncılık ve Koza Yayın tarafından hazırlanan 5. sınıf; MEB Yayınları ve Anka Yayınevi tarafından hazırlanan 6. sınıf; MEB Yayınları ve Dörtel Yayıncılık tarafından hazırlanan 7. sınıf; MEB Yayınları ve Ferman Yayıncılık tarafından hazırlanan 8. sınıf Türkçe ders kitapları incelenmiştir. İnceleme, bahsi geçen Türkçe ders kitaplarıyla sınırlıdır.
- Araştırma, tematik inceleme yapmak için Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2019) ve Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2024) yer alan temalarla sınırlandırılmıştır.
- Araştırma, değerleri sınıflandırmak için Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2019) ve Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2024) yer alan değerlerle sınırlandırılmıştır.
- Son sınırlılık alan yazın taramasıyla ilgilidir. Alan yazında tema incelemesi yapılan birçok çalışma olduğu görülmektedir. Ancak bu araştırmada yalnızca Türkçe Dersi Öğretim Programlarında yer alan temalara göre inceleme yapan çalışmalara değinilmiştir.

Ayrıca araştırma süreci devam ederken 26.04.2024 tarihinde TDÖP (MEB, 2024) yayımlanmış; program kısa bir süre sonra, 27.05.2024 tarihinde onaylanarak kamuoyuyla paylaşılmıştır. Bu program 2024-2025 eğitim öğretim yılında yalnızca beşinci sınıflarda uygulanacak, diğer sınıf seviyelerinde 2019 TDÖP uygulanmaya devam edecektir. Yeni program araştırma devam ederken yayımlandığı için 2019 programıyla birlikte 2024 programı da araştırma kapsamına dâhil edilmiştir. Dolayısıyla 2019 TDÖP'e göre incelenecek olan başlıklar 2024 TDÖP'e göre de incelenmiştir.

Varsayımlar

Araştırma süresince Türkçe öğretmenlerinin ve alan uzmanlarının duygu ve düşüncelerini samimi, içten ve gerçekçi bir şekilde sunduğu varsayılmıştır.

Terim ve Tanımları

Türkçe Dersi Öğretim Programı: Türkçe derslerinin gidişatını; özel amaçlarını, ders kitaplarının ebatlarını, ders kitaplarında kullanılabilecek tema ve konu önerilerini, ders kitabında kullanılabilecek metin türlerini, kazanımları, öğrenme çıktıları vb. unsurları kapsayan; son olarak 2024 yılında yayımlanan kılavuz mahiyetindeki programdır.

Şiir: Duygu ve düşüncelerin estetik bir şekilde aktarıldığı edebî türdür.

Tema: Ana konu anlamına gelen bir kavramdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

En basit tanımıyla iletişim aracı olan dil, ailede ve eğitim kurumlarında öğrenilen, bireyler için olduğu kadar toplumlar ve devletler için de önemli olan bir kavramdır. Çünkü dil kültürün taşıyıcısıdır ve bununla birlikte bağımsızlık sembollerinden biridir. Dolayısıyla dil öğretimi devletler için önemli konulardan biridir. Ülkemizde dil öğretimi Türkçe dersleriyle gerçekleştirilmektedir. Hem Türkçe dersi hem de diğer dersler MEB tarafından hazırlanan öğretim programları çerçevesinde yürütülmektedir.

Türkçe dersi için hazırlanan son programlar 2019 ve 2024 yılında yayımlanan Türkçe Dersi Öğretim Programlarıdır. Bu bölümde bahsi geçen programlara hem genel olarak hem de temalar, metin türleri ve değerler bağlamında değinilmiştir. Ayrıca Türkçe ders kitaplarında kullanılan temalar açıklanmış; şiir ve araştırmaya konu olan şair Hayati Vasfi Taşyürek’le ilgili bilgiler sunulmuştur.

1.1. 2019 TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (TDÖP)

2019 yılında yayımlanan TDÖP’te ilk olarak genel bilgiler yer almaktadır. “Millî Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları” başlığında programlarla ilgili genel bilgiler yer alırken, “Öğretim Programlarının Amaçları” başlığında dört maddeyle ulaşılması hedeflenen amaçlar belirtilmektedir. “Öğretim Programlarının Perspektifi” başlığında değerlerimiz ve yetkinlikler açıklanmıştır. “Öğretim Programlarında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı” başlığında ölçme ve değerlendirme sürecinde önemli olan ilkelere; “Bireysel Gelişim ve Öğretim Programları” başlığında temel gelişim ilkelerine; “Sonuç” başlığında ise programların güncellenme süreciyle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Programda genel bilgilerden sonra “Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın Uygulanması” başlığı altında Türkçe dersi özelinde bilgilere yer verilmiştir. “Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın Özel Amaçları” başlığında on maddede amaçlar belirtilmiş; “Öğrenme Öğretme Yaklaşımı” başlığında ise eğitim süreciyle ilgili bazı bilgilere yer verilmiştir. “Ölçme ve Değerlendirme” başlığında ölçme ve değerlendirme sürecinin nasıl işleyeceği; “Uygulamada Dikkat Edilecek Hususlar” başlığında ise ilk sınıf seviyelerinde okuma yazma sürecinin uygulamasıyla ilgili hususlar belirtilmiştir. Programın devamında Türkçe ders kitaplarında hangi temaların yer alacağı “Temalar ve Konu Önerileri” başlığıyla ifade edilmiş; Türkçe ders kitabında metinlerin kaç tane olacağı belirtilmiş ve hangi sınıf seviyesinde hangi metin türlerinin kullanılacağı tablo hâlinde gösterilmiş; bu metinlerin hangi niteliklere sahip olması gerektiği on dört maddeyle açıklanmıştır. Daha sonra Türkçe ders kitaplarının forma sayıları ve

ebatlarıyla ilgili bilgiler verildikten sonra programın ve kazanımların yapısı açıklanmış; sınıf seviyelerine göre kazanımlara ve açıklamalara yer verilmiştir. Programda son olarak kazanım ve açıklamalar tablosu sunulmuştur.

Öğretim programları hazırlanırken amaçlar, ölçme ve değerlendirme süreci, uygulama süreçleri ve yaklaşımlar gibi çeşitli hususlar göz önünde bulundurulmaktadır. Türkçe dersi öğretim programları için de bu durum geçerlidir. Özellikle program hazırlanırken temel alınan yaklaşım oldukça önemlidir. Yaklaşım bir ya da daha fazla teori temelinde oluşturulan, amaçlar ve kurallar gibi kendine has özellikleri olan sistemli ve bilimsel yapıyı ifade eden bir kavramdır (Güneş, 2016). Türkçe dersi için hazırlanmış olan programlar 2004 yılına kadar gelenekçi ve davranışçı bir yaklaşımla hazırlanırken sonraki yıllarda hazırlanan programlarda temel alınan yaklaşım yapılandırmacılık olmuştur.

Uzun süre uygulamada kalmış olan 1981 TDÖP, davranışçı yaklaşımla hazırlanırken (Çarkıt, 2021) yıllar içerisinde dünyadaki gelişmeler davranışçı yaklaşım gibi geleneksel yaklaşımların yerini yapılandırmacı anlayışa bırakmasına sebep olmuş, 2004 yılında hazırlanan TDÖP yapılandırmacı yaklaşım temel alınarak hazırlanmıştır (Güneş, 2009). Daha sonra hazırlanan programlarda da aynı yaklaşım dikkate alınmıştır.

2019 TDÖP, yapılandırmacı eğitime uygun olarak tematik yaklaşımla hazırlanmış bir programdır. Programda ki “Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın Özel Amaçları” ve “Kazanımların Yapısı” bölümlerinde bu durum ifade edilmiştir. Tematik yaklaşım, yapılandırmacı eğitim anlayışının bir ürünü (Kılınç & Duman, 2012) olarak bir dersin farklı disiplinlerle bir araya getirilmesidir. Tematik yaklaşım, öğrencilerin bilgi ve becerilerini artıran, bu bilgi ve becerileri zihinsel süreçten geçirdikten sonra günlük hayata adapte etmelerini sağlayan bir yaklaşımdır (Güneş, 2009). Tematik yaklaşımla hazırlanan ders kitapları da davranışçı yaklaşımla hazırlanan ders kitaplarına göre çeşitli farklılıklar göstermektedir. Davranışçı yaklaşımla hazırlanan ders kitaplarında üniteler yer alırken ve ünitelerde işlenen konular sadece o dersi kapsarken; yapılandırmacı yaklaşımla hazırlanan ders kitaplarında temalara ve bu temalarda diğer derslerle bağlantı oluşturabilecek konulara yer verilmiş, dolayısıyla disiplinler arası bir yaklaşım ortaya konmuştur (Kılınç & Duman, 2012). Belirtilen disiplinler arası yaklaşımın uygulanabilmesi için Türkçe ders kitaplarında yer alacak metinler önemli bir yer tutmaktadır.

Türkçe ders kitaplarında tematik anlayışa uygun olan metinlerin kullanılması gerekmektedir. Tematik metinlerin kullanımında amaç öğrencilere teorik bilgiler verilmesiyle birlikte toplumun ve çağdaş yaşamın gerektirdiği ulusal ve evrensel değerlerle onların yetişmesini sağlamaktır (Epçaçan & Okçu, 2010). Belirtilen amaca ulaşmak için metinlerin

doğru seçilmesi ve doğru yerde kullanılması yerinde olacaktır. Türkçe ders kitaplarında yer alacak metinlerin diğer disiplinlerle doğru ve etkili bir bağlantı kurulabilmesi için doğru tema altında yer alması gerekmektedir (Tümer & Canpolat, 2022). Metinlerin seçiminde uygun metin çeşitliliğinin sağlanması önemlidir.

1.1.1. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (TDÖP) Temalar

TDÖP'te (MEB, 2019) ders kitaplarında kullanılabilecek on altı tema önerisi bulunmaktadır. Bunlardan “Erdemler, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk” temaları her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunlu olan temalardır. “Birey ve Toplum, Okuma Kültürü, İletişim, Hak ve Özgürlükler, Kişisel Gelişim, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor, Zaman ve Mekân, Duygular, Doğa ve Evren, Sanat, Vatandaşlık, Çocuk Dünyası” temaları ise seçmeli temalardır.

Türkçe ders kitaplarında sekiz tema yer almaktadır. Üç zorunlu tema dışındaki beş tema ders kitaplarını hazırlayanlar tarafından seçmeli temalar içinden belirlenmektedir. Tematik yaklaşıma göre hazırlanan programda tema önerileri verilirken bunlar sadece başlık şeklinde ifade edilmemiş, her temayla ilgili konu önerileri de sunulmuştur. Temalar ve konu önerileri Tablo 1’de belirtilmiştir:

Tablo 1: 2019 TDÖP’te Yer Alan Tema ve Konu Önerileri

Temalar	Konu önerileri
Erdemler	Ahlak, alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, dostluk, dürüstlük, güven, iyilikseverlik, kardeşlik, merhamet, paylaşma, sabır, sadakat, saygı, sevgi, sılayırahim, vefa, vicdanlı olmak, yardımlaşma vb.
Millî Kültürümüz	Aile, bayrak, büyüklerimiz, dinî bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, kültürel miras, mekânlar, millî bayramlar, şehirlerimiz, sıra, tarihî mekânlar, tarihî şahsiyetler, tarihî eserlerimiz, Türkçe, vakıf kültürü, vatan, yurdumuz vb.
Millî Mücadele ve Atatürk	15 Temmuz, Atatürk, Çanakkale, cesaret, Cumhuriyet, fedakârlık, gazilik, İstiklâl Marşı, kahramanlık, Kut’ül Amare, millî egemenlik, millî irade, millî kimlik, millî mücadele, Sarıkamış Harekâtı, şehitlik, vatanseverlik vb.
Birey ve Toplum	Ana dili, adalet, barış, bireysel farklılıklar, çok dillilik, çok kültürlülük, dayanışma, devlet, dezavantajlı gruplar, empati, eşitlik, farklılıklara saygı, gurbet, haram, hayat becerileri, helal, hukuk, hükümet, iktidar, kardeşlik, kent kültürü, komşuluk ilişkileri, kul hakkı, kültürel farklılıklar, küreselleşme, medeniyet, meslekler, misafirperverlik, selamlaşma, siyaset, sosyal içermeye, sosyokültürel farkındalık, toplumsal kurallar, vatandaşlık, zaman yönetimi vb.
Okuma Kültürü	Bilgi okuryazarlığı, çoklu okuryazarlık, dijital okuryazarlık, dil sevgisi, edebî şahsiyetler, e-kitap, eleştirel okuryazarlık, kitabevi, kitaplar, kütüphaneler, metinler arasılık, okuma alışkanlığı, okuma serüveni, okuma sevgisi, okur kimliği, sözlük kültürü, süreli yayınlar, teknoloji okuryazarlığı, yaratıcı okuma, yazılı kültür, z-kitap, z-kütüphane vb.

İletişim	Aile iletişimi, bilgi iletişimi, diğer canlılarla iletişim, etkili iletişim, iletişim becerileri, insanlarla iletişim, kitle iletişim araçları, komşuluk, kültürel iletişim, kültürler arası iletişim, medya okuryazarlığı, öğrenci hareketliliği, öğrenci öğretmen iletişimi vb.
Hak ve Özgürlükler	Bireysel haklar, birinci kuşak haklar, çocuk hakları, demokrasi, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce özgürlüğü, eğitim hakkı, engelli hakları, eşitlik, haberleşme özgürlüğü, hakkını savunma, hasta hakları, hayvan hakları, ifade özgürlüğü, ikinci kuşak haklar, inanç hakkı, insan hakları, kişi dokunulmazlığı, merhamet, özel hayatın gizliliği, özgürlükler, seyahat özgürlüğü, temel hak ve özgürlükler, toplumsal cinsiyet adaleti, toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşama hakkı vb.
Kişisel Gelişim	Başarı, beceri, çalışkanlık, çatışma yönetimi, empati, girişimcilik, karar verme, kendini tanıma, kişilik tipleri, meslek seçimi, motivasyon, öğrenmeyi öğrenme, olumlu düşünme, öz denetim, öz eleştiri, öz güven, öz saygı, sorumluluk, sosyal gelişim, yetenek, yeterlilik, zaman yönetimi vb.
Bilim ve Teknoloji	Bilim insanları, bilim okuryazarlığı, bilişim okuryazarlığı, etik, girişimcilik, haberleşme, hayal gücü, iletişim, keşif ve icatlar, matematik okuryazarlığı, merak duygusu, olay, olgu, patent, sosyal medya, tasarım, teknoloji, telif, ulaşım, yenilikçilik vb.
Sağlık ve Spor	Adil oyun, beden eğitimi, beden sağlığı, beslenme, centilmenlik, dengeli beslenme, hareketlilik, hastalıklardan korunma, ilaç kullanımı, ilk yardım, öz bakım, ruh sağlığı, sağlıklı beslenme, sağlıklı yaşam, spor kültürü, sportmenlik, temizlik, uyku vb.
Zaman ve Mekân	Çevremiz, evimiz, geçmiş şimdi gelecek, gezginler, odamız, okulumuz, şehirler, sınıfımız, ülkeler vb.
Duygular	Bağışlama, beğenme, duygu yönetimi, heyecan, kaygı, kıskançlık, korku, mutluluk, özlem, sevgi, sitem, takdir etme, umut, üzüntü, veda, yalnızlık vb.
Doğa ve Evren	Bitkiler, canlılar, çevre, çevrenin korunması, doğa, doğa olayları, doğal afetler, dünya, evren, gece, gezegenler, gündüz, hayvanlar, iklim, kar, manzaralar, mevsimler, renkler, uzay, yağmur, yeryüzü, yıldızlar, zaman bilinci vb.
Sanat	Afiş, bale, cilt, söz sanatları, ebru, edebiyat, estetik, estetik duyarlılık, festival, fotoğraf, gala, geleneksel sanatlar, gölge oyunu, grafik, grafiti, heykel, mimari, minyatür, müzik, opera, özgünlük, pandomim, peyzaj, resim, seramik, sinema, tezhip, tiyatro, yenilikçi düşünme vb.
Vatandaşlık	Adalet, alın teri, çalışma, emek, eşitlik, göç, göçmenlik, görev bilinci, hukukun üstünlüğü, iş birliği, mültecilik, özgürlük, paylaşma, sorumluluk, üretme, vergi bilinci vb.
Çocuk Dünyası	Çocuk kültürü, çocuk müzesi, dijital oyunlar, eğlence, geleneksel çocuk oyunları, hayal, hobiler, keşif, lunapark, merak, mizah, okul, oyun, oyuncak, rüya, sokak oyunları vb.

Tablo 1’de TDÖP’te (MEB, 2019) yer alan tema ve konu önerileri belirtilmiştir. Programda on altı tema önerisi yer almaktadır. Temalardan hareketle belirlenen konu önerileri alt tema olarak da nitelendirilebilir. Konu önerileri temaların kapsamını artırmakta; özellikle ders kitabına metin ve etkinlik gibi içerik hazırlama aşamasında ders kitabı yazarlarına kolaylık

sağlamaktadır. Örneğin “Sanat” teması genel bir ifade olarak karşımıza çıkmaktadır. Konu önerilerine baktığımızda ise danstan edebî ve geleneksel sanatlara, fotoğraftan müziğe, seramikten tiyatroya kadar geniş bir konu yelpazesi bulunmaktadır. Bu durum tüm temalar için geçerlidir. Bununla beraber bu önerilerin sonuna “vb.” ifadesinin eklenmiş olması konu çeşitliliğinin artırılabilceğini gösterdiği gibi ders kitabı yazarlarına da bir kolaylık sağlayacaktır.

1.1.2. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (TDÖP) Metin Türleri

Türkçe ders kitaplarının başlıca içerik unsuru olan metinler öğrencilerin eğitim öğretim sürecini olumlu bir şekilde sürdürmeleri adına oldukça önemlidir. Seçilecek metinler ilgili temaya göre belirlenmekte, ders kitaplarında sıkça yer alan etkinlikler ise bu metinlere göre oluşturulmaktadır. Kısaca “tema-metin-etkinlik” şeklinde ifade edebileceğimiz bir zincir karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla metinler bir anlamda ders kitabının gidişatını belirleyip yol haritasını çizdiğinden Türkçe ders kitaplarına nitelikli metinler seçmek gereklidir. Metinler öğrencilerin hem akademik hem de edebî gelişimlerini sağlamaktadır. Bu nedenle Türkçenin güzelliklerini ve inceliklerini öğrencilere aktaran nitelikli metinlerle, onlara dil bilinci ve dil duyarlılığı kazandırılması gerekmektedir (Yıldız vd., 2019).

Metinlerle ilgili TDÖP’te (MEB, 2019) birçok bilgi vardır. Ders kitaplarında kaç metin kullanılacağı, metinlerin hangi becerilere yönelik olacağı, metinlerin nitelikleri ve her sınıf seviyesi özelinde kullanılabilecek metin türleri belirtilmiştir. Buna göre Türkçe ders kitaplarında her temada üç okuma, bir dinleme/izleme metni ve bir serbest okuma metni olmak üzere toplam beş metin kullanılmakta; böylelikle ders kitabında toplam kırk metin yer almaktadır.

Programda (MEB, 2019) Türkçe ders kitaplarında kullanılan metin türleri bilgilendirici metinler, hikâye edici metinler ve şiir olmak üzere üç başlık altında sınıflandırılmıştır. En fazla metin türü bilgilendirici metinler başlığında bulunmaktadır. Anı, biyografi, otobiyografi, blog, dilekçe, efemera, broşür, e-posta, günlük, haber metni, reklam, kartpostal, kılavuzlar, gezi yazısı, makale, fıkra, söyleşi, deneme, mektup, özlü sözler, sosyal medya mesajları gibi metin türleri bilgilendirici metinler kategorisinde yer almıştır. Hikâye edici metin türleri ise çizgi roman, fabl, hikâye, karikatür, masal, efsane, destan, mizahi fıkra, roman ve tiyatro şeklinde belirtilmiştir. Şiir başlığında mani, ninni, şarkı, türkü, şiir, tekerleme, sayısmaca ve bilmece türlerine yer verilmiştir. Şiir başlığında yer alan türlerin hangi sınıf seviyelerinde kullanılacağına ilişkin veriler Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 2: 2019 TDÖP’e Göre Şiir Metinlerinin Sınıf Seviyelerine Göre Dağılımı

Şiir	5	6	7	8
Mani / Ninni				
Şarkı / Türkü	X	X	X	X
Şiir	X	X	X	X
Tekerleme / Sayısmaca / Bilmece				

Tablo 2’de TDÖP’te (MEB, 2019) belirtilen şiir türlerinin ortaokul sınıf seviyelerinde kullanılabilme durumları gösterilmiştir. Şarkı, türkü ve şiir türlerinin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında kullanılabileceği; mani, ninni, tekerleme, sayısmaca ve bilmece türlerinin ise kullanılamayacağı görülmektedir. Bu türlerin, hedef kitlelerin özellikleri düşünüldüğünde ortaokuldan ziyade ilkokul hedef kitlesine uygun olduğunu ve programa göre tüm ilkokul seviyelerinde kullanılabileceğini de belirtmek gerekir.

Şiir türü tüm ortaokul Türkçe ders kitaplarında kullanılabilecek bir türdür. Ayrıca ilkokulda da tüm sınıf düzeylerinde kullanılabileceği programda belirtilmiştir. Dolayısıyla şiir türü birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar bütün sınıf seviyelerinde kullanılabilecek bir tür olarak karşımıza çıkmaktadır. Okuma ve yazma becerileriyle ilgili bazı kazanımlarda da şiir türü üzerinde durulmuş; dinleme/izleme ve konuşma becerilerinde ise şiir türüyle ilgili herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir (MEB, 2019):

- T.5.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur.
- T.5.4.1. Şiir yazar.
- T.6.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur.
- T.6.3.27. Şiirin şekil özelliklerini açıklar.
- T.6.4.1. Şiir yazar.
- T.7.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur.
- T.7.4.1. Şiir yazar.
- T.7.4.17. Yazdıklarını paylaşır.
- T.8.3.2. Metni türün özelliklerine uygun biçimde okur.
- T.8.4.1. Şiir yazar.
- T.8.4.17. Yazdıklarını paylaşır.

Kazanımlara bakıldığında okumayla ilgili beş, yazmayla ilgili altı kazanım olduğu görülmektedir. TDÖP’te (MEB, 2019) şiir türüne hem metin türlerinde hem de okuma ve yazma kazanımlarında yer verilmiş, şiirin üzerinde durulmuştur. Bu bilgiler programda genel olarak şiir türüne önem verildiğini düşündürmektedir fakat yukarıda ifade edildiği üzere şiirle ilgili

dinleme/izleme ve konuşma becerileriyle ilgili hiçbir kazanımın olmaması dikkat çeken bir noktadır. Bununla birlikte şiir yazmada düzenli bir öğretim süreci olmaması, ortaokul seviyesinde şiir okumaya yönelik doğrudan kazanımlara yer verilmemesi ve bazı kazanımların kapsayıcı olmaması önemli eksiklikler olarak karşımıza çıkmaktadır (Kiraz Ayverdi & Kurudayıoğlu, 2023). 2019 yılından önce hazırlanan programlarda da şiirin üzerinde durulan bir tür olduğu söylenebilir.

Geçmiş yıllarda hazırlanan TDÖP'lere bakıldığında 1924-1981 yılları arasında uygulanan programlar şiir türüyle öğrencileri ahlaki açıdan geliştirmeyi, edebî üslubu yaygınlaştırmayı ve hitabı güzelleştirmeyi amaçlarken; sonraki yıllarda hazırlanan programlarda bu hususlarla birlikte öğrencilerin duygu ve düşüncelerini daha iyi bir şekilde ifade etmesini, iş birliğini benimsemesini ve dil becerilerini geliştirmesini amaçlamaktadır (Ekinci & Demirel, 2023).

1.1.3. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (TDÖP) Değerler

Eğitim öğretim süreci, öğrencilerin birçok açıdan gelişimlerini hedeflemektedir. Bunlardan biri de değerlerdir. TDÖP'te (MEB, 2019) “Öğretim Programlarının Perspektifi” başlığı altında “Değerlerimiz” adlı bir başlığa yer verilmiştir. Burada eğitimde akademik bilgi ve becerilerle birlikte değerlerin de öğrenci yetiştirme sürecinin içinde olması gerektiği ifade edilmiştir. Değerler “kök değer” olarak adlandırılmıştır. “Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik” şeklinde on değer, programda yerini almıştır. Yine programda değerlerin eğitim sürecinde ilişkili olduğu alt değerlerle ve birbirleriyle ele alınabileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte bahsi geçen alt değerlere değinilmemiştir.

1.2. 2024 ORTAOKUL TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (TDÖP)

TDÖP (MEB, 2024) adıyla hazırlanan programın taslağı 26 Nisan 2024 yılında açıklanmış, 27 Mayıs 2024 tarihinde ise Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Program ilk olarak 2024-2025 eğitim öğretim yılında 5. sınıflarda uygulanacaktır. Oldukça hacimli olan -272 sayfa- TDÖP, üç ana bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler “Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı”, “Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Sınıf Düzeylerine Ait Temalar” ve “Ekler” olarak yer almıştır. İlk bölümde programın yaklaşımı, amaçları ve uygulanmasına yönelik esaslar açıklanmıştır. “Ortaokul Türkçe Dersi Alan Becerileri Uygulama Esasları” adlı bölümde dört temel dil becerisi olan dinleme/izleme, okuma, konuşma ve yazmaya yönelik uygulama esaslarının belirtilmesi önceki programla farklılık göstermesi sebebiyle dikkat çekmektedir. Yine dil

yapıları ve söz varlığına yönelik uygulama esaslarının da bu başlık altında yer aldığını belirtmek gerekir.

“Strateji ve Yöntem Öğretimi Uygulama Esasları” başlığında ise programda öğrencilerin kullanması beklenen stratejiler olarak ifade edilen bilişsel stratejilerle üst bilişsel stratejilere yer verilmiştir. Ayrıca “Strateji ve Yöntem Öğretiminde Kademeli Sorumluluk Devri Modeli’nin Kullanımı” açıklanmıştır. “Üretim Atölyesi Uygulama Esasları” başlığında ise dinleme/izleme ve okuma becerilerine yönelik uygulama çalışmalarıyla ilgili bilgiler sunulmuştur.

Programın devamında sınıf seviyelerine göre Türkçe ders kitaplarında hangi temaların kullanılacağı belirtilmiştir. Temaların içeriği önceki programla hemen hemen aynı olsa da sayı ve yapı olarak önceki programdan farklıdır. Her iki program birlikte değerlendirildiğinde 2019 programında on altı tema yer alırken 2024 programında yirmi dört temanın olduğu görülmektedir. Bununla birlikte her sınıf seviyesinde sekiz tema yerine altı tema işleneceği belirtilmiştir. Asıl dikkat çeken nokta ise önceki programda zorunlu temalar dışındaki temaların seçimi ders kitabı yazarlarına bırakılırken yeni programda bu durumun ortadan kalkmasıdır. TDÖP’te (MEB, 2024) sınıf seviyelerinde hangi temaların kullanılacağı programda belirtilmiştir. Temaların çoğunun adı önceki programdan farklı olsa da içerikler büyük oranda aynıdır.

Temaların ardından metinlerin nasıl seçileceğine, hangi metin türlerinin kullanılabileceğine, ölçme değerlendirme sürecine ve farklılaştırma uygulamalarına değinilmiştir. Ayrıca tema öğrenme çıktılarının sayısı ve süre tabloları, Türkçe ders kitaplarının forma sayıları ve kitap ebatları, programın yapısı gibi konular bu bölümde açıklanmıştır.

Programın en uzun bölümü olan ikinci bölümde öğrenme çıktılarıyla birlikte süreç bileşenlerine yer verilmiş; her sınıf düzeyi için temalar bağlamında ders içeriği (alan becerileri, kavramsal beceriler, değerler, okuryazarlık becerileri, disiplinler arası ilişkiler, öğrenme çıktıları, anahtar kavramlar, öğrenme kanıtları vb.) açıklanmıştır. Önceki programda kazanım olarak ifade edilen kısımların bu programda öğrenme çıktıları şeklinde açıklandığını da belirtmek gerekir. Programda son olarak eklere yer verilmiştir.

1.2.1. 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (TDÖP) Temalar

TDÖP’te (MEB, 2024) bir önceki programın aksine tema önerileri sunulmamıştır. Her sınıf seviyesinde altı tema olacağı ve bunların hangi temalar olacağı tek tek açıklanmış; ders kitabı yazarlarının tema seçme durumu ortadan kalkmıştır.

Programa göre ortaokul kademesi için yirmi dört farklı tema kullanılacaktır. İletişim ve Sosyal İlişkiler teması tüm sınıf seviyelerinde kullanılacak tek temadır. Bunun gerekçesi “Türkçe dersinin temel işlevinin iletişim ve sosyal ilişkileri geliştirme olması sebebiyle “İletişim ve Sosyal İlişkiler” teması her sınıf seviyesinde farklı konu başlıklarını içerecek şekilde tekrar etmektedir.” (MEB, 2024, s.19) şeklinde belirtilmiştir. Ancak temanın içeriği sınıf seviyesine göre değiştiğinden isim aynı olsa bile içerik farklıdır. Bu sebepten “İletişim ve Sosyal İlişkiler” temalarını ayrı ayrı değerlendirmek daha doğrudur. Diğer temalar ve hangi sınıf düzeyinde kullanılacakları Tablo 3’te gösterilmiştir:

Tablo 3: 2024 TDÖP’te Temalar

Sınıf Seviyesi	Temalar
5. sınıf	Oyun Dünyası, Atatürk’ü Tanımak, Duygularımı Tanıyorum, Geleneklerimiz, İletişim ve Sosyal İlişkiler, Sağlıklı Yaşıyorum
6. sınıf	Dilimizin Zenginliği, Bağımsızlık Yolu, Farklı Dünyalar, İletişim ve Sosyal İlişkiler, Bilim ve Teknoloji, Lider Ruhlar
7. sınıf	Hayat Boyu Gelişim, Bir Hilal Uğruna, İletişim ve Sosyal İlişkiler, Türk Sanatı, Okuma Kültürü, Hak ve Sorumluluklar
8. sınıf	İletişim ve Sosyal İlişkiler, Vatan Sevgisi, Doğa ve İnsan, Türk Hikâye Geleneği ve Destanları, Sanat ve Estetik, Akademik Düşünce Dünyası

Tablo 3’te TDÖP’te (MEB, 2024) yer alan temalar gösterilmiştir. Oyun Dünyası, Atatürk’ü Tanımak, Duygularımı Tanıyorum, Geleneklerimiz, İletişim ve Sosyal İlişkiler, Sağlıklı Yaşıyorum temaları 5. sınıflarda; Dilimizin Zenginliği, Bağımsızlık Yolu, Farklı Dünyalar, İletişim ve Sosyal İlişkiler, Bilim ve Teknoloji, Lider Ruhlar temaları 6. sınıflarda; Hayat Boyu Gelişim, Bir Hilal Uğruna, İletişim ve Sosyal İlişkiler, Türk Sanatı, Okuma Kültürü, Hak ve Sorumluluklar 7. sınıflarda; İletişim ve Sosyal İlişkiler, Vatan Sevgisi, Doğa ve İnsan, Türk Hikâye Geleneği ve Destanları, Sanat ve Estetik, Akademik Düşünce Dünyası temaları ise 8. sınıflarda kullanılacak temalar olarak ifade edilmiştir. 5. sınıflarda kullanılacak temaların kapsadığı konular Tablo 4’te belirtilmiştir:

Tablo 4: 2024 TDÖP’te 5. Sınıflarda Kullanılacak Temalar ve Konular

Temalar	Konular
Oyun Dünyası	Fiziksel Oyun: geleneksel çocuk oyunları, sokak oyunları, top oyunları, beden oyunları, şarkılı/tekerlemeli oyunlar, taş oyunları, ip oyunları, yakalamalı oyunlar. Entelektüel Oyun: eğitici kutu oyunları, kelime oyunları, sayı oyunları. Sosyal-Duygusal Oyun: taklit oyunları, rol oynama, rol yapma. Dijital Eğitici Oyunlar.

Atatürk'ü Tanımak	Atatürk'ün bireysel ve toplumsal yönleri. Millî Mücadele, Cumhuriyet, İstiklâl Marşı.
Duygularımı Tanıyorum	Altı Temel Duygu: öfke, mutluluk, korku, tikslenme, şaşkınlık ve üzüntü. Olumlu ve olumsuz duygularının farkında olma. Öz şefkat, sevgi, duygu okuryazarlığı, duyguyu fark etme, duygu yönetimi, duyguların ifade edilmesi.
Geleneklerimiz	Selamlaşma, vedalaşma, kutlama, aile ve akrabalık ilişkileri, misafirperverlik, komşuluk, asker uğurlama, bayramlar. Somut olmayan kültürel miras örnekleri, zanaat kavramı ve kaybolmaya yüz tutan meslekler, giyim-kuşam.
İletişim ve Sosyal İlişkiler	Sosyal Çevre ve İletişim: aile içi iletişim, arkadaşlarla iletişim, komşuluk, dezavantajlı gruplarla iletişim, canlılarla iletişim. Köy, şehir vb. farklı yerleşim birimlerinde sosyal ilişkiler. İletişimde sevgi dili ve empati.
Sağlıklı Yaşıyorum	Bedensel Sağlık: sağlıklı beslenme, hijyen kurallarına dikkat etme, düzenli uyku, su tüketimi, düzenli sağlık kontrolleri, egzersiz, ilk yardım, öz bakım, obezite, ergenlik yansımaları. Ruhsal Sağlık: öz düzenleme becerileri, duygu düzenleme ve ifade etme becerileri, esenlik ve mutluluk, bağımlılıktan uzak durma, olumlu beden algısı geliştirme, bibliyoterapi ve yazma terapisi kavramları. Halk Sağlığı: sağlık kuruluşlarından faydalanma rehberi, salgın hastalıklara karşı farkındalık, halk sağlığına yönelik sorumluluklar, sağlık okuryazarlığı. Spor: spor ve insan, bireysel sporlar ve takım sporları, olimpiyatlar, geleneksel Türk sporları.

Tablo 4'te TDÖP'te 5. sınıflarda kullanılacak altı tema ve temaların içerdiği konular gösterilmiştir. “Oyun Dünyası” teması fiziksel, entelektüel, sosyal-duygusal ve dijital eğitici oyunlar olmak üzere dört farklı konuyu; “Atatürk'ü Tanımak” teması Atatürk'ün bireysel ve toplumsal yönleri ile Millî Mücadele, Cumhuriyet ve İstiklâl Marşı konularını; “Duygularımı Tanıyorum” teması ise altı temel duygu ve bu doğrultudaki içerikleri kapsamaktadır. “Geleneklerimiz” teması günlük yaşamdaki geleneklerden somut olmayan kültürel mirasa uzanan bir içeriğe sahipken; “İletişim ve Sosyal İlişkiler” teması çevreyle olan ilişkiler ve günlük iletişim diyebileceğimiz konu içeriklerini; “Sağlıklı Yaşıyorum” teması ise bedensel ve ruhsal sağlık başlıkları çerçevesinde konuları kapsamaktadır. 6. sınıflarda kullanılacak temaların kapsadığı konular Tablo 5'te belirtilmiştir:

Tablo 5: 2024 TDÖP’te 6. Sınıflarda Kullanılacak Temalar ve Konular

Temalar	Konular
Dilimizin Zenginliği	Bilim ve kültür dili olarak Türkçe, anlatım gücü, söz varlığı. Türkçenin tarihi gelişimi. Türkü, tekerleme, bilmece, ninni, atasözleri ve deyimler
Bağımsızlık Yolu	Atatürk, Millî Mücadele, fedakârlık, kahramanlık, gazilik, şehitlik. Millî egemenlik, millî kimlik, Cumhuriyet, İstiklâl Marşı.
Farklı Dünyalar	Kültürler arası ilişkiler, kültür ve gönül coğrafyamızda yer alan devletler. Mutfak Kültürü: farklı ülkelerin mutfak kültürü örnekleri. Tören ve Kutlamalar: farklı ülkelerin tören ve kutlama örnekleri. Giyim: farklı ülkelerin giyim kuşam örnekleri. Halk Dansları: farklı ülkelerin halk dansları örnekleri. Beden Dili: farklı ülkelerde yaşayan insanların kültürlerine özgü beden dili örnekleri. Görgü Kuralları: farklı ülkelerde yaşayan insanların sosyal hayat içerisindeki görgü kuralları örnekleri. Mimari: farklı ülkelerin yaşam alanı örnekleri. El Sanatları: farklı ülkelerin geleneksel el sanatları örnekleri.
İletişim ve Sosyal İlişkiler	İletişim: etkili iletişim, iletişim becerileri, iletişimin önündeki engeller, iletişimde saygı ve nezaket, etkin bir dinleyici olmak, akranlarla iletişim, akran zorbalığı. Kitle İletişim Araçları: kitle iletişim araçları, kitle iletişim araçlarının geçmişten günümüze değişimi, çevrim içi ortamlarda iletişim.
Bilim ve Teknoloji	Merak duygusu, bilim ve teknolojiye yön veren bilim insanları, teknolojinin insan hayatındaki yeri. Bilim ve gelecek, yapay zekâ kavramı, yapay zekânın diğer disiplinlerle (bilim, sanat, edebiyat vb.) ilişkisi.
Lider Ruhlar	Başarılı Türk sporcuları. Başarılı Türk bilim insanları. Başarılı Türk edebiyatçıları ve sanatçıları. Başarılı Türk girişimcileri. <i>Aşağıdaki kavramlar tema kapsamında ele alınacak kişiler üzerinden verilecektir:</i> Girişimcilik: girişimciliği teşvik eden faktörler, girişimci ve başarılı girişimcilerin özellikleri, finansal okuryazarlık, birikim ve tasarruf, zaman yönetimi, planlama. Meslekler: meslekler ve aranan özellikler, mesleki açıdan kendini tanımak, meslek ahlakı. Yaratıcılık: yaratıcılık kavramı, gündelik hayatta yaratıcılık, yaratıcı düşünen insanlar ve ortak özellikleri, yaratıcı düşünme teknikleri, yaratıcı problem çözme, yenilikçilik kavramı, Türk icatları ve mucitler.

Tablo 5’te TDÖP’ye göre 6. sınıflarda kullanılacak temalar ve konular gösterilmiştir. “Dilimizin Zenginliği” temasında Türkçenin tarihî gelişimiyle birlikte sözlü kültüre ait öğeler ve bu minvaldeki konulara; “Bağımsızlık Yolu” temasında Atatürk, Millî Mücadele, fedakârlık, kahramanlık, gazilik, şehitlik, millî egemenlik, millî kimlik, Cumhuriyet ve İstiklâl Marşı konularına; “Farklı Dünyalar” temasında ise farklı ülkelere ait mutfak kültürü, tören ve kutlamalar, giyim, halk dansları, beden dili, görgü kuralları, mimari ve el sanatları konularına yer verilmiştir. “İletişim ve Sosyal İlişkiler” teması iletişim ve kitle iletişim araçlarına yönelik bir konu içeriğini kapsarken “Bilim ve Teknoloji” teması genel olarak bilim dünyasıyla ilgili konuları kapsamaktadır. 6. sınıflarda kullanılacak son tema olan “Lider Ruhlar” temasında ise spor, bilim, edebiyat, sanat ve girişimcilik alanlarında başarılı olmuş Türklerin hayatları kapsamında girişimcilik, meslekler ve yaratıcılık konularında içerikler yer alacaktır. 7. sınıflarda kullanılacak temaların kapsadığı konular Tablo 6’da belirtilmiştir:

Tablo 6: 2024 TDÖP’te 7. Sınıflarda Kullanılacak Temalar ve Konular

Temalar	Konular
Hayat Boyu Gelişim	Gelecek Planlama: motivasyon ve başarı, çalışkanlık, öğrenmeyi öğrenme, öz denetim, öz düzenleme, zaman yönetimi. Kişisel Gelişim: çatışma yönetimi, karar verme, olumlu bakış açısına sahip olma, öz eleştiri, öz güven, öz saygı. Erdemler: cömert olmak, dürüstlük, dostluk, merhamet, vefa, bağışlama, dayanışma ve fedakârlık gösterme, iyiliksever olma, gönüllü olma, saygı.
Bir Hilal Uğruna	Atatürk, Millî Mücadele, millî egemenlik, İstiklâl Marşı. Çanakkale, gazilik, şehitlik, kahramanlık.
İletişim ve Sosyal İlişkiler	Farklı İletişim Ortamları: farklı yaş gruplarıyla iletişim, farklı sosyokültürel ortamlarda iletişim, farklı meslek gruplarıyla iletişim. Nezaket ve Görgü Kuralları: aile içi iletişimde nezaket; konuşma, dinleme, oturma, kalkma ve yeme içme adabı; toplumsal alanlarda uyulması gereken görgü ve nezaket kuralları; sosyal tesisler, eğlence merkezleri, yeme içme mekânları, piknik ve park alanları gibi halka açık mekânlara özgü görgü ve nezaket kuralları; trafikte ve toplu taşıma araçlarında uyulması gereken görgü ve nezaket kuralları; resmî kurumlarda ve iş hayatında uyulması gereken protokol, görgü ve nezaket kuralları.
Türk Sanatı	Türk sanatı, klasik Türk sanatı, geleneksel el sanatları, mimari, resim, müzik, geleneksel Türk tiyatrosu, halk oyunları. Türk dünyası ve Türk İslam medeniyetindeki önemli mekânlar ve mimari yapılar.

Okuma Kültürü	Okuma Dünyası: dil sevgisi, okuma sevgisi, okuma serüveni, okuma alışkanlığı. Yazın Dünyası: edebî metinler, sözlük kültürü, süreli yayınlar, kitaplar, kütüphaneler. Okuma Ortamı: dijital okuma (z-kitap, e-kitap vb.). Okuryazarlık: süreksiz metin okuma (kroki, şekil, şema, harita, bilgi görseli), çoklu okuryazarlık, sembol ve motif okuma, eleştirel okuryazarlık.
Hak ve Sorumluluklar	Haklar: bireysel haklar, çocuk hakları, haklarını ve özgürlüklerini bilmek ve korumak, hak arama, hakkaniyetli davranmak. Bireysel Sorumluluk: bireyin kendisine karşı sorumlulukları Toplumsal Sorumluluk: toplumsal aidiyet, toplumun bireye karşı sorumlulukları, sosyal sorumluluk. Eşitlik ve Adalet: adalet, özgürlük, eşitlik, fırsat eşitliği, ayrımcılığın engellenmesi, barış ve dünya barışı.

Tablo 6’da TDÖP’e göre 7. sınıflarda kullanılacak temalar ve konular gösterilmiştir. “Hayat Boyu Gelişim” teması gelecek planlaması, kişisel gelişim ve erdemler konularını; “Bir Hilal Uğruna” teması Atatürk, Millî Mücadele, millî egemenlik, İstiklâl Marşı, Çanakkale, gazilik, şehitlik, kahramanlık konularını; “İletişim ve Sosyal İlişkiler” teması ise farklı iletişim ortamları, nezaket ve görgü kuralları başlıklarında yer alan içerikleri kapsamaktadır. “Türk Sanatı” teması Türk sanatı, klasik Türk sanatı, geleneksel el sanatları, mimari, resim, müzik, geleneksel Türk tiyatrosu, halk oyunları, Türk dünyası ve Türk İslam medeniyetindeki önemli mekânlar ve mimari yapıları; “Okuma Kültürü” teması okuma dünyası, yazın dünyası, okuma ortamı ve okuryazarlık konularını; 7. sınıflarda kullanılacak son tema olan “Hak ve Sorumluluklar” teması ise haklar, bireysel sorumluluk, toplumsal sorumluluk, eşitlik ve adalet konularını kapsamaktadır. Son olarak 8. sınıflarda kullanılacak temalar ve bu temaların kapsadığı konular Tablo 7’de belirtilmiştir:

Tablo 7: 2024 TDÖP’te 8. Sınıflarda Kullanılacak Temalar ve Konular

Temalar	Konular
İletişim ve Sosyal İlişkiler	Genel Ağ: genel ağın insan hayatındaki yeri ve önemi, genel ağ ve kişisel güvenlik, genel ağ ve bilgiye erişim, çevrim içi ortamlarda iletişim, siber zorbalık, dijital bağımlılık. Sosyal Medya: sosyal medya ve mahremiyet, sosyal medya ve güvenlik, sosyal medya ve etik, sosyal medya ve türleri, sosyal medya dili (nezaket,saygı). Dijital İçerik Üretimi: video tasarım platformları, dijital hikâye oluşturma platformları, grafik tasarım platformları, bloglar.

	Dijital Yenilikler: bulut teknolojisi, artırılmış gerçeklik, yapay zekâ ve kullanım alanları (bilim, sanat, edebiyat vb.).
Vatan Sevgisi	Atatürk, İstiklâl Marşı, millî irade, millî kimlik, vatanseverlik, gazilik, şehitlik, ülke varlıklarına sahip çıkma. Sarıkamış Harekâtı, Kut’ül Amare, 15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü.
Doğa ve İnsan	Yaşadığımız Gezegen: bitkiler, canlılar, hayvan hakları, çevre, dünya, evren, uzay, gezegenler, manzaralar, mevsimler, renkler, yeryüzü, yıldızlar, zaman bilinci. Doğa Olayları: afetlerle yaşamayı öğrenme, afetlere karşı alınacak önlemler, afetler sırasında ve sonrasında yapılması gerekenler. Sürdürülebilirlik: temiz suyun ve suyu arıtmanın önemi, erişilebilirlik ve temiz çevre, sürdürülebilir toplulukların önemi, sorumlu üretim ve tüketimin önemi, bilinçli tüketici olma, israftan kaçınma, iklim krizi ve iklim eylemi kavramları, suda ve karada yaşamı korumanın önemi, doğaya saygı, çevre koruma, ekonomik büyüme ve sosyal gelişim, planlı şehirleşme.
Türk Hikâye Geleneği ve Destanları	Türk destanlarında yer alan olağanüstü öge, motif ve semboller. Türk destanlarından örnekler, Dede Korkut Hikâyeleri. Efsane, halk hikâyesi, hikâye anlatıcılığı, menkıbe, masal.
Sanat ve Estetik	Sanatın doğuşu ve gelişimi. Sanatın farklı dalları: resim ve heykel, mimari, dans, halk oyunları, tiyatro, müzik, sinema. Sanat eseri okuma: resim/film/kitap/heykel/ mimari yapı/müziği okuma süreci. Dijital sanat, estetik ve güzellik kavramı, doğa ve estetik, sanat ve estetik, müzecilik, sanal müze.
Akademik Düşünce Dünyası	Düşünme ve Düşünme Türleri: düşünmenin temel kavramları, düşünme ve problem çözme, algoritmik düşünme, analitik düşünme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme. Bilim: bilimsel bilgi, bilimsel ölçütler, bilimsel etik ilkeleri, sahte bilimi ayırt etme yolları, bilimsel genellemelere ulaşma yolları. Proje Hazırlama Süreci: problemin belirlenmesi, denence ve soruların sıralanması, planlama, denencelerin sınanması ve sorulara cevap bulunması, ulaşılan sonuçların değerlendirilmesi, proje sürecinin raporlanması.

Tablo 7’de TDÖP’ye göre 8. sınıflarda kullanılacak temalar ve konular gösterilmiştir. “İletişim ve Sosyal İlişkiler” teması genel ağ, sosyal medya, dijital içerik üretimi ve dijital yenilikler konularını; “Vatan Sevgisi” teması Atatürk, İstiklâl Marşı, millî irade, millî kimlik, vatanseverlik, gazilik, şehitlik, ülke varlıklarına sahip çıkma, Sarıkamış Harekâtı, Kut’ül

Amare, 15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü konularını; “Doğa ve İnsan” teması ise yaşadığımız gezegen, doğa olayları ve sürdürülebilirlik konularını kapsamaktadır. “Türk Hikâye Geleneği ve Destanları” teması Türk destanlarını ve bu destanların özelliklerini, Dede Korkut Hikâyelerini ve efsane, menkıbe gibi türleri; “Sanat ve Estetik” teması sanat tarihi, sanatın farklı dalları, sanat eseri okuma ve sanatla ilgili diğer konuları; “Akademik Düşünce Dünyası” ise düşünme ve düşünme türleri, bilim, proje hazırlama süreci konularını kapsamaktadır.

Tüm tema ve konu dağılımlarından hareketle İletişim ve Sosyal İlişkiler teması dışındaki tüm temaların bir defa kullanıldığı ifade edilebilir. İletişim ve Sosyal İlişkiler teması da isim olarak tüm sınıf seviyelerinde yer almasına rağmen kapsadığı konular her sınıf seviyesinde başkadır. Dolayısıyla bu temayı dört farklı tema olarak nitelendirmek daha doğru olacaktır. Bununla birlikte bazı temaların adı farklı olsa da içeriği benzerdir. Örneğin Atatürk’ü Tanımak, Bağımsızlık Yolu, Bir Hilal Uğruna ve Vatan Sevgisi temalarının adları her ne kadar farklı olsa da içerikleri büyük oranda aynıdır. Ayrıca programdaki yirmi dört tema 2019 yılında hazırlanan programdaki temalarla da örtüşmektedir. Yukarıda değinilen Atatürk’ü Tanımak, Bağımsızlık Yolu, Bir Hilal Uğruna ve Vatan Sevgisi temalarının önceki programdaki Millî Mücadele ve Atatürk ile Millî Kültürümüz temalarıyla örtüştüğü ifade edilebilir. Yine Duygularımı Tanıyorum temasının Duygular; Sağlıklı Yaşıyorum temasının Sağlık ve Spor temasıyla büyük oranda benzer içeriğe sahip olduğu görülmektedir. Bu durum iki programdaki temaların neredeyse hepsi için geçerlidir. Tema adındaki sözcükler değişse de içerikler ve konular aynı ya da benzerdir.

1.2.2. 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda (TDÖP) Metin Türleri

Bir önceki programda olduğu gibi bu programda da metin türleriyle ilgili çeşitli bilgiler vardır. Her temada en az üç okuma, bir serbest okuma ve bir dinleme/izleme metnine yer verileceği belirtilmiştir. Metinlerin hangi niteliklere göre seçileceği de programda ifade edilen bir diğer noktadır. Programda (MEB, 2024) Türkçe ders kitaplarında kullanılan metin türleri bilgilendirici metinler, şiir ve öyküleyici metinler olmak üzere üç başlık altında sınıflandırılmıştır. En fazla metin türü bilgilendirici metinler başlığında bulunmaktadır. Anı, belgesel, blog/vlog, deneme, dilekçe, e-posta, efemera, fıkra, form, gezi yazısı, grafik simge, günlük, günlük metinler, haber metni, hiper metin, ilk gösterim filmi, bilgi görseli, makale, mektup, aforizma/motto, portre/öz geçmiş/biyografi/otobiyografi, rapor/tutanak, reklam/kamu spotu/duyuru, sosyal medya mesajları, söyleşi, röportaj, mülakat, tartışma, münazara ve yönerge metinleri bilgilendirici metinler kategorisinde yer almıştır. Öyküleyici metinler ise

çizgi roman, destan, efsane, fabl, fıkra, karikatür, masal, öykü, roman ve tiyatro şeklinde belirtilmiştir.

Şiir başlığında ise şiir, türkü/şarkı ve mani türlerine yer verilmiştir. Şiir başlığında yer alan türlerin hangi sınıf seviyelerinde kullanılacağına ilişkin veriler Tablo 8’de sunulmuştur:

Tablo 8: 2024 TDÖP’e Göre Şiir Metinlerinin Sınıf Seviyelerine Göre Dağılımı

Şiir	5	6	7	8
Şiir	X	X	X	X
Türkü/Şarkı	X	X	X	X
Mani	X	X	X	X

Tablo 8’de TDÖP’te (MEB, 2024) belirtilen şiir türlerinin ortaokul sınıf seviyelerinde kullanılabilme durumları gösterilmiştir. Şiir, türkü/şarkı ve mani türlerinin 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarında kullanılabileceği görülmektedir. 2019 programına göre buradaki farklılık, mani türünün önceki programda ortaokul seviyesine dâhil edilmezken bu programda dâhil edilmesidir.

Şiir türü tüm ortaokul Türkçe ders kitaplarında kullanılabilecek bir türdür. Okuma ve yazma becerileriyle ilgili bazı öğrenme çıktılarında da şiir türü üzerinde durulmuş; dinleme/izleme ve konuşma becerilerinde ise şiir türüyle ilgili herhangi bir öğrenme çıktısına yer verilmemiştir (MEB, 2024):

- T.O.5.18. Şiirin biçim özelliklerini belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme.
- T.Y.5.7. Yaratıcı yazı yazabilme.
- T.Y.5.22. Yazma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme.
- T.O.6.18. Şiirin biçim özelliklerini belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme.
- T.Y.6.7. Yaratıcı yazı yazabilme.
- T.Y.6.22. Yazma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme.
- T.O.7.17. Şiirin biçim özelliklerini belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme.
- T.Y.7.7. Yaratıcı yazı yazabilme.
- T.Y.7.22. Yazma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme.
- T.O.8.17. Şiirin biçim özelliklerini belirlemeye yönelik çözümleme yapabilme.
- T.Y.8.7. Yaratıcı yazı yazabilme.
- T.Y.8.22. Yazma sürecine yönelik öz yansıtma yapabilme/kendini uyarlayabilme.

Öğrenme çıktılarına bakıldığında okumayla ilgili dört; yazmayla ilgili sekiz öğrenme çıktısı olduğu görülmektedir. Bu bilgiler bir önceki programda olduğu gibi şiirin yalnızca okuma ve yazma becerileriyle ilişkilendirildiğini göstermektedir.

Hem 2019 programında hem de 2024 programında dinleme/izleme ve konuşma becerileriyle şiirin bir araya getirildiği herhangi bir kazanım veya öğrenme çıktısı yoktur. Bu durum önemli bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Şimşek (2017), öğrencilerin şiiri düzgün bir şekilde okumayı öğrenmesi hâlinde konuşma etkinliklerinin daha kolay bir şekilde uygulanabileceğini belirtmiştir. Konuşma etkinliklerinin hedef kitle tarafından başarıyla gerçekleştirilmesi, onların kendini ifade etme, iletişim kurabilme, öz güvenli olma gibi konularda başarılı olmalarına yardımcı olacaktır. Bununla birlikte şiir; öğrencilerin telaffuz, tonlama ve vurgulama yetilerini geliştirerek konuşma becerisini etkili şekilde kullanmalarını sağlayabilir (Şeref, 2019). Dolayısıyla Türkçe dersi öğretim programlarında şiirin konuşmayla ilişkilendirilmesi yerinde olacaktır.

Dinleme/izleme becerisinin gelişimi açısından da şiir oldukça önemlidir. Şiirin dinleme/izleme etkinliklerinde kullanılması, hedef kitlenin dinlediği/izlediği metnin ana duygusunu kavramasına ve ana duygudan hareketle zihninde oluşan çağrışımları, düşüncelerini ifade ederken kullanmasına yardımcı olmaktadır (Göçer, 2010). Bunun yanı sıra şiir okuyan birini dinlemek/izlemek de hedef kitleye katkı sağlayabilir. Şiiri okuyan kişinin beden dilini, mimiklerini, duygularını ve ses tonunu nasıl kullandığını gören öğrencilerin kendileri de bu becerilerini ilerletmek adına şiire yönelebilecek ve kendilerini geliştireceklerdir. Kısacası şiir, dinleme/izleme becerisinin de gelişimini destekleyecek bir metin türüdür.

Şiirin tüm dil becerilerinin gelişimine katkı sağladığı açıktır. Bu katkı sayesinde öğrencilerin akademik ilerlemeleri daha nitelikli olacak; bilişsel, zihinsel ve kültürel açıdan gelişimleri sağlanacaktır.

1.2.3. 2024 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (TDÖP) Değerler

Değerler, 2019 programında olduğu gibi 2024 programında da yerini almıştır. Ancak bu programda değerlerle ilgili özel bir başlığa yer verilmemiş; değerlere toplu şekilde değinilmemiştir. Değerler “Sınıf Düzeyine Ait Temalar” adlı başlıkta, her tema özelinde belirtilmiştir. Programda kaç değer olduğunu ve bunların adlarını tespit etmek için ilgili başlıktaki tüm temalar incelenmiştir.

Yapılan incelemenin ardından TDÖP'te (MEB, 2024) yirmi değere yer verildiği tespit edilmiştir. Bu değerler “adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik” olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir önceki programda olan değerlerden “öz denetim” dışındaki dokuz değer, son hazırlanan

programda da yerini almıştır. Bu dokuz değere on bir değer eklenmesiyle birlikte TDÖP'te (MEB, 2024) yer alan değer sayısı yirmi olmuştur.

Alan yazına bakıldığında Türkçe öğretmenlerinin değerlerin sayısı ile ilgili görüşlerini barındıran bir çalışma tespit edilememiştir. Ancak içerisinde farklı alanlarda görev yapan öğretmen ve akademisyenlerle birlikte Türkçe öğretmenlerinin ve Türkçe Eğitimi alanında görev yapan akademisyenlerin bulunduğu ve değerlerin sayısı ile ilgili verilerin olduğu çalışmalar bulunmaktadır. Topal (2019), farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerle gerçekleştirdiği çalışmada, öğretmenlerin büyük bir kısmının on kök değeri yeterli bulmadığını tespit etmiştir. Erbaş vd. (2022), farklı bölümlerde görev yapan akademisyenler ve farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerle yaptıkları çalışmada, akademisyenlerin büyük bir kısmının on kök değeri yeterli bulmadığını; öğretmenlerin ise bir kısmının on kök değeri yeterli bulmadığını belirtmiştir. Görüldüğü üzere değerlerin sayı olarak yetersiz olduğu, yapılan araştırmalarda kendini göstermektedir. Bununla birlikte TDÖP'te (MEB, 2024) değer sayısının artması, araştırmalarda belirtilen sorunun çözümü gibi gözükmektedir. Ancak burada nicelik kadar niteliğin de önemli olduğunu ifade etmek gerekir. Değerler doğru ve faydalı bir şekilde aktarılmadığı takdirde değerlerin kaç tane olduğu büyük bir önem taşımayacaktır.

2019 ve 2024 yıllarında yayımlanan Türkçe dersi öğretim programlarında temalar arasında görülen farklılıklar, değerler kısmında da görülmektedir. 2019 programında tek bir kısımda toplu hâlde sunulan değerler; 2024 programında toplu hâlde değil, temalar özelinde sunulmuştur. Yani hangi değerlerin hangi temalar aracılığıyla aktarılacağı programda belirtilmiştir. Programda tüm sınıf seviyelerini dikkate alarak bir değerlendirme yapmak gerekirse öğrencilere en fazla aktarılacak değer yirmi üç temada yer alan sorumluluk değeridir. Saygı değeri de yirmi iki temada aktarılması hedeflenen değerlerden biri olmuştur. Sorumluluk ve saygı değerlerinin neredeyse tüm sınıf seviyelerinde ve tüm temalarda yer alması dikkat çekicidir.

Diğer değerlere bakıldığında vatanseverlik ve sevgi on; özgürlük dokuz; dostluk sekiz; estetik yedi; mahremiyet altı; aile bütünlüğü, duyarlılık ve dürüstlük dört; merhamet üç; mütevazılık ve temizlik iki; adalet, sabır, sağlıklı yaşam, tasarruf ve yardımseverlik değerleri ise bir temada öğrencilere aktarılması planlanan değerler olarak ifade edilmiştir. Değerlerin temalar özelinde belirtilmesi uygulama boyutunda kolaylık sağlayacaktır. Ancak yukarıda belirtilen sayılar, değerlerin temalar arasında dengeli bir şekilde dağılmadığını göstermektedir.

1.3. TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA TEMALAR

Araştırma kapsamında incelenen Türkçe ders kitapları 2023-2024 eğitim öğretim yılında kullanılan ve dolayısıyla TDÖP'e (MEB, 2019) göre hazırlanmış ders kitaplarıdır. Türkçe ders kitaplarında yer alması zorunlu olan “Erdemler, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk” dışındaki temalar, geriye kalan on üç tema içerisinden ders kitabı yazarları tarafından seçilmektedir. Zorunlu üç tema dışında seçmeli temalardan belirlenen beş temayla birlikte toplam sekiz tema Türkçe ders kitabında yerini almaktadır. 2023-2024 eğitim öğretim yılında ortaokullarda kullanılan Türkçe ders kitaplarında programda belirtilen temaların yer alma durumu Tablo 9’da gösterilmiştir:

Tablo 9: 2019 TDÖP’te Yer Alan Temaların Türkçe Ders Kitaplarında Kullanılma Durumu

Temalar	5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı (Koza)	5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı (Anıttepe)	6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı (Anka)	6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı (MEB)	7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı (Dörtel)	7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı (MEB)	8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı (Ferman)	8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı (MEB)
Erdemler	X	X	X	X	X	X	X	X
Millî Kültürümüz	X	X	X	X	X	X	X	X
Millî Mücadele ve Atatürk	X	X	X	X	X	X	X	X
Birey ve Toplum	X	X	-	-	-	-	-	X
Okuma Kültürü	-	-	-	X	-	X	-	-
İletişim	-	-	-	X	-	-	-	-
Hak ve Özgürlükler	-	-	X	-	-	-	-	-
Kişisel Gelişim	-	-	-	-	-	X	-	-
Bilim ve Teknoloji	X	X	X	X	X	-	X	X
Sağlık ve Spor	X	X	X	-	X	X	X	-
Zaman ve Mekân	-	-	-	-	-	-	-	X
Duygular	-	-	-	X	-	X	-	-
Doğa ve Evren	X	X	X	-	X	-	X	X
Sanat	X	-	X	-	X	X	X	-
Vatandaşlık	-	X	-	-	X	-	X	X
Çocuk Dünyası	-	-	-	X	-	-	-	-

Tablo 9’da Türkçe dersi öğretim programında belirtilen tema önerilerinin ortaokul seviyesi için hazırlanmış olan Türkçe ders kitaplarında kullanılma durumları görülmektedir. Erdemler, Millî Kültürümüz ve Millî Mücadele ve Atatürk temalarının her sınıf seviyesinde işlenmesi zorunlu olduğundan bu temalar bütün Türkçe ders kitaplarında yerini almıştır. Seçmeli temalardan Bilim ve Teknoloji teması yedi Türkçe ders kitabında; Sağlık ve Spor ile Doğa ve Evren temaları ise altı Türkçe ders kitabında kullanılmıştır. Sanat teması beş, Vatandaşlık teması dört, Birey ve Toplum teması üç, Okuma Kültürü ile Duygular temaları ise iki Türkçe ders kitabında kullanılmıştır. İletişim, Hak ve Özgürlükler, Kişisel Gelişim, Zaman ve Mekân ile Çocuk Dünyası temaları ise bir Türkçe ders kitabında yerini almıştır.

Koza Yayınları tarafından hazırlanan 5. sınıf Türkçe ders kitabında Erdemler, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Birey ve Toplum, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor, Doğa ve Evren ile Sanat temalarına; Anıtepe Yayıncılık tarafından hazırlanan 5. sınıf Türkçe ders kitabında ise Erdemler, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Birey ve Toplum, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor, Doğa ve Evren ile Vatandaşlık temalarına yer verilmiştir. Anka Yayınevi’nin hazırladığı 6. sınıf Türkçe ders kitabında Erdemler, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Hak ve Özgürlükler, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor, Doğa ve Evren ile Sanat temalarına yer verilirken; MEB Yayınları’nın hazırladığı 6. sınıf Türkçe ders kitabında Erdemler, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Okuma Kültürü, İletişim, Bilim ve Teknoloji, Duygular ile Çocuk Dünyası temalarına yer verilmiştir.

Tablo 9’da Dörtel Yayıncılık tarafından hazırlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabında Erdemler, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor, Doğa ve Evren, Sanat ile Vatandaşlık temalarının; MEB Yayınları tarafından hazırlanan 7. sınıf Türkçe ders kitabında ise Erdemler, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Okuma Kültürü, Kişisel Gelişim, Sağlık ve Spor, Duygular ile Sanat temalarının kullanıldığı görülmektedir. Ferman Yayıncılık’ın hazırladığı 8. sınıf Türkçe ders kitabında Erdemler, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor, Doğa ve Evren, Sanat ile Vatandaşlık temalarına yer verilirken; MEB Yayınları’nın hazırladığı 8. sınıf Türkçe ders kitabında Erdemler, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Birey ve Toplum, Bilim ve Teknoloji, Zaman ve Mekân, Doğa ve Evren ile Vatandaşlık temalarına yer verilmiştir.

Ortaokul seviyesi için hazırlanan Türkçe ders kitaplarında zorunlu temalar dışındaki temalardan en fazla kullanılan tema Bilim ve Teknoloji teması iken en az kullanılan temalar İletişim, Hak ve Özgürlükler, Kişisel Gelişim, Zaman ve Mekân ile Çocuk Dünyası temaları olmuştur. Programda yer alan temaların hepsi farklı rakamlarla da olsa Türkçe ders kitaplarında yer almıştır. Bununla birlikte bazı temalara yönelik bir yığılma söz konusudur. Örneğin Bilim

ve Teknoloji, Sağlık ve Spor ile Doğa ve Evren temaları Türkçe ders kitaplarının neredeyse tamamında kullanılırken; Birey ve Toplum, Okuma Kültürü, Duygular, İletişim, Hak ve Özgürlükler, Kişisel Gelişim, Zaman ve Mekân ile Çocuk Dünyası temaları üç ya da daha az sayıda Türkçe ders kitabında kullanılmıştır. Bu durum seçmeli temaların kullanımında dengeli bir dağılım olmadığını göstermekte; bunun sebebi olarak ise edebî metin bulmada bir zorluk yaşandığını düşündürmektedir.

1.4. ŞİİR

Şiir, duygu ve düşüncelerin estetik bir dille aktarıldığı metin türüdür. Roman ve hikâye gibi metin türleriyle kıyasladığımız zaman şiir için az sözle çok şey anlatmak sanatı da denilebilir. Her yaştan insan hitap eden şiirde herhangi bir konu sınırlaması yoktur. Başta aşk, sevgi, hüzn, sitem ve özlem olmak üzere birçok duygu şiirlerde işlenmektedir.

1.4.1. Şiir Türleri

Şiir; epik, didaktik, lirik, pastoral ve satirik olmak üzere beş türe ayrılır. Epik şiirler kahramanlık, vatanseverlik gibi duyguların ön planda olduğu ve tarihsel bir boyutu olan destansı şiirleridir. Epik şiirlerin dünya edebiyatlarında hikâye içeren en eski tür olabileceği görüşü (Çıkla, 2009) mazisinin derin olduğunu göstermektedir. Bu tür şiirlerde duygu yoğunluğu diğer şiirlere nazaran daha fazla olabilmektedir. Didaktik şiirler ise hem dinleyiciye hem okuyucuya öğretme ve nasihat verme amacı taşıyan şiirlerdir. Didaktik şiirlerde duygu yoğunluğundan ziyade eğitici boyut belirgindir. Diğer bir şiir türü ise lirik şiirdir. Bu şiir türü aşk, hüzn, sevinç, sitem, kaygı, özlem gibi duyguların yoğun bir dille anlatıldığı türdür. Lirik şiirin amacı duyguları dile getirmek ve duygulara tercüman olabilmektir. Onu diğer şiir türlerinden ayıran en önemli özellik belirli bir amaç doğrultusunda yazılmamış olmasıdır (Aytaş, 2006). Pastoral şiir, doğa unsurlarının anlatıldığı şiirlerdir. Yaylalar, dağlar, dereler, ağaçlar, çiçekler, hayvanlar vb. konularda yazılan pastoral şiirler genellikle betimsel bir anlatıma sahiptir. Eleştirel içeriğe sahip olan satirik şiir ise herhangi bir kişiyi ya da kişileri, bir konu hakkında yaşanmış olay veya durumları iğnelemek amacıyla yazılan şiirlerdir. Satirik şiir hiciv ve taşlama gibi isimlerle de anılmaktadır.

Türkçe ders kitaplarında şiir metinlerine yer verilirken şiir türlerine dikkat edilmesi gerekmektedir. Seçilecek şiirlerin beş farklı şiir türü arasında dengeli bir dağılım göstermesi önemlidir. Öğrencilerin şiiri tek taraflı düşünmelerini mani olmak, onların şiirleri daha iyi kavramasını ve anlamasını sağlamak için farklı şiir türlerinden örnekler Türkçe ders kitaplarında kullanılmalıdır (Ercan, 2014). Belirli şiir türlerinden şiirler sunmak bir süre sonra öğrenci tarafında ilgisizlik oluşturabileceği gibi öğrencinin şiire ve derse yönelik olumsuz bir

tutum göstermesine neden olacaktır. Bu sebepten Türkçe ders kitaplarında ilgili tema göz önünde bulundurularak epik, didaktik, lirik, pastoral ve satirik şiir örneklerinin bulunması yerinde olacaktır.

1.4.2. Şiirin Türkçe Eğitimindeki Yeri ve Önemi

Şiir, Türkçe derslerinde birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar tüm sınıf seviyelerinde kullanılmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin akademik gelişimi açısından önemli olan ve birçok faydası olan bir metin türüdür. Öğrenciler şiir sayesinde okuduğu veya dinlediği metni çözümleme ve söz varlığını artırma gibi kazanımlar edinir (Ercan, 2014). Söz sanatlarını daha kolay öğrenir. Kelime öğretiminde ise şiir kullanarak öğrencilere okuduğu metinden hareketle yeni kelimeler öğretileceği gibi şiiri ezberleme yoluyla da yeni kelimeleri öğrenmesi ve söz dağarcığının gelişmesi sağlanabilir. Öğrenciler yeni öğrendikleri kelimeleri hem konuşmalarında hem de yazdıkları metinlerde kullanacağından bu beceriler de şiir sayesinde gelişebilecektir. Gerek günlük iletişimde gerek topluluk önünde kendini ifade etmeye yardımcı olan şiir bu yönüyle de bireyin öz güvenini artırdığı gibi okuma ve konuşma becerilerini de geliştirir. Yine dinleme/izleme becerisine de katkısı olan şiir, dinlenen ve izlenen şeye odaklanmayı artırarak becerinin gelişimine yardımcı olacaktır.

Şiir, yabancı dil öğretiminde kullanılabilecek metin türleri arasındadır. Şiir ve diğer edebî ürünlerin yabancı dil öğretiminde kullanılması öğrencilerin yorumlama yeteneklerini geliştirme, dil farkındalıklarını artırma, kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmeye teşvik etme ve başka bir kültürü anlamalarına yardımcı olma gibi birçok fayda sağlamaktadır (Lazar, 1993). Şiirle yabancı dil öğretilmesi, dili öğrenen bireylerin dört temel dil becerisini geliştireceği gibi öğrenmek istedikleri dilin kültürünü de öğrenmelerine yardımcı olacaktır (Işıdan, 2020). Şiir, farklı yaş gruplarında ve dil seviyelerinde öğrencilerin dikkatini çekebilecek bir etkiye sahiptir (Seçkin Polat, 2012). Burada dikkat edilmesi gereken nokta seçilecek şiirlerin öğrencilerin seviyesine uygun uzunlukta ve sadelikte olmasıdır. Öğrencilere uygun şiirlerin seçilmemesi ve etkisiz öğretim yöntemlerinin kullanılması, yabancı dil öğrenen öğrencilerin başarısız olmasına sebep olacaktır (Khatib, 2011). Özetle içerik ve boyut olarak doğru şiirlerin seçilmesi ve bunların doğru yöntemlerle yabancı dil öğrenen öğrencilere aktarılması gerekmektedir.

Şiir, değer aktarımında da kullanılmaktadır. Şiirler, vermek istenilen mesajı dolaylı bir şekilde sezdirerek vermesi sebebiyle değerler eğitimiyle ortak bir noktada buluşmaktadır (Demiryürek & Kılıç, 2023). Türkçe öğretmenlerinin değer aktarımında olaya dayalı metinlerle birlikte en fazla kullandığı metin türü olan şiir (Coşkun & Derse, 2021) birçok değer öğrencilere aktarılmasında önemli bir yardımcı konumundadır. Öğrenciler, Türkçe ders kitaplarında yer alan edebî metinlerle millî ve evrensel değerleri kazanmaktadır (Ekinci

Çelikpazu & Aktaş, 2011). Dolayısıyla değerlerin aktarılmasında metinlerin önemli bir araç olduğu ve Türkçe ders kitaplarının değer aktarımında önemli bir rolü olduğu ifade edilebilir (Oltulu & Alan, 2023). Bu durumda Türkçe ders kitaplarında yer alacak metinlerin öğrencilerin akademik, edebî ve kültürel gelişimlerini sağlamanın yanı sıra değer aktarımına da katkı sunacak nitelikte metinler olması gerekmektedir.

Değer aktarımının yapılacağı şiirlerin yer aldığı temalar, önem arz etmektedir. Şiirin içerik ve türüne göre uygun bir temada kullanılması, değer aktarımını kolaylaştıracaktır. Örneğin 2019 programındaki Millî Mücadele ve Atatürk temasında ya da 2024 programındaki benzer temalar olan Atatürk'ü Tanımak, Bağımsızlık Yolu, Bir Hilal Uğruna, Vatan Sevgisi temalarında kullanılacak metinlerde ve şiirlerde vatanseverlik değerinin daha kolay ve kalıcı bir şekilde aktarılabilceği ifade edilebilir. Yine saygı, sorumluluk, dürüstlük gibi değerleri 2019 programındaki Erdemler ya da 2024 programındaki Hayat Boyu Gelişim temalarında kullanılacak metinlerle ve şiirlerle aktarmak daha uygun ve yerinde olabilecektir. Öğrencilerin değer veya değerleri içeren şiirleri doğru temada görmesi bir bağlam oluşturmalarına yardımcı olacağı gibi değerleri daha kalıcı ve kolay öğrenmelerini de sağlayacaktır. Bu sebepten Türkçe ders kitaplarında kullanılacak metinlerin seçimine dikkat edilmeli, seçilecek metinler öncelikle ilgili temaya uygun olmalı ve tema bağlamındaki değerleri aktaran nitelikte olmalıdır. Ancak alan yazına bakıldığında Kaygana, Yapıcı ve Aytan (2013), inceledikleri Türkçe öğretmen kılavuzu kitaplarında hem seçilen metinlerde hem de bu metinlerin temalarla ilişkilendirilmesi hususunda problem olduğunu tespit etmiştir. Ekinci Çelikpazu ve Aktaş (2011), Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin seçilen temalarla uyumlu olmadığını ve değer aktarımı açısından dengeli bir şekilde seçilmediğini belirtmiştir. Doğan ve Gülüşen (2011), metin ve tema seçiminde değer aktarımı açısından yerinde tercihler yapılmadığını ifade etmiştir. Baki (2019); Türkçe ders kitaplarında değer aktarımının sayısal olarak yoğun bir şekilde yapıldığını, bununla birlikte sınıf seviyeleri göz önüne alındığında Türkçe ders kitaplarındaki temalar ve değerlerin tam olarak örtüşmediğini, değerlerin gerek sınıf seviyesi gerekse temalara dağılımında bir sistematikliğin olmadığını tespit etmiştir. Bahsi geçen bu çalışmalar göstermektedir ki temalarda yer alacak metinler, öncelikle ilgili temaya uygun olmalıdır. Aksi hâlde değer aktarımı da sekteye uğrayacaktır.

Şiirin öğrencilerin akademik gelişimlerine olan katkısı yalnızca Türkçe ile ilgili değildir. Kaya (2013), şiirin her alanda öğrenmeyle köprü kurduğunu; matematik ve fen gibi diğer branşlarda da düşünme becerilerini ortaya çıkardığını belirtmiştir. Yapılan tespit şiirin farklı disiplinlerde de olumlu etkileri olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkçe eğitiminde ihmal edilmemesi gereken bir tür olan şiir öğrencilerin kültürel gelişimleri açısından da önemli bir yer tutmakta; hem sözlü kültür unsurlarının hem de gelenek ve görenekler gibi kültürel unsurların aktarımında önemli bir araç olmaktadır (Demir & Duman, 2004). Millî ve manevi değerlerin aktarılmasına yardımcı olan şiir kültürel öğelerin, geleneklerin, tarihte iz bırakmış şahsiyetlerin veya tarihsel bir olayın aktarılmasında da aracı konumundadır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Özel Amaçları başlığında belirtilen ve öğrencilerin “Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi” (MEB, 2019, s. 8) amacını düşündüğümüzde şiirin programda belirtilen hedefleri gerçekleştirme noktasında son derecede önemli olduğu söylenebilir. Benzer ifadeler TDÖP'te de (MEB, 2024) bulunmaktadır. Ayrıca her iki programda yer alan diğer özel amaçların gerçekleştirilmesinde de şiir türünden faydalanabileceği unutulmamalıdır.

1.5. HAYATİ VASFİ TAŞYÜREK

Şiir, yüzyıllardır Türk edebiyatında en fazla yer bulan türlerin başında gelmektedir. Şairler; kaleme aldıkları şiirlerle sevinçlerini, hüznlerini, sitemlerini, eleştirilerini vb. duygularını paylaşmaktadır. Bu duygu paylaşımı şairin özel yaşamından, içinde bulunulan zaman diliminden, geçmiş ve gelecekte bağımsız değildir. Şair, kişisel ve duygusal eserler meydana getirmekle beraber tarihi bir olaya ya da olaylara değinerek okuyucunun geçmişle arasında bağ kurmasını sağlar. Gelecekle ilgili fikirlerini veya temennilerini paylaşabilir; yaşadığı zamanın olumlu ve olumsuz yanlarını dile getirerek toplumsal mesajlar verebilir. Diğer bir deyişle şair duyguların tercümanı, toplumun sesi ve geçmişle gelecek arasında köprü görevi gören; bazen duygulandıran, bazen tebessüm ettiren, bazen düşündüren, bazen de öğreten kişidir. Burada belirtilmesi gereken husus her şairin yukarıda belirtildiği gibi bir sanat yaklaşımı olmayacağıdır. Şairler şahsi duygu ve düşüncelerinin yanı sıra toplumsal mesajları barındıran eserler ortaya koyacağı gibi yalnızca sanat ve estetiği öne çıkaran lirik eserlerde kaleme alabilir. Şairlerin hayata, dünyaya ve edebiyata bakış açıları aynı olamayacağı gibi şiire bakışları da aynı olmayabilir. Kahramanmaraşlı Hayati Vasfi Taşyürek'te aşk, vatan, tarih, doğa, spor, maneviyat gibi farklı konularda şiirler kaleme almış, doğduğu ve yetiştiği toprakların sesi olmaya çalışan bir şair olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hayati Vasfi Taşyürek, 17 Mayıs 1931 tarihinde Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesine bağlı Tanır kasabasında hayata gözlerini açmıştır. Babası Yüzbaşı Hüseyin Dede Efendi, annesi ise Zehra (Zöhre) Hanımdır. Asıl adı Hayati olan şaire “Vasfi” mahlasını, Elbistan yöresinin önemli şairlerinden biri olan Şair Ferâhî vermiştir. Dört çocuk babası olan Vasfi, 20 Nisan 1990

tarhinde Ankara’da vefat etmiştir (Gözükara, 2022). Vasfi, 59 yıllık hayat yolculuğuna birçok eser sığdırmış bir şair olmanın yanı sıra çeşitli meslek dallarında da görevde bulunmuş biridir.

Gençlik yıllarında bir kunduracıda çalışmış olan Vasfi; cazgırlık, çiftçilik, memurluk ve gazetecilik yapmış; muhtarlık, il genel meclis üyeliği ve belediye başkanlığı gibi görevlerde bulunmuştur. Tüm bu meslek ve görevler onun zengin bir edebî kişiliğe sahip olmasına yardımcı olmuştur. Bir dönem güreşlerde cazgırlık yapan şairin güreşle ilgili olan “Yeni Şampiyonlar Neredesiniz?” isimli şiiri, salâvatlama olarak cazgırlar tarafından güreş meydanlarında okunmaktadır (Artun, 2001). Gazeteci kimliği de olan şair, 1964 yılında Afşin’e ilk matbaayı kurmuş ve aynı yıl “Efsus” adlı bir gazete çıkarmıştır (Gözükara, 2022). Ayrıca 1983 yılında “Yeşil Afşin” gazetesini çıkarmıştır (Alpaslan & Tombul, 2018). 1980’li yıllarda sanat camiasına daha yakın olmak için Ankara’ya gitmiştir (Gözükara, 2022). Vasfi’nin 1987 yılında Eskişehir’de düzenlenen “Yunus Emre” temalı şiir yarışmasında 1300 şair arasında elde ettiğı birincilik ve Mustafa Yıldızdoğan tarafından bestelenen “Dile Gelen Anadolu, Hasretin Rengine, O Garibim, Saçların, Diyemedim Ki, Barışa Hizmet, Sevmeyen Bilmez, Kerkük Elleri” şiirleri, onun daha geniş kitlelerce tanınmasını sağlamıştır. Günümüzde Afşin’de şairin isminin verildiğı bir park ve bu parkta şairin büstü; Ömer Ağa Konağı’nda bal mumu heykeli; bunlarla birlikte isminin verildiğı bir ortaokul vardır.

1.5.1. Hayati Vasfi Taşyürek’in Edebî Kişiliğı

Küçük yaşlarda şiir yazmaya başlayan Hayati Vasfi Taşyürek; aşk, tabiat, millî bilinç, millî kültür, maneviyat, memleket sevgisi ve daha birçok konuda şiirler kaleme almış önemli bir şairdir. Genellikle ölçü olarak heceyi, nazım birimi olarak ise dördütlüğü kullanmıştır. Şiirlerinde sade ve anlaşılır bir anlatıma yer vermiştir. Yalnızca belirli şiir türlerinde eserler kaleme almamış; lirik şiirden epik şiire, didaktik şiirden pastoral ve satirik şiire kadar tüm şiir türlerinde eserler vermiş; bazı şiirlerinde birden çok şiir türünü kullanmıştır.

Gerek bilgilendirici metinlerde, gerek hikâye edici metinlerde, gerekse şiir metinlerinde başlık ilk odak noktası olmaktadır. Metinlerin başlığı içerik hakkında ipuçları vermenin yanı sıra okurda bir merak duygusu ve ilgi uyandırabilmektedir. Hayati Vasfi Taşyürek’in şiirlerinde bahsedilen türden başlıklar yer almaktadır. Vasfi, şiirlerindeki başlıklarla içeriğe yönelik ipuçları vermenin yanı sıra edebî açıdan da okuyucunun dikkatini çekmektedir. Örneğin “Gönül Sazı, Dile Gelen Anadolu, Yaşı Islattı Kurular, Yokluğun Güzelliğı, Tarih Gebedir, Barışa Hizmet, Kendini Bilmek, Öz’ün Sözü, Sevgi Seyyahları, Nöbetçi Dağlar, Gönül Ülkemde Bahar, Yüreğimin Yarasında Gizli Yar, Tarifsiz Hasret, Şeytana Mektup, Kök Yarası, Adam Olamadık, İmansızlar Geçidi, Namuslu Hesap, Uzay Süsü” gibi başlıklar okuyucuda bir dikkat uyandırabilecek mahiyettedir.

Bir şairin en önemli özelliklerden biri, hiç şüphesiz içinde yetiştiği ve yaşadığı toplumun sesi olmasıdır. Vasfî de bunun farkında olan bir şairdir. Bir şiirinde bu farkındalığı şu mısralarla ifade etmiştir:

“Erenler çekilmiş bağa
İsim bulmak lazım çağa
Kıymetler düşmüş ayağa
Halk Vasfî’den söz bekliyor.”

Yukarıda verilen örnek Vasfî’nin topluma karşı sorumluluk duygusuyla hareket ettiğini ve sıkıntıları farkında olduğunu göstermektedir. Öyle ki eserlerinde yurdumuz insanın çektiği çileleri, yaşadığı olumsuzlukları anlatmış; yanlış gördüğü yerde şiirleriyle toplumun sesi olmuştur. Gerektiği zaman hicvi kullanmış, eleştiri ve tepkilerini şiir yoluyla anlatmıştır. Yozlaşan insanlar, bozulan insan ilişkileri ve zamanın değişmesi gibi birçok konuda eleştiri ve tepkilerini dile getirmiştir. Vasfî’nin şiirlerinde hiciv unsurları vardır ancak bunlardan hareketle yazılan ve didaktik bir anlatım içeren şiirleri de vardır. Toplumun her ferdine hitap eden bu şiirler, şairin eğitici ve öğretici tarafını ortaya koymaktadır.

Türk İslam ülküsü ve millî hassasiyetler Vasfî’nin şiirlerinde önemli bir yer tutmaktadır (Sekni, 1996). Başta memleketi Kahramanmaraş olmak üzere ülkemizin farklı bölgelerini, şehirlerini ve güzelliklerini anlatan Vasfî; atalarımızı yâd etmiş, Türk milletinin büyük geçmişini, gönül coğrafyasının genişliğini, oralara olan özlemini, kahramanlarını ve değerlerini estetik bir dille aktarmıştır. Tarihi bilgi ve birikimini birçok eserine yansıtmış, millî duyguları dile getirmiş; Balkanlardan Kafkaslara, Kerkük’ten Kıbrıs’a kadar geniş bir coğrafyayı şiirlerinde işlemiştir:

“Aral dedi, Musul dedi
Kafkas, Kerkük nasıl dedi
Anlat usul usul dedi
Tuna yandı ben ağladım.”

Vasfî’nin şiirlerinde belirgin bir şekilde ortaya çıkan bir başka konu ise aşktır. Bazen özlemle, bazen sitemle birlikte ele alınan aşk; şairin lirik tarafını ortaya koymaktadır. Gençlik yıllarında yaşadığı bazı olaylar Vasfî’yi etkilemiş; onun duygusal tarafını eserlerinde başarılı bir şekilde aktarmasına yardımcı olmuştur (Gözükara, 2022). Vasfî’nin aşk deyince akla gelen ilk şiirlerinden biri Mustafa Yıldızdoğan tarafından bestelenen “Saçların” şiiridir. Sözleri ve müziğiyle bir başyapıt olan şiirin ilk kıtası şöyledir:

“Söküp atılmıyor, bende mi kusur?

Doğarken kök salmış öze saçların

Bir kara sevda ki ya büyü, ya sır

Sıgırmıyor kaleme, söze saçların”

Vasfi, dünyevi aşkın yanı sıra ilahi aşkı da eserlerinde işlemektedir (Sekni, 1996). İlahi düzeni ve Allah’a olan inancını anlatan şiirlerin bazı bölümleri; Vasfi’nin çok sevdiği Yunus Emre’den izler taşımaktadır. Ayrıca Yunus Emre’ye ithaf ettiği şiirleri de bulunmaktadır. Bunlardan biri olan “Kime Sordumsa” isimli şiir 1987 yılında Eskişehir’de düzenlenen yarışmada Vasfi’ye yüzlerce şiir arasından birincilik getirmiştir. Elde ettiği bu başarı, Vasfi’nin güçlü bir kalemi olduğunu göstermektedir. Bahsi geçen şiirin bir kıtası şöyledir:

“Anadilimizin ölmez ustası

En kısa tarifle, hasların hası

Sonsuza yürüyen sevgi postası

Her an kimdir dedim; Yunus dediler”

Hayati Vasfi Taşyürek, atışma türünde de eserler kaleme almış bir şairdir. Kalem şairleri, sazla birlikte atışma yapan âşıklardan etkilenip birbirleriyle atışmışlardır (Atmaca, 2018). Bunun bir örneği Ahmet Çıtak ile Hayati Vasfi Taşyürek arasındaki atışmadır. 1957 yılında dönemin önde gelen yerel gazetelerinden Elbistan Postası’nda Ahmet Çıtak, Hayati Vasfi Taşyürek’e yönelik bir şiir yayımlamış; bir hafta sonra ise Vasfi, Ahmet Çıtak’a cevap vermiştir (Özçelik & Turan, 2020). Bunun dışında Vasfi’nin atışmaya örnek olarak gösterilebilecek şiirleri vardır. Bu şiirler iki kişinin karşılıklı olarak konuşması şeklindedir. Köylü kızı ile şehirli kızını, Türkmen oğlu ile Avşar kızını atıştıran Vasfi; bir başka atışmasında kendisiyle bir gelini atıştırtır (Atmaca, 2018). “Gariple Arkadaşı” isimli şiiri de atışma türünde değerlendirilebilir.

Vasfi’nin doğa sevgisini dile getirdiği eserleri mevcuttur. Bu eserlerde dağları, ormanları, baharları ve daha birçok doğa unsurunu betimleyici bir şekilde anlatır. Özellikle “Orman Sevgisi” isimli şiiri oldukça dikkat çekicidir. İlk kıtası şöyledir:

“Vatanın varlığı onunla kaim

Bana kıy kardeşim, kıyma ormana

Gelecek nesile ne kadar lazım

Bana kıy kardeşim, kıyma ormana”

Bir zamanlar cazgırlık yapan şairin güreşle ilgili şiirleri de vardır. Bu şiirlerinde hem ünlü Türk güreşçileri anlatır hem de yeni nesillere seslenir:

“Türk gürüşü gitti, gelmez deniyor
Yeni şampiyonlar, neredesiniz?
Bizden öğrenenler bizi yeniyor
Yeni şampiyonlar, neredesiniz?”

Görüldüğü gibi Vasfi çeşitli konularda şiirleri olan bir şairdir. Birkaç konu arasında sıkışıp kalmamış; birçok konuda duygu ve düşüncelerini estetik bir şekilde aktarmıştır.

Yüzlerce şiiri bulunan Vasfi’nin öne çıkan şiirleri arasında, Kahramanmaraş ve Afşin yöresinin ağız özelliklerini anlattığı “Lügatçemiz”; Yunus Emre şiir yarışması için kaleme aldığı ve yüzlerce şiir içinden birinci seçilen “Kime Sordumsa”; Mustafa Yıldızdoğan tarafından bestelenen “Saçların” ve “Dile Gelen Anadolu”; torunu Selçuk’a ve yeni gelen nesillere yazdığı “Selçuk”; ormanların önemini anlattığı “Orman Sevgisi” ve güreşle ilgili kaleme aldığı “Arayış” isimli şiirleri gösterilebilir. Sadece bu şiirler bile aşk, dil sevgisi, vatan sevgisi, tarihi şahsiyetler, gelecek nesiller, doğa, spor gibi geniş bir konu yelpazesine hitap ettiğinden onun farklı başlıklarda eser meydana getirebilen bir şair olduğunu göstermektedir.

1.5.2. Hayati Vasfi Taşyürek’in Eserleri

Hayati Vasfi Taşyürek’e ait eserlerin güncel baskısı bulunmamaktadır. Bununla birlikte Gözükara’nın (2022) hazırladığı ve antoloji tarzındaki “Hayati Vasfi Taşyürek’ten Seçme Şiirler” adlı eserde Vasfi’nin eserleriyle ilgili bir sınıflandırma mevcuttur. Bahsi geçen sınıflandırma şu şekildedir:

- Sağlığında yayımlanan eserleri: Kalbimdeki Arzu, Mağara Yârânı Yedi Uyurlar Eshabül-Kehf, Dile Gel Anadolu, Ülkü Tomurcukları;
- Sağlığında yayımlanamayan eserleri: Gelin Başlı Dağlar, Türkmen Türküleri, Yollanmayan Mektuplar;
- Ulaşılamayan eserleri: Ebesinin Oğlu, Acılar Bulutu;
- Vefatından sonra yayımlanan eserleri: Nazar, Barışa Hizmet (Gözükara, 2022).

Yukarıda belirtildiği üzere Hayati Vasfi Taşyürek’in birçok eseri vardır. Bunlardan bazıları yayımlanmış, bazıları yayımlanamamış, bazılarına ise ulaşılammıştır. Günümüzde eserlerin güncel baskısı bulunmamaktadır. Ancak araştırmacı Mehmet Gözükara’nın 2022 yılında hazırladığı ve antoloji olarak tanımlayabileceğimiz “Hayati Vasfi Taşyürek’ten Seçme Şiirler” adlı eser; Vasfi’nin şiirlerini okuyucuyla ve özellikle yeni nesillerle buluşturacak önemli bir eser olarak değerlendirilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, kullanılan araştırma yöntemi, inceleme materyali, çalışma grubu, veri toplama araçları, araştırma süreci ve uygulaması, verilerin analizi, geçerlik ve güvenirlik ile araştırmacının rolüne değinilmiştir.

2.1. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. “Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda izlendiği araştırma türüdür” (Sak vd., 2021, s. 229). Nitel araştırmalarda bilgiler genellikle görüşme, gözlem ve yazılı dokümanların incelenmesiyle toplanır (Yıldırım, 1999). Bu araştırma türünde amaç olay veya olaylar arasındaki ilişkileri tanımlamak, betimlemek ve açıklamaktır (Aydın, 2023). Nitel araştırma türleri, bu amaç doğrultusunda hareket etmeyi gerektirmektedir. Bu türlerden biri de durum çalışmasıdır.

Literatürde durum çalışmasıyla birlikte olay incelemesi, örnek olay çalışması, örnek olay inceleme yöntemi ve vaka çalışması (Aytaçlı, 2012) gibi isimlerin kullanıldığını söylemek mümkündür. Bu araştırmada desenin adı, durum çalışması olarak ifade edilmiştir. Durum çalışması, bir ya da birden fazla durumla ilgili olarak görüşme, gözlem, materyal ve dokümanlar kullanılarak detaylı bilgilerin ortaya çıkarıldığı bir nitel yaklaşımdır (Creswell, 2013). Gerring (2007), durum çalışmasının nicel ve nitel araştırmayı kapsayan; her ikisinin bir kombinasyonu olabileceğini belirtmektedir.

Değişik tanımları yapılan durum çalışmasında bu tanımların ortak noktası, durumun detaylıca çalışılıp betimlenmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Subaşı & Okumuş, 2017). Bu yaklaşım, sistematik bir şekilde verileri toplayan, analiz etmenin ve sonuçları ortaya koymanın bir yoludur (Davey, 2009). Durum çalışmasının gerçeğe yaklaşabilme, mikro seviyede incelemelere olanak tanıma, büyük örneklemelere ulaşmanın zor olduğu durumlarda uygun bir çözüm olma, gerçek yaşam durumlarıyla ilgili veriler sunma gibi bazı avantajları bulunmaktadır (Flyvbjerg, 2006; Zainal, 2007). Bu desende veri toplama kaynakları fazladır. Doküman, materyal, görüşme gibi unsurlarla veya bunların birkaçıyla veriler toplanabilir. Bu, araştırmanın sürecine ve içeriğine göre belirlenir. Veriler toplandıktan sonra belirli başlıklara göre analiz edilir ve sonuca ulaşılır. Amaç, belirlenen durumu ya da durumları en iyi şekilde incelemektir.

Yoğun analizlerin ve açıklamaların yer aldığı bir nitel araştırma türü olan durum çalışması (Hancock & Algozzine, 2006), bütüncül ve derinlemesine inceleme gerektiren durumlarda önemli bir yardımcıdır (Ozan Leylum vd., 2017). Bundan dolayı durum çalışması sağlam bir araştırma yöntemi olarak değerlendirilebilir (Zainal, 2007). Durum çalışmaları çeşitli disiplinlerde çokça kullanılan bir nitel araştırma desenidir (Ceylan Çapar & Ceylan, 2022). Alan yazında durum çalışmasının türleriyle ilgili değişik sınıflandırmalar mevcuttur.

Merriam (2023), durum çalışmasını tarihsel ve gözlemsel durum çalışması, içsel ve araçsal durum çalışması, çoklu durum çalışması olarak üç başlıkta sınıflandırırken; Cresweel (2013), durum çalışmasını bir tek araçsal durum çalışması, çoklu durum çalışması ve içsel durum çalışması şeklinde sınıflandırmıştır. Yin (1984) ise durum çalışmasını bütüncül tek durum deseni, iç içe geçmiş tek durum deseni, bütüncül çoklu durum deseni ve iç içe geçmiş çoklu durum deseni olarak dört başlıkta sınıflandırmıştır. Bu araştırmada iç içe geçmiş tek durum deseni kullanılmıştır.

İç içe geçmiş tek durum deseninde belirli bir durumdan hareketle birden fazla alt durum incelenmektedir. Alt durumlar tek bir durumdan hareketle belirlenir. Bu araştırmada Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin Türkçe dersi öğretim programlarındaki (MEB, 2019; MEB, 2024) temalara uygun olup olmaması durumu oluşturmaktadır. Durumdan hareketle Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin Türkçe ders kitaplarına uygunluğu, sınıf seviyelerine uygunluğu, 2019 programında yer alan değerlere uygunluğu, 2024 programında yer alan değerlere uygunluğu ve şiir türlerine göre dağılımı olmak üzere alt durumlar belirlenmiş ve incelenmiştir. Özetle önce ana durum, daha sonra buna bağlı olarak alt durumlar belirlenmiştir. İç içe geçmiş tek durum deseninde belirlenen alt durumlar, ana durumdan bağımsız değildir. Alt durumlardan elde edilecek sonuç, ana durumdan elde edilen sonucu destekler ve niteliğini artırır. Bu sebepten araştırmanın niteliğini ve kapsayıcılığını net bir şekilde ortaya koymak için iç içe geçmiş tek durum deseni kullanılmıştır.

2.2. İNCELEME MATERYALİ VE ÇALIŞMA GRUBU

2.2.1. İnceleme Materyali

Araştırmada inceleme nesnesini belirlemek için kolay ulaşılabilir örneklem kullanılmıştır. Yaygın olarak kullanılan bu örneklem deseninde ulaşılması kolay katılımcılar seçilir (Aydın, 2023). Ancak bu durum yalnızca katılımcılarla sınırlı değildir. Doküman veya materyal incelemesi yapılan araştırmalarda da kolay ulaşılabilirlik sıklıkla kullanılır. Ulaşılması kolay olduğu, maddi ve emek açısından maliyeti düşük olduğu için kolay ulaşılabilirliğin çok kullanılan bir örneklem yöntemi olduğu ifade edilebilir.

Hayati Vasfi Taşyürek’e ait şiirlerin güncel baskısı bulunmamaktadır. Bu nedenle araştırmada Mehmet Gözükara tarafından hazırlanan “Hayati Vasfi Taşyürek’ten Seçme Şiirler” adlı eser kullanılmıştır. Vasfi’ye ait şiirlerin büyük bir bölümüne tek bir eserden ulaşma imkânı sağladığı için çalışma materyali olarak antoloji hüviyetindeki bu eser seçilmiştir.

Eserin girişinde Hayati Vasfi Taşyürek’in biyografisi sunulmuştur. Ardından kitabı hazırlayan Mehmet Gözükara’nın, Vasfi’nin şiirlerinden kesitlerle birlikte hayatını harmanladığı bir takdim yazısı yer almıştır. “Hayati Vasfi Taşyürek’ten Seçme Şiirler” adlı eser, beş bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm ağırlıklı lirik şiirlerin olduğu “Hazan Yelleri”, ikinci bölüm millî duyguların ön plana çıktığı “Töre Kokulu Şiirler”dir. İkinci bölüm eserin en uzun bölümüdür. Üçüncü bölüm tasavvufi şiirlerin olduğu “İlahi Damlalar”; dördüncü bölüm ise memleket sevgisini barındıran şiirlerin yer aldığı “Sıla Özlemi” adlı bölümdür. Eserin beşinci ve son bölümü, genel olarak şairin yaşam tecrübelerinden hareketle kaleme aldığı; farklı duyguları barındıran “Şamar Yağmurları” adlı bölümdür.

2.2.2. Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubunu belirlemek için ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş olan bir takım ölçütler doğrultusunda durumların çalışılması şeklinde ifade edilebilir (Baltacı, 2018). Araştırmanın alt problemlerinden hareketle ölçütler tespit edilmiş; ardından bu ölçütler doğrultusunda Türkçe öğretmenleri ve alan uzmanlarından oluşan çalışma grubu belirlenmiştir. İlgili ölçütlerden bazıları Türkçe öğretmenleri, bazıları alan uzmanları, bazıları ise tüm katılımcılar için geçerlidir. Türkçe öğretmenlerini belirlemek adına dikkate alınan ölçütler şunlardır:

- Türkçe öğretmenlerinin 10 yılı aşkın süredir görev yapıyor olması.
- Türkçe öğretmenlerinin tüm ortaokul sınıf seviyelerinde derse girmiş olması.
- Türkçe öğretmenlerinin birden çok Türkçe dersi öğretim programına göre ders işlemiş olması ve bu programlar doğrultusunda hazırlanmış Türkçe ders kitaplarını kullanması.
- Türkçe öğretmenlerinin daha önce akademik çalışmalarda yer almış olması.
- Alan uzmanlarını belirlemek için dikkat edilecek ölçütler şunlardır:
- Alan uzmanlarının benzer konularda çalışmaları olması.
- Alan uzmanlarının konuyla ilgili olarak akademik ve saha tecrübesinin bulunması.

Yukarıdaki ölçütler dışında bir ölçüt ise hem Türkçe öğretmenlerini hem de alan

uzmanlarını kapsamaktadır. Ölçüt şu şekildedir:

- Tüm katılımcıların edebiyat teorisi ve eleştirisi bağlamında metinlerin hem yapısal hem de semantik çözümlemesine hakim olması.

Yukarıda verilen ölçütler doğrultusunda çalışma grubu oluşturulmuştur. Bununla birlikte çalışma grubunda yer alacak kişi sayısı belirlenirken bazı hususlara dikkat edilmiştir. Nitel çalışmalarda detaylı veri toplanması esas olduğundan katılımcıların oluşturduğu grubun küçük seçilmesi; yani az kişiyle sınırlandırılması, büyük grupla yüzeysel çalışmaktan daha iyidir (Büyüköztürk vd., 2017). Sonuç olarak araştırmanın çalışma grubunu üç alan uzmanı ve iki Türkçe öğretmeni olmak üzere toplam beş katılımcı oluşturmuştur.

2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

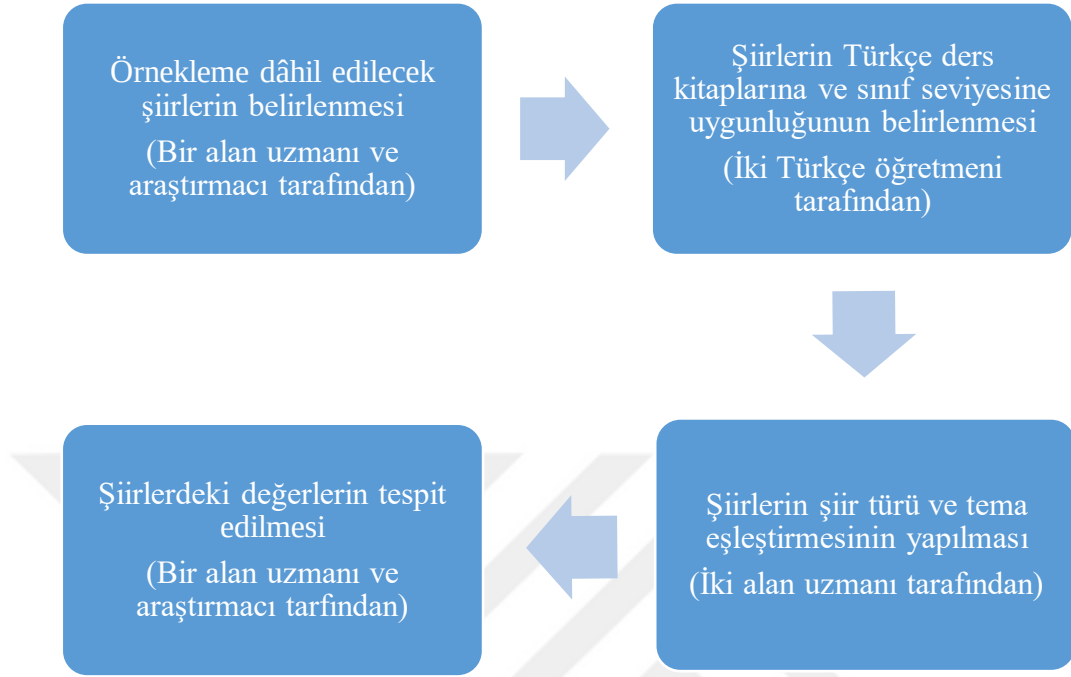
Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan “Ders Kitabına Uygunluk ve Değerleri Eşleştirme Formu (DKUDEF)” ile “Şiir Tür ve Tema Eşleştirme Formu (ŞTTEF)” kullanılmıştır. Formlar hazırlanırken iki alan uzmanının görüşlerine başvurulmuş; bu görüşlerden hareketle formlar son hâlini almıştır. Ardından formların anlaşılabilirliği ve kullanılabilirliğiyle ilgili pilot uygulama yapılmış; gelen dönütler sonrasında formlar hazır hâle getirilmiştir.

DKUDEF’te şiir numarası, şiir adı, şiirlerin uygunluk durumunu gösteren seçenekler ve şiirlerin hitap ettiği sınıf seviyesine yönelik seçeneklerle birlikte 2019 ve 2024 programlarında yer alan değerler yer almaktadır. İlgili programlardaki değer sayısı fazla olduğundan değerler formun sonuna eklenmiştir. Form aracılığıyla “Türkçe öğretmenlerinin Hayati Vasfi Taşyürek’in şiirlerinin ortaokul Türkçe ders kitaplarına uygunluğuna dair görüşleri nelerdir?”, “Türkçe öğretmenlerinin Hayati Vasfi Taşyürek’in şiirlerinin ortaokul Türkçe ders kitaplarında hangi sınıf seviyeleri için kullanılacağına dair görüşleri nelerdir?”, “Hayati Vasfi Taşyürek’in şiirlerinin 2019 TDÖP’te yer alan değerleri karşılama durumu nedir?” ve “Hayati Vasfi Taşyürek’in şiirlerinin 2024 TDÖP’te yer alan değerleri karşılama durumu nedir?” alt problemlerine cevap aranmıştır. DKUDEF, Ek 3’te gösterilmiştir.

ŞTTEF’te ise şiir numarası, şiir adı, 2019 ve 2024 programlarında yer alan temalar ve şiir türleri yer almaktadır. İlgili programlardaki tema sayısı fazla olduğundan tema isimleri formun sonuna eklenmiştir. Şiir türleri ise didaktik, epik, lirik, pastoral ve satirik türlerden seçilmektedir. Form aracılığıyla “Hayati Vasfi Taşyürek’in şiirlerinin 2019 TDÖP’te yer alan temalara göre dağılımı nasıldır?”, Hayati Vasfi Taşyürek’in şiirlerinin 2024 TDÖP’te yer alan temalara göre dağılımı nasıldır?” ve “Hayati Vasfi Taşyürek’in şiirlerinin şiir türlerine göre dağılımı nasıldır?” alt problemlerine cevap aranmıştır. ŞTTEF, Ek 4’te gösterilmiştir.

2.4. SÜREÇ VE UYGULAMA

Araştırma süreci dört aşamada gerçekleştirilmiştir. İlgili aşamalar Şekil 1’de gösterilmiştir:

Şekil 1: Araştırma Süreci

Şekil 1’de araştırma süreci gösterilmiştir. İnceleme nesnesi olan eserde yer alan 208 şiir ilk olarak araştırmacı ve bir alan uzmanı tarafından incelenmiş; inceleme sonucu argo ile politik ifadeler barındıran ve genel olarak hedef kitleye uygun olmayan şiirler tespit edilerek örnekleme dâhil edilecek şiir sayısı 136 olarak belirlenmiştir. İkinci aşamada örnekleme dâhil edilen şiirlerin Türkçe ders kitaplarına uygunluğunu belirlemek için DKUDEF aracılığıyla iki Türkçe öğretmenin görüşleri alınmış; Türkçe ders kitaplarında kullanılmaya uygun olan şiirler Türkçe öğretmenleri tarafından sınıf seviyelerine göre sınıflandırılmıştır. Böylelikle tür, tema ve değerler açısından incelenecek şiir sayısı 62 olarak tespit edilmiştir. Üçüncü aşamada iki alan uzmanı şiirleri temasına ve türüne göre ŞTTEF aracılığıyla sınıflandırılmıştır. Dördüncü ve son aşamada ise bir alan uzmanı ve araştırmacı şiirleri değerlerle eşleştirmiştir. Araştırmayla ilgili gereken izinler alınmış; Ek 1 ve Ek 2’de gösterilmiştir.

2.5. VERİ ANALİZİ

Araştırmanın veri analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. “Bu yaklaşıma göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır” (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 256). Amacı, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunmak olan betimsel analiz; analiz için bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması olmak üzere dört

aşamadan oluşmaktadır (Şahin, 2020). Bu aşamalar göz önünde bulundurularak analiz süreci için bir planlama yapılmıştır. Planlama doğrultusunda araştırma durumu ve alt durumlarla ilgili veriler toplanmıştır. Toplanan veriler her bir alt durum özelinde analiz edilmiştir. Son olarak tüm bulgular yorumlanmıştır.

İncelenen eserdeki şiirler, Türkçe ders kitaplarına uygunluğuna, sınıf seviyesine uygunluğuna, şiir türüne, 2019 ile 2024 programlarında yer alan temalara ve değerlere uygunluğuna göre uzman görüşleri de göz önünde bulundurularak sınıflandırılmış ve yorumlanmıştır. DKUDEF ve ŞTTEF aracılığıyla Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin Türkçe ders kitaplarına, türüne, 2019 ve 2024 programlarında bulunan temalara ve değerlere göre uygunluğuna dair verilerle ilgili istatistiki bilgiler sunulmuştur.

2.6. GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlikte “inandırıcılık” büyük önem arz etmektedir. İmandırıcılıkta dikkat edilmesi gereken kriterler inanılrlık, güvenilebilirlik, onaylanabilirlik ve aktarılabilirliktir (Guba & Lincoln, 1982; Lincoln & Guba, 1986). Çalışmanın geçerliğiyle ilgili olarak inanılrlık, güvenilebilirlik, onaylanabilirlik ve aktarılabilirlik unsurları doğrultusunda şunlar gerçekleştirilmiştir:

- Araştırmanın verileri toplanırken herhangi bir süre sınırlaması olmamıştır. Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin Türkçe ders kitaplarına ve hangi sınıf seviyesine uygun olduğunu belirlemek adına Türkçe öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır. Türkçe ders kitaplarında kullanılmaya uygun şiirlerin hitap ettiği temaları ve şiir türlerini belirlemek içinse alan uzmanlarının görüşleri alınmıştır. Veriler toplanırken Türkçe öğretmenlerinin ve alan uzmanlarının müsaitlik durumu göz önünden bulundurulmuş; uygun gördükleri zaman dilimleri içerisinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir.
- Araştırmada veriler tek bir açıdan toplanmamıştır. Şiirler, Türkçe ders kitaplarına uygunluğu, hitap ettiği sınıf seviyesi, kullanılabileceği temalar, kapsadığı değerler ve şiir türlerine göre incelenmiş; böylelikle veri çeşitliliği artmıştır.
- Araştırmanın katılımcıları Türkçe öğretmenleri ve alan uzmanları olmak üzere iki kategoriye ayrılmış; belirli ölçütler doğrultusunda belirlenmiştir.
- Katılımcılara araştırma öncesinde uygulama süreci detaylı bir şekilde aktarılmıştır. Süreç devam ederken araştırmadan çekilebilecekleri, araştırma sonuçlarının kendileriyle paylaşılacağı ve bunların öğrenim faaliyetlerinde kullanımının tavsiye edileceği ifade edilmiştir.

- Araştırmanın aktarılabirlik ile ilgili boyutunu güçlendirmek için incelenen şiir kitabından detaylı şekilde bahsedilmiştir. Şiir kitabı incelenirken kullanılan yöntem ve bu yöntemin neden seçildiği net bir şekilde belirtilmiştir. Aynı zamanda araştırmanın sınırlılıkları ve veri analiz süreciyle ilgili detaylı bilgiler verilmiştir.
- Araştırmanın güvenilirliğini artırmak için incelenen şiir kitabının veri analiz süreci somut bir şekilde sunulmuştur. Bu sayede incelenen şiir kitabı farklı araştırmacılar tarafından tekrar incelenmek istendiğinde aynı sonuçlara ulaşılmasına imkân tanınmıştır.
- Araştırmacı, incelenen eser ve şairle ilgili herhangi bir ön yargıya sahip değildir. Türkçe öğretmenleri ve alan uzmanlarının da aynı konularda ön yargısı olmaması adına inceleme yapmadan önce kendilerine eser ve şair hakkında ön yargı oluşturabilecek bilgiler verilmemiştir.
- Araştırmanın alan yazında benzerlerinin olup olmadığı incelenmiş, benzer olan çalışmaların bu çalışmanın sonucu ile benzerlik ve farklılıkları dikkate alınmış, araştırmanın tartışma bölümünde bu bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmada güvenilirliği sağlamak ve incelenen şiirlerin söz konusu temaları temsil edip etmediğini teyit etmek amacıyla görüş birliği görüş ayrılığı ile Türkçe öğretmenleri ve alan uzmanlarının kodları karşılaştırılmıştır. Miles ve Huberman (1994) 'ın "Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100" formülü kullanılmış; kodlamalar arasında görüş ayrılıklarının olduğu durumlarda araştırmacı ve kodlayıcı tartışarak bahsi geçen kodları uygun tema altına yerleştirmiştir. Bu formüle göre kodlayıcılar arası görüş birliği %70 oranında olmalıdır (Miles & Huberman, 1994; Patton, 2002). Bu araştırmada hem Türkçe öğretmenleri hem de alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda elde edilen veriler araştırmacı tarafından kontrol edilmiştir. İncelenen şiirlerin Türkçe ders kitaplarına uygunluğuyla ilgili verilerin örtüşme oranı %79,41; uygun olduğu sınıf seviyesiyle ilgili verilerin örtüşme oranı ise %93,54'tür. 2019 programında yer alan temalarla ilgili verilerin örtüşme oranı %85,48; 2024 programında yer alan temalarla ilgili verilerin örtüşme oranı %80,64'tür. 2019 programında yer alan değerlerle ilgili verilerin örtüşme oranı %83,87; 2024 programında yer alan değerlerle ilgili verilerin örtüşme oranı %93,54'tür. Şiir türleriyle ilgili verilerin örtüşme oranı ise 88,70'tir. Bu oranlar, araştırma sonuçlarının güvenilir olduğunu göstermektedir.

Araştırmada dış güvenilirliği sağlamak adına veri kaynağı net bir şekilde açıklanmıştır. Bunun yanı sıra araştırmanın kavramsal çerçevesi ile verilerin toplanma ve analiz süreçleri detaylı şekilde açıklanmıştır. Hangi dokümanın kullanıldığı, dokümanın ne şekilde incelendiği, nasıl bir sınıflandırma yapıldığı, incelenen unsurların nelerle karşılaştırılıp ilişkilendirildiği ve

bunların nasıl sunulduğu açıklanmıştır. Böylelikle araştırmacılar veri kaynağını tekrar incelemek isterse bu araştırmayla yakın sonuçlara ulaşabilecektir. Araştırmanın iç güvenirliliğini sağlamak için ise ilk olarak veriler doğrudan sunulmuştur. Böylelikle okuyucuların kendi araştırmalarında ulaştıkları sonuçları bu araştırmanın sonuçlarıyla karşılaştırma imkânları da oluşacaktır.

2.7. ARAŞTIRMACININ ROLÜ

Araştırmacı, problem durumunu ortaya koymak için Türkçe ders kitaplarında kullanılan şiirler ve temaların birbirine benzer olduğu fikrinden hareketle Türkçe ders kitaplarını incelemeye karar vermiştir. Yapılan inceleme sırasında benzer şiir ve temaların Türkçe ders kitaplarında yer aldığını belirlemiştir. Genellikle benzer temaların kullanımının sebeplerinden biri olarak edebî metin bulmada -özellikle şiir metinlerini bulmada- yaşanan zorluk olduğu düşüncesinden hareketle Türkçe ders kitaplarında şiirleri kullanılabilecek farklı bir şaire ihtiyaç olduğu fikri ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak ilgili literatür taraması yapan araştırmacı, şiirleri Türkçe ders kitaplarında yer alabilecek bir isim araştırmış; şair Hayati Vasfi Taşyürek'i, eserlerini ve şairle ilgili alan yazında yer alan akademik çalışmaları incelemiştir. Daha sonra bir alan uzmanıyla yapılan inceleme sonrasında şaire ait şiirlerin Türkçe ders kitaplarındaki temalara uygunluğunun incelenmesine karar vermiştir.

Araştırmacı, uygulama sürecinde Türkçe öğretmenleri ve alan uzmanlarıyla görüşerek elde ettiği verileri yüzyüze iletişimle toplamış ve katılımcıları yönlendirmeye yönelik kişisel görüşleri araştırma sürecine dâhil etmeme (Subaşı & Okumuş, 2017) ilkesine dikkat etmiştir. Araştırmacı, araştırmada problem durumunu ve inceleme nesnesini belirlemiş; veri toplama sürecinde sadece ilk aşama olan örneklemin belirlenmesi ve son aşama olan değerlerin belirlenmesinde yer almış; diğ er aşamalarda kendini olabildiğince veri analizinin dışında tutmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR

3.1. BİRİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın ilk alt problemi “Türkçe öğretmenlerinin Hayati Vasfi Taşyürek’in şiirlerinin ortaokul Türkçe ders kitaplarına uygunluğuna dair görüşleri nelerdir?” sorusudur. İlgili alt probleme yönelik bulgular Tablo 10’da gösterilmiştir:

Tablo 10: Türkçe Öğretmenlerinin Hayati Vasfi Taşyürek’in Şiirlerinin Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarına Uygunluğuna Dair Görüşleri

Uygunluk Durumu	F
Uygun	62
Uygun değil	46
Kısmen uygun	28

Tablo 10’da Türkçe öğretmenlerinin Hayati Vasfi Taşyürek’e ait olan 136 şiiri Türkçe ders kitaplarına uygunluk açısından değerlendirme sonuçları görülmektedir. Bu görüşlere göre Türkçe öğretmenleri inceledikleri şiirlerden 62 tanesinin Türkçe ders kitaplarında kullanılmaya uygun olduğunu belirtmiştir. Şiirlerin yarısına yakınının Türkçe ders kitaplarında kullanılmaya uygun olduğu söylenebilir. Bununla birlikte incelenen şiirlerin 46 tanesi ise Türkçe ders kitaplarında kullanılmaya uygun bulunmamıştır. Türkçe öğretmenleri geriye kalan 28 şiirinse Türkçe ders kitaplarına kısmen uygun olduğunu belirtmiştir. Elde edilen bulgular örnekleme yer alan şiirlerin yarısına yakınının Türkçe ders kitaplarına uygun olduğunu, bir kısmının uygun olmadığını, diğer bir kısmının ise kısmen uygun olduğunu göstermektedir.

Türkçe öğretmenlerinin Türkçe ders kitaplarında yer almasını uygun bulmadığı veya kısmen uygun bulduğu şiirler için çeşitli gerekçeler belirtmiştir. Bu gerekçeler şiirin çok kısa olması, içeriğin fazla duygusal olması, içeriğin ve dil kullanımının ortaokul kitlesi için ağır olması, ortaokuldan çok lise seviyesine daha uygun olması, argo ifadeler kullanılması, farklı disiplinlere hitap etmesi gibi gerekçelerdir. Çalışma grubunda yer alan Türkçe öğretmenlerinden biri, uygun olmayan bazı şiirler için “*Çok duygusal ve arabesk. Öğrenciler şiiri okuduktan sonra enerjileri düşebilir.*” şeklinde görüş belirtirken bazı şiirler içinse “*Farklı branşlarda kullanılması daha yerinde olacaktır.*” ifadesini kullanmıştır. Çalışma grubunda yer alan diğer Türkçe öğretmeni de benzer ifadeler kullanmanın yanı sıra “*İçerik oldukça ağır. Lise seviyesine daha uygun.*” ve “*Şiir güzel ama Türkçe dersi için uygun değil.*” şeklinde görüş belirtmiştir. Her iki Türkçe öğretmenin Türkçe ders kitaplarında kullanılmasını uygun bulmadığı şiirler için genel olarak bu görüşler üzerinde durduğunu söylemek mümkündür.

3.2. İKİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın ikinci alt problemi “Türkçe öğretmenlerinin Hayati Vasfi Taşyürek’in şiirlerinin ortaokul Türkçe ders kitaplarında hangi sınıf seviyeleri için kullanılacağına dair görüşleri nelerdir?” sorusudur. Türkçe öğretmenlerinden Türkçe ders kitaplarında kullanılmasını uygun buldukları şiirleri sınıf seviyeleri açısından sınıflandırmaları istenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 11’de gösterilmiştir:

Tablo 11: Türkçe Öğretmenlerinin Hayati Vasfi Taşyürek’in Şiirlerinin Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Hangi Sınıf Seviyeleri İçin Kullanılacağına Dair Görüşleri

Sınıf Seviyesi	F
8	61
7	61
6	25
5	25

Tablo 11’de Türkçe öğretmenlerinin, Hayati Vasfi Taşyürek’in şiirlerinden ortaokul Türkçe ders kitaplarında kullanılmasını uygun gördükleri 62 şiiri hitap ettiği sınıf seviyelerine göre sınıflandırma sonuçları gösterilmiştir. Türkçe öğretmenleri 8. sınıfların seviyesine hitap eden 61 şiir olduğunu belirtmiştir. 7. sınıflar için uygun olan şiir sayısı da 61 olarak ortaya çıkmıştır. Türkçe öğretmenlerine göre şiirlerin 25 tanesi 6. sınıflar için uygundur. Yine 5. sınıflar için uygun olan şiir sayısı da 25’tir.

Ulaşılan bulgular şiirlerin neredeyse tamamının 7 ve 8. sınıflar için uygun olduğunu göstermektedir. 5 ve 6. sınıflara uygun olan şiir sayısı ise tüm şiirlerin hemen hemen yarısına denk düşmektedir. Çalışma grubunda yer alan Türkçe öğretmenleri, şiirlerin hitap ettiği sınıf seviyelerini belirlerken bazı şiirler için çeşitli görüşler belirtmiştir. Örneğin bir Türkçe öğretmeni “Dile Gelenler” adlı şiir için “*Aslında içerik tüm ortaokul seviyesine uygun ancak uzunluğundan dolayı yalnızca 7. ve 8. sınıflarda kullanılabilir.*” ifadelerini kullanmıştır. Aynı Türkçe öğretmeni “Sır” isimli şiir için “*Tüm ortaokul seviyesine uygun. Birkaç kıta daha olsa iyi olurdu, çok anlamlı.*” derken diğer Türkçe öğretmeni bahsi geçen şiir için “*Az ama öz bir şiir. Kıtalar üzerine tek tek konuşulabilir. Tüm ortaokul seviyesine uygun bir şiir.*” şeklinde görüş belirtmiştir.

3.3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Hayati Vasfi Taşyürek’in Taşyürek’in şiirlerinin TDÖP’te (MEB, 2019) yer alan temalara göre dağılımı nasıldır?” sorusudur. Bu alt probleme ilişkin bulgular Tablo 12’de gösterilmiştir:

Tablo 12: Hayati Vasfi Taşyürek’in Şiirlerinin 2019 TDÖP’te Yer Alan Temalara Göre Dağılımı

Temalar	F
Duygular	35
Millî Kültürümüz	24
Millî Mücadele ve Atatürk	19
Birey ve Toplum	13
Zaman ve Mekân	8
Doğa ve Evren	7
Erdemler	7
Kişisel Gelişim	7
Sağlık ve Spor	3
İletişim	3
Hak ve Özgürlükler	3
Okuma Kültürü	2
Vatandaşlık	2
Sanat	1
Bilim ve Teknoloji	-
Çocuk Dünyası	-

Tablo 12’de Hayati Vasfi Taşyürek’in Türkçe ders kitaplarında yer almaya uygun görülen şiirlerinin, alan uzmanlarınca TDÖP’te (MEB, 2019) yer alan temalara göre sınıflandırılmasından elde edilen sonuçlar gösterilmiştir. Elde edilen bulgulara göre 35 şiir Duygular temasına uygun bulunmuştur. Şiirlerde Millî Kültürümüz temasını karşılayan 24 şiir ile Millî Mücadele ve Atatürk temasını karşılayan 19 şiir, Duygular temasından sonra şiirlerin en fazla hitap ettiği temalar olarak tespit edilmiştir.

Tablo 12’ye bakıldığında Birey ve Toplum temasını karşılayan 13 şiir; Zaman ve Mekân temasını karşılayan 8 şiir; Doğa ve Evren, Erdemler, Kişisel Gelişim temalarını karşılayan 7 şiir; Sağlık ve Spor, İletişim, Hak ve Özgürlükler temalarını karşılayan 3 şiir; Okuma Kültürü ile Vatandaşlık temalarını karşılayan 2 şiir ve Sanat temasını karşılayan 1 şiir olduğu görülmektedir. Bilim ve Teknoloji ile Çocuk Dünyası temalarına hitap eden şiir ise tespit edilememiştir. Üçüncü alt problemle ilgili elde edilen bulgular Hayati Vasfi Taşyürek’in şiirlerinin TDÖP’te (MEB, 2019) yer alan temalara büyük oranda uygun olduğunu göstermektedir.

3.4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Hayati Vasfi Taşyürek’in şiirlerinin TDÖP’te (MEB, 2024) yer alan temalara göre dağılımı nasıldır?” sorusudur. Bu alt probleme ilişkin bulgular Tablo 13’de gösterilmiştir:

Tablo 13: Hayati Vasfi Taşyürek’in Şiirlerinin 2024 TDÖP’te Yer Alan Temalara Göre Dağılımı

Temalar	F
Duygularımı Tanıyorum	35
Bağımsızlık Yolu	19
Bir Hilal Uğruna	19
Vatan Sevgisi	19
Atatürk’ü Tanımak	17
Hayat Boyu Gelişim	14
İletişim ve Sosyal İlişkiler (5.sınıf)	14
İletişim ve Sosyal İlişkiler (7.sınıf)	14
Geleneklerimiz	10
Lider Ruhlar	9
Doğa ve İnsan	7
Hak ve Sorumluluklar	5
Farklı Dünyalar	3
İletişim ve Sosyal İlişkiler (6.sınıf)	3
Sağlıklı Yaşıyorum	3
Dilimizin Zenginliği	2
Okuma Kültürü	2
Sanat ve Estetik	1
Türk Hikâye Geleneği ve Destanları	1
Türk Sanatı	1
Bilim ve Teknoloji	-
İletişim ve Sosyal İlişkiler (8.sınıf)	-
Akademik Düşünce Dünyası	-
Oyun Dünyası	-

Tablo 13’e bakıldığında Hayati Vasfi Taşyürek’in şiirlerinin TDÖP’te (MEB, 2024) yer alan temalardan en fazla hitap ettiği tema Duygularımı Tanıyorum temasıdır. 35 şiirin bu temada kullanılabileceğini söylemek mümkündür. Bu temayı 19 şiirle eşleştirilen Bağımsızlık Yolu, Bir Hilal Uğruna ile Vatan Sevgisi temaları takip etmektedir. Atatürk’ü Tanımak temasına uygun 17 şiir; Hayat Boyu Gelişim, İletişim ve Sosyal İlişkiler (5. sınıf) ile İletişim ve Sosyal İlişkiler (7. sınıf) temalarına uygun ise 14 şiir vardır.

Geleneklerimiz temasına hitap eden 10 şiir; Lider Ruhlar temasına hitap eden 9 şiir; Doğa ve İnsan ile temasına hitap eden 7 şiir; Hak ve Sorumluluklar temasına hitap eden 5 şiir; Farklı Dünyalar, İletişim ve Sosyal İlişkiler (6. sınıf) ile Sağlıklı Yaşıyorum temalarına hitap eden 3 şiir; Dilimizin Zenginliği ile Okuma Kültürü temalarına hitap eden 2 şiir; Sanat ve Estetik, Türk Hikâye Geleneği ve Destanları ile Türk Sanatı temalarına hitap eden 1 şiir bulunmaktadır. Bilim ve Teknoloji, İletişim ve Sosyal İlişkiler (8. sınıf), Akademik Düşünce Dünyası ile Oyun Dünyası temalarına uygun şiir ise tespit edilememiştir. Dördüncü alt problemle ilgili elde edilen bulgular Hayati Vasfi Taşyürek’in şiirlerinin TDÖP’te (MEB, 2024) yer alan temalara büyük oranda uygun olduğunu göstermektedir.

3.5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın beşinci alt problemi “Hayati Vasfi Taşyürek’in şiirlerinin 2019 TDÖP’te yer alan değerleri karşılama durumu nedir?” sorusudur. İlgili alt probleme yönelik elde edilen bulgular Tablo 14’te gösterilmiştir:

Tablo 14: Hayati Vasfi Taşyürek’in Şiirlerinin 2019 TDÖP’te Yer Alan Değerleri Karşılama Durumu

Değerler	F
Vatanseverlik	29
Sevgi	18
Dürüstlük	7
Sorumluluk	7
Öz Denetim	5
Adalet	3
Saygı	2
Yardımseverlik	2
Dostluk	1
Sabır	1

Tablo 14’te Hayati Vasfi Taşyürek’in şiirlerinin 2019 TDÖP’te yer alan değerleri karşılama durumu gösterilmiştir. Buna göre Hayati Vasfi Taşyürek’in şiirlerinde en fazla tespit edilen değer 29 şiirde yer alan vatanseverlik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu değeri 18 şiirde yer alan sevgi değeri takip etmektedir. Dürüstlük ve sorumluluk değerleri 7; öz denetim değeri 5; adalet değeri 3; saygı ve yardımseverlik değerleri 2; dostluk ve sabır değerleri ise 1 şiirde tespit edilmiştir.

Ulaşılan bulgular Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin, 2019 TDÖP'te yer alan bütün değerlere uygun olduğunu göstermektedir.

3.6. ALTINCI ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın altıncı alt problemi “Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin 2024 TDÖP'te yer alan değerleri karşılama durumu nedir?” sorusudur. İlgili alt probleme yönelik elde edilen bulgular Tablo 15'te gösterilmiştir:

Tablo 15: Hayati Vasfi Taşyürek'in Şiirlerinin 2024 TDÖP'te Yer Alan Değerleri Karşılama Durumu

Değerler	F
Vatanseverlik	29
Sevgi	18
Duyarlılık	16
Dürüstlük	7
Sorumluluk	7
Çalışkanlık	4
Adalet	3
Mütevazılık	3
Özgürlük	2
Saygı	2
Yardımseverlik	2
Aile Bütünlüğü	1
Estetik	1
Merhamet	1
Dostluk	1
Sabır	1
Mahremiyet	-
Sağlıklı Yaşam	-
Tasarruf	-
Temizlik	-

Tablo 15'te Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin 2024 TDÖP'te yer alan değerleri karşılama durumu gösterilmiştir. Buna göre Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinde en fazla yer alan değer 29 şiirde tespit edilen vatanseverliktir. Bu değeri 18 şiirde yer alan sevgi değeri ile 16 şiirde yer alan duyarlılık takip etmektedir. Dürüstlük ile sorumluluk değeri 7; çalışkanlık değeri 4; adalet ve mütevazılık değeri 3; özgürlük, saygı ve yardımseverlik değerleri 2; aile

bütünlüğü, estetik, merhamet, dostluk ve sabır değerleri ise 1 şiirde tespit edilmiştir. Mahremiyet, sağlıklı yaşam, tasarruf ve temizlik değerlerini içeren şiir bulunamamıştır.

Ulaşılan bulgular Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin, 2024 TDÖP'te yer alan değerlerin büyük bir bölümüne uygun olduğunu göstermektedir.

3.7. YEDİNCİ ALT PROBLEME YÖNELİK BULGULAR

Araştırmanın yedinci ve son alt problemi “Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin şiir türlerine göre dağılımı nasıldır?” sorusudur. İlgili alt probleme yönelik elde edilen bulgular Tablo 16'da gösterilmiştir:

Tablo 16: Hayati Vasfi Taşyürek'in Şiirlerinin Şiir Türlerine Göre Dağılımı

Tür	F
Epik	19
Didaktik	14
Lirik	14
Satirik	5
Pastoral	4
Pastoral/Lirik	2
Epik/Didaktik	1
Epik/Lirik	1
Pastoral/Didaktik	1
Satirik/Didaktik	1

Tablo 16'da Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin şiir türlerine göre dağılımı gösterilmiştir. Şiirlerde en fazla kullanılan tür 19 şiirle epik şiirdir. Epik şiiri 14 kez kullanılan didaktik ve lirik şiirler takip etmektedir. Satirik şiire ait 5, pastoral şiire ait 4 şiir mevcuttur. Bununla birlikte birden çok şiir türünü kapsayan şiirler de vardır. Pastoral/lirik şiir türlerini kapsayan 2 şiir; epik/didaktik, epik/lirik, pastoral/didaktik ve satirik/didaktik türlerini kapsayan 1 şiir, incelenen eserde tespit edilen diğer şiir türleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ulaşılan bulgular Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinde tüm şiir türlerinden örnekler bulunduğunu, aynı zamanda bazı şiirlerde birden fazla şiir türünü barındırdığını göstermektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuç

Türkçe ders kitaplarında birçok metin türüne ait örnekler yer almaktadır. Bunlardan biri de şiirdir. Şiir metinlerinin Türkçe ders kitaplarında yer alması öğrencilerin gelişimi açısından oldukça önemlidir. Bununla birlikte aynı şiirlerin farklı sınıf seviyelerinde tekrar etmesi öğrencilere bir şey katmayacağı gibi tekrara düşmelerine yol açmaktadır. Araştırmada bu problemten hareketle Türkçe ders kitaplarında şiirlerine yer verilecek farklı bir şair arayışına gidilmiş; bu doğrultuda Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerini 2019 ile 2024 programlarında yer alan temalar bağlamında incelemeye karar verilmiştir.

Şiirler, temalara uygun olsa bile içerik ve dil başta olmak üzere hedef kitleye uygun olmayabilir. Hayati Vasfi Taşyürek'e ait şiirlerin tema analizi yapılmadan önce Türkçe öğretmenleri tarafından Türkçe ders kitaplarına ve sınıf seviyelerine uygunluğuna dair bir inceleme yapılmıştır. Bu doğrultuda Türkçe öğretmenleri araştırmanın örnekleminde yer alan şiirlerin önemli bir kısmının Türkçe ders kitaplarında kullanılabileceğini belirtmiştir.

Konusu, içeriği, edebî değeri ve kültürel tarafı gibi birçok başlıkta ortaokul seviyesine uygun görülen şiirler Türkçe öğretmenleri tarafından sınıf seviyelerine göre de tasnif edilmiştir. Elde edilen bulgular şiirlerin neredeyse tamamının 7 ve 8. sınıflarda; önemli bir kısmının da 5 ve 6. sınıflarda kullanılabileceği şeklindedir.

Tematik açıdan bakıldığında ulaşılan bulgular Hayati Vasfi Taşyürek'e ait şiirlerin 2019 programında yer alan temalardan Bilim ve Teknoloji ile Çocuk Dünyası temaları dışındaki tüm temalara uygun olduğunu; 2024 program yer alan temalardan ise Bilim ve Teknoloji, Akademik Düşünce Dünyası, İletişim ve Sosyal İlişkiler (8.sınıf) ile Oyun Dünyası teması dışındaki tüm temalara uygun olduğunu göstermektedir.

Şiirlerin niteliğini daha net ortaya çıkarmak amacıyla 2019 ile 2024 programlarında yer alan değerler açısından ve şiir türleri açısından da incelemesi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin 2019 programında yer alan değerlerin hepsine; 2024 programında yer alan değerlerden ise mahremiyet, sağlıklı yaşam, tasarruf ve temizlik değerleri dışındaki tüm değerlere uygun olduğunu göstermektedir. Ayrıca Vasfi'nin şiirlerinde lirik, epik, didaktik, satirik ve pastoral olmak üzere tüm şiir türlerinden örnekler bulunduğu, aynı zamanda bazı şiirlerin birden fazla şiir türünü kapsadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada Hayati Vasfi Taşyürek'e ait şiirler çeşitli açılardan incelenmiştir. Ulaşılan sonuçlar göstermektedir ki şaire ait şiirler tematik açıdan hem 2019 hem de 2024 programına büyük oranda uygundur. Ayrıca şiirler değerler ve şiir türü bağlamında çeşitlilik

göstermektedir. Bu veriler şiirlerin niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte şiirlerin önemli bir kısmı tüm ortaokul seviyelerine uygundur. Özetlemek gerekirse Türkçe ders kitaplarında şiirleri kullanılacak farklı bir şair arayan bu araştırmada Hayati Vasfi Taşyürek'e ait şiirlerin ortaokul Türkçe ders kitaplarında kullanılmaya uygun ve iki farklı programdaki temaların neredeyse tamamına hitap eden şiirler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hayati Vasfi Taşyürek'in Türkçe ders kitaplarına uygun olan şiirlerinin 2019 ve 2024 programlarında yer alan temalardan hangilerinde kullanılabileceği Ek 5'te; bu şiirlerin hangi sınıf seviyesine/seviyelerine hitap ettiği, 2019 ve 2024 programlarında yer alan değerlerden hangilerini kapsadığı ve şiir türü Ek 6'da gösterilmiştir. Türkçe öğretmenleri bazı şiirlerin kısaltılarak kullanılmasını gerektiğini belirtmiştir. Bahsi geçen şiirlerde hangi bölümlerin kısaltılacağı Ek 7'de gösterilmiştir.

Tartışma

Alan yazına bakıldığında şiirlerin değişik konular çerçevesinde incelendiği görülmektedir (Karademir, 2021; Kızılkaya, 2016; Nafilah & Rustandi, 2023; Sawadogo, 2007; Sparavigna, 2014; Şahin, 2016). Bu araştırmada ise Hayati Vasfi Taşyürek'e ait şiirler, 2019 ve 2024 Türkçe dersi öğretim programlarındaki temalar bağlamında incelenmiştir. Alan yazında Türkçe dersi öğretim programları çerçevesinde tema incelemesi yapılan birçok çalışma olduğu görülmektedir. Bunların bazılarında tema incelemesi odak noktası olmuş ve yalnızca tema incelemesi yapılmış; bazılarında ise tema incelemesi araştırmanın bir alt problemi olarak belirlenmiştir. Bu araştırmada ise tematik inceleme odak noktası olmakla beraber başka alt problemlere de yer verilmiştir.

Araştırmada elde edilen ilk veriler Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin Türkçe ders kitaplarına uygunluğuyla ilgilidir. Her metin programdaki herhangi bir temaya yüksek olasılıkla uyum sağlar ancak öğrenci seviyesine uygun değilse bunun bir anlamı olmayabilir. Metinleri tematik veya başka bir açıdan incelemek doğaldır ve bilimsel bir değer taşımaktadır. Bununla birlikte metinler, türü ne olursa olsun Türkçe derslerinde ve Türkçe ders kitaplarında kullanılmaya adaysa öncelikle içerik açısından herhangi bir olumsuzluk taşımamalıdır. Araştırmanın çeşitli kısımlarında belirtildiği üzere metinler öğrencilerin bilişsel, edebî ve kültürel gelişimleri açısından oldukça önemlidir. Dolayısıyla ilgili metinler tür, tema vb. özellikleri sebebiyle kullanılmaya aday gözükse de öncelikle metnin diline, konusuna, içeriğine, üslubuna vb. hususlarda uygunluğuna bakılmalıdır.

Alan yazına bakıldığında metinlerin öğrenci seviyesine uygunluğuyla ilgili alan uzmanı veya Türkçe öğretmenlerinden görüş alınan birkaç çalışma olduğu tespit edilmiştir. Arslan ve

Engin'in (2019) çalışmasında, Türkçe öğretmenleri 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinleri içerik açısından değerlendirmiş ve bir kısım öğretmen olumlu görüş belirtirken bir kısım öğretmen ise olumsuz görüş belirtmiştir. Demirel ve Deniz (2021) ise alan uzmanları ve Türkçe öğretmenlerini sürece dâhil ettikleri çalışmada 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin öğrencilere uygun olduğunu belirlemiştir. Bu çalışmalar dışında metinlerin hedef kitleye uygunluğunu belirlemek adına öğretmen ya da herhangi bir alan uzmanının görüşlerine başvurulmuş çalışmaya, yapılan alan yazın taramasında rastlanmamıştır. Ancak araştırmacıların uygunlukla ilgili veriler paylaştığı çalışmalar mevcuttur. Örneğin Küçükavşar ve Hasırcı (2013), Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin çocuklara kısmen uygun olduğu tespit etmiştir. Aladağ (2012), Memduh Şevket Esenal'ın hikâyelerini incelediği çalışmada bazı metinlerin ilköğretim kitlesine uygun olmadığını; Eker (2019) Behçet Necatigil'in bazı şiirlerinin içerik açısından Türkçe ders kitaplarında kullanılmaya uygun olmadığını; Kara (2022) Tacettin Şimşek'in eserlerinin içerik açısından çocukların seviyesine uygun olduğunu; Sayal (2023) ise Orhan Kemal'in çocuk kitaplarının çocuk edebiyatı ilkelerine, dolayısıyla öğrenci kitlesine uygun olduğunu ifade etmiştir.

Bu araştırmada ise örnekleme yer alan şiirlerin Türkçe ders kitaplarına uygunluğunu tespit etmek adına Türkçe öğretmenlerinin görüşleri alınmış; şiirlerin 62 tanesinin Türkçe ders kitaplarında kullanılmaya uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuç Hayati Vasfi Taşyürek'e ait şiirlerin önemli bir bölümünün ortaokul Türkçe ders kitaplarında kullanılmaya uygun olduğunu göstermektedir. Alan yazına bakıldığında araştırmacılar, inceledikleri metinlerin uygunluğuyla ilgili farklı görüşler ortaya koymuştur. Bu görüşler önemlidir ancak herhangi bir metnin Türkçe ders kitaplarına uygun olup olmadığını belirlemek için Türkçe öğretmeni veya alanda uzman olan kişilere başvurulması daha doğru ve yerinde olacaktır. Bu görüş doğrultusunda araştırmada uygunluğu belirlemek adına Türkçe öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır.

Türkçe öğretmenleri, örnekleme yer alan şiirlerden 62 şiirin Türkçe ders kitaplarında kullanılabileceğini belirtmiştir. Ancak bu şiirlerin tüm ortaokul seviyelerinde mi yoksa sadece belirli sınıf seviyelerinde mi kullanılabileceği cevaplanmayı bekleyen başka bir sorudur. Bu sorudan hareketle Türkçe öğretmenlerinden, Türkçe ders kitaplarına uygunluğa dair görüşler alındıktan sonra şiirlerin hangi sınıf seviyelerine uygun olduğuna dair görüşler de alınmıştır. Alan yazına bakıldığında herhangi bir yazara ait metinleri Türkçe öğretmenlerinin ya da alan uzmanlarının sınıf seviyelerine göre sınıflandırdığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada ise Türkçe öğretmenlerinin, Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerini ortaokul sınıf seviyelerine göre sınıflandırmasına bakıldığında 61 şiirin hem 7. sınıflarda hem de 8. sınıflarda

kullanılabileceği görülmektedir. 25 şiir ise hem 5. sınıflarda hem de 6. sınıflarda kullanılmaya uygundur. Bu tarz çalışmalarda metinlerin hitap ettiği sınıf seviyelerinin de araştırılması ve belirtilmesi metinlerin niteliğini ortaya koymanın yanı sıra ders kitabı yazarlarına ve Türkçe öğretmenlerine sınıf seviyesine göre metin seçiminde kolaylık sağlayacaktır.

Alan yazına bakıldığında metin türlerinin çeşitli yıllarda hazırlanan Türkçe dersi öğretim programlarındaki temalara göre sınıflandırıldığı çalışmalar mevcuttur. Baş (2011), 100 temel eseri temalara göre incelemiş ve en fazla Toplum Hayatı ile Duygular; en az Bilim ve Teknoloji temasına ait eserler olduğunu tespit etmiştir. Aladağ (2012), Memduh Şevket Esenal'ın hikâyelerini incelemiş ve en fazla Kişisel Gelişim ile Duygular temasına; en az Güzel Sanatlar ile Kavramlar ve Çağrışımlar temalarına uygun olduğunu; Millî Kültürümüz, Bilim ve Teknoloji ile Doğa ve Evren temalarına hitap eden bir metin olmadığını ortaya koymuştur. Toprak (2016), Gülsüm Cengiz'in çocuk kitaplarını incelemiş ve metinlerin en fazla Duygular ile Toplum Hayatı temalarına; en az ise Atatürk temasına yönelik olduğunu belirlemiştir. Çiçek (2022), çocuk dergilerindeki metinleri temalara göre incelemiş ve en fazla Bilim ve Teknoloji, Çocuk Dünyası, Kişisel Gelişim ile Doğa Evren temalarına; en az Millî Mücadele ve Atatürk ile Vatandaşlık temalarına uygun metinler olduğunu tespit etmiştir. Özgen (2022), Bilim Çocuk dergisindeki çizgi roman metinlerini temalar çerçevesinde incelemiş ve en fazla Kişisel Gelişim, Bilim ve Teknoloji ile Çocuk Dünyası temalarına; en az Duygular ile Millî Mücadele ve Atatürk temalarına uygun metinler olduğunu belirtmiştir. Sayal (2023), Orhan Kemal'in çocuk kitaplarının en fazla Erdemler ile Duygular temalarına; en az Bilim ve Teknoloji, Sanat, Zaman ve Mekân ile Okuma Kültürü temalarına uygun olduğunu; Millî Mücadele ve Atatürk temasına uygun bir metnin ise olmadığını tespit etmiştir. Meral Sürmeli (2023), Dîvânü Lugâtî't-Türk'ü temalara göre incelemiş ve en fazla Doğa ve Evren ile Millî Kültürümüz; en az Vatandaşlık ile Hak ve Özgürlükler temalarına ait örnekler bulunduğunu ortaya koymuştur.

Şiirlerin, farklı yıllarda hazırlanan Türkçe dersi öğretim programlarındaki temalar bağlamında incelendiği çalışmalar da mevcuttur. Kökçü (2015), Ali Ekrem Bolayır'ın şiirlerini temalar bağlamında incelediği çalışmasında en fazla Sevgi temasına uygun şiirler olduğunu, en az ise Atatürk, Kişisel Gelişim, Kavram ve Çağrışımlar ile Sağlık ve Çevre temasına uygun şiirler olduğunu tespit etmiştir. Yenen Avcı (2017), Âşık Veysel'in şiirlerini temalara göre incelemiş ve en fazla Duygular temasına, en az ise Bilim ve Teknoloji ile Okuma Kültürü temalarına uygun şiirler olduğunu tespit etmiştir. Eker (2019), Behçet Necatigil'in şiirlerini temalara göre incelemiş, Bilim ve Teknoloji dışındaki bütün temalara uygun şiirler olduğunu belirtmiş; en fazla Çocuk Dünyası ve Duygular; en az ise Sağlık ve Spor, Sanat, Vatandaşlık

ile İletişim temalarına uygun şiirler olduğunu tespit etmiştir. Kara (2022), Tacettin Şimşek'in şiirlerinin üç temaya hitap ettiğini, en fazla Çocuk Dünyası temasına, en az ise Erdemler ile Millî Kültürümüz temalarına uygun olduğunu tespit etmiştir. Sarıoğlu (2022), Yunus Emre'nin hoşgörü değerini işlediği şiirleri belirlemiş ve bunları Erdemler, Birey ve Toplum ile Duygular temalarına göre sınıflandırmış; en fazla Erdemler en az ise Birey ve Toplum temasına yönelik metinler olduğunu belirlemiştir.

Bu araştırma sonuçları ise Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin hem 2019 hem de 2024 programında yer alan temaların neredeyse tamamını karşıladığını göstermektedir. TDÖP'te (MEB, 2019) bulunan temalara göre şiirlerden 35 tanesi Duygular temasına uygun bulunmuştur. Millî Kültürümüz temasını karşılayan 24 şiir, Millî Mücadele ve Atatürk temasını karşılayan 19 şiir vardır. Birey ve Toplum temasını karşılayan 13; Zaman ve Mekân temasını karşılayan 8; Erdemler, Kişisel Gelişim, Doğa ve Evren temalarını karşılayan 7; İletişim, Hak ve Özgürlükler, Sağlık ve Spor temalarını karşılayan 3; Okuma Kültürü ile Vatandaşlık temalarını karşılayan 2 ve Sanat temasını karşılayan 1 şiir olduğu görülmektedir.

TDÖP'e (MEB, 2024) bakıldığında ise 35 şiirin Duygularımı Tanıyorum temasına uygun olduğunu söylemek mümkündür. Bu temayı 19 şiirle eşleştirilen Bağımsızlık Yolu, Bir Hilal Uğruna ile Vatan Sevgisi temaları takip etmektedir. Atatürk'ü Tanımak temasına uygun 17; Hayat Boyu Gelişim, İletişim ve Sosyal İlişkiler (5. sınıf) ile İletişim ve Sosyal İlişkiler (7. sınıf) temalarına uygun ise 14 şiir vardır. Geleneklerimiz temasına hitap eden 10; Lider Ruhlar temasına hitap eden 9; Doğa ve İnsan ile temasına hitap eden 7; Hak ve Sorumluluklar temasına hitap eden 5; Farklı Dünyalar, İletişim ve Sosyal İlişkiler (6. sınıf) ile Sağlıklı Yaşıyorum temalarına hitap eden 3; Dilimizin Zenginliği ile Okuma Kültürü temalarına hitap eden 2; Sanat ve Estetik, Türk Hikâye Geleneği ve Destanları ile Türk Sanatı temalarına hitap eden 1 şiir bulunmaktadır.

2019 programında Bilim ve Teknoloji ile Çocuk Dünyası; 2024 programında ise Oyun Dünyası, Bilim ve Teknoloji, İletişim ve Sosyal İlişkiler (8. sınıf) ile Akademik Düşünce Dünyası temalarına ait şiir tespit edilememiştir. Bu temalardan Çocuk Dünyası ile Oyun Dünyası temaları dışındakilerin içeriği Bilim ve Teknoloji temasının içeriğiyle benzer özelliklere sahiptir. Konuyla ilgili olarak TDÖP'te "Metin türlerinin dengeli dağılıp dağılmadığı metin biçimlerine göre belirlenecektir. Örneğin "Bilim ve Teknoloji" temasında bilgilendirici metin daha fazla olabilir. Başka bir temada ise şiir türündeki metinlere daha fazla yer verilebilir." (MEB, 2019, s. 17) ifadeleri yer almaktadır. Bu ifadeler, Bilim ve Teknoloji temasının şiir ya da hikâye edici metinlerden çok bilgilendirici metinlerin kullanımına uygun bir tema olduğunu göstermektedir.

Diğer taraftan Çocuk Dünyası ve Oyun Dünyası temalarına hitap eden şiir de tespit edilememiştir. Bu noktada şunu belirtmek gerekir ki bir şairin programlarda yer alan tüm temalara uygun şiirlerinin olması beklenebilir ancak şairler, şiirlerini bu temaları gözeterek değil; o anki duygularını, düşüncelerini ve ruh hallerini en iyi yansıtacak şekilde kaleme alırlar. Dolayısıyla şairlerin programlarda yer alan tüm temalara uygun şiirleri olmayabilir ve bu doğaldır. Bununla birlikte Hayati Vasfi Taşyürek'in tematik açıdan incelenen 62 şiiri; hem 2019 hem de 2024 programında yer alan temaların neredeyse tamamına uygundur.

Yukarıda gerek şiir gerekse diğer metin türlerinin farklı yıllarda yayımlanmış Türkçe dersi öğretim programlarındaki temalar açısından inceleme sonuçları paylaşılmıştır. Bu sonuçlar Bilim ve Teknoloji temasına uygun başta şiir olmak üzere metinlerin ya olmadığını ya da çok az olduğunu göstermektedir. Dergi metinlerinin incelendiği çalışmalarda Bilim ve Teknoloji temasına ait metinlerinden fazla örnek olsa da diğer çalışmalarda Bilim ve Teknoloji temasına ait örnekler ya yoktur ya da çok azdır. Bu araştırmada da benzer durum söz konusudur. Ayrıca bahsi geçen çalışmalarda Duygular temasına ait örneklerin fazla olduğu görülmektedir. Bu araştırmada da iki programı göz önüne aldığımızda şiirlerin en fazla hitap ettiği temalar Duygular ve Duygularımı Tanıyorum teması olarak tespit edilmiştir. Bununla birlikte Millî Mücadele ve Atatürk, Millî Kültürümüz, Doğa ve Evren ile Vatandaşlık temalarına ait genel olarak çok fazla örnek olmadığı bir başka çıkarımdır. Ancak Hayati Vasfi Taşyürek'in başta Millî Kültürümüz ile Millî Mücadele ve Atatürk temaları olmak üzere bahsi geçen temalara yönelik birçok şiiri olduğunu ifade etmek mümkündür.

Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinde, şiirlerin niteliğini göstermesi bakımından değerlere de bakılmıştır. Alan yazında değer incelemesi yapılan birçok çalışma mevcuttur. Eker ve Yıldırım (2017), Ziya Gökalp'in Altın Işık eserini değerler eğitimi açısından incelemiş; en fazla sevgi ve vatanseverlik, en az sabır değerini tespit etmiştir. Tozlu ve Yüce (2020), Hamdi Ülker'in eserlerini kök değerler açısından incelemiş; en fazla sevgi, en az adalet değerini tespit etmiştir. Aydın ve Öksüz (2021), çocuk kitaplarını değerler açısından incelemiş; en fazla sevgi ve duyarlılık, en az sabır, cesaret ve öz denetim değeri olduğu sonucuna ulaşmıştır. İnce ve Acemoğlu (2021), Ömer Seyfettin'in hikâyelerini değerler eğitimi açısından incelemiş; en fazla vatanseverlik, duyarlılık ve sevgi, en az misafirperverlik, öz denetim ve temizlik değerlerini tespit etmiştir. Akkaya vd. (2022), Karacoğlu'nun şiirlerinde en fazla sevgi; en az saygı değeri olduğunu belirlemiştir. Kiriş ve Ablak (2023), Sivaslı halk ozanı Serdarî'nin şiirlerini kök değerler açısından incelemiş; en fazla öz denetim ve sevgi, en az ise yardımseverlik değeri olduğunu belirlemiştir.

Bu araştırma sonuçları ise Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinin 2019 programında yer alan değerlerin hepsini; 2024 programında yer alan değerlerin ise neredeyse tamamını karşıladığını göstermektedir. TDÖP'te (MEB, 2019) yer alan değerler açısından bakıldığında 29 şiirde vatanseverlik, 18 şiirde sevgi, 7 şiirde dürüstlük ile sorumluluk; 5 şiirde öz denetim; 3 şiirde adalet; 2 şiirde saygı ve yardımseverlik; 1 şiirde dostluk ve sabır değerleri tespit edilmiştir. TDÖP'te (2024) yer alan değerler açısından bakıldığında ise 29 şiirde vatanseverlik, 18 şiirde sevgi, 16 şiirde duyarlılık, 7 şiirde dürüstlük ile sorumluluk, 4 şiirde çalışkanlık, 3 şiirde adalet ve mütevazılık, 2 şiirde özgürlük, saygı ve yardımseverlik; 1 şiirde aile bütünlüğü, dostluk, estetik, merhamet ve sabır değerleri tespit edilmiştir. Mahremiyet, sağlıklı yaşam, tasarruf ve temizlik değerlerini içeren şiir bulunamamıştır.

İki programa birden bakıldığında en fazla tespit edilen değerler duyarlılık, sevgi ve vatanseverlik; en az tespit edilen değerler ise aile bütünlüğü, dostluk, estetik, merhamet, özgürlük, sabır ve saygıdır. Alan yazındaki çalışmalara bakıldığında da duyarlılık, sevgi ve vatanseverlik değerlerinin en fazla tespit edilen değerler olduğu görülmektedir. Yine alan yazındaki çalışmalarda sabır, öz denetim, temizlik, cesaret, saygı, yardımseverlik gibi değerlerin az tespit edildiği belirtilmiştir. Bu çalışmada da sabır, saygı, temizlik ve yardımseverlik gibi değerler diğer değerler göre daha az sayıda tespit edilmiştir. Cesaret değeri her iki programda da yer almadığından onunla ilgili herhangi bir veri yoktur ancak Hayati Vasfi Taşyürek'in bu değere yönelik şiirleri olduğu söylenebilir. Çalışmalarda öz denetim değerinin en fazla ya da en az tespit edilen değer olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Bu çalışmada da diğer değerlere oranla fazla tespit edilen değerlerden biri öz denetimdir. Alan yazındaki çalışmalarla bu araştırmanın değer bulguları, gerek en fazla tespit edilen değer gerekse en az tespit edilen değer açısından büyük oranda benzerdir. Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirleri temalarda olduğu gibi değerler açısından da oldukça zengin bir içeriğe sahiptir.

Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirleri, temalara ve değerlere büyük oranda uyum sağlamaktadır. Bununla birlikte şaire ait metinlerin şiir türlerine göre sınıflandırılması, şiirlerin niteliğini ortaya koyacak farklı bir unsurdur. Alan yazına bakıldığında Ercan (2014), 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki şiirleri türlerine göre sınıflandırmış ve en fazla lirik; en az ise satirik türüne yönelik şiirler olduğunu tespit etmiştir. Kolaç (2009), 1-5. sınıf Türkçe ders kitaplarında en fazla lirik ve didaktik şiirlerin; en az pastoral ve epik şiir örneklerinin yer aldığını ortaya koymuştur. Bu çalışmada ise elde edilen bulgulara göre Vasfi'nin, şiirlerinde en fazla kullandığı tür 19 şiirle epik şiirdir. Epik şiiri 14 kez kullanılan lirik ve didaktik şiirler takip etmektedir. Satirik şiire ait 5, pastoral şiire ait 4 şiir mevcuttur. Bazı şiirler birden çok şiir türünü kapsamaktadır. Pastoral/lirik şiir türlerini kapsayan 2 şiir vardır. Bununla birlikte

pastoral/didaktik, epik/didaktik, epik/lirik ve satirik/didaktik türlerini kapsayan birer şiir, incelenen eserde tespit edilen diğer şiir türleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Alan yazında yer alan ve yukarıda değinilen çalışmalarda lirik ve didaktik şiirlerin, Türkçe ders kitaplarında diğer türlerden daha fazla yer aldığı; satirik, pastoral ve epik şiir örneklerine bu türler kadar yer verilmediği görülmektedir. Ancak Vasfi'nin Türkçe ders kitaplarında kullanılmaya uygun görülen şiirlerinin şiir türlerine baktığımızda, Türkçe ders kitaplarında sıkça kullanılan şiir türlerine yönelik örneklerin yanı sıra sıkça yer almayan epik şiire ait 19; satirik şiire ait 5; pastoral şiire ait ise 4 şiirin olduğu görülmektedir. Hatta bazı şiirlerin iki şiir türünü barındırması dikkat çeken başka bir husustur. Bu şiirler öğrencilerin edebî, kültürel ve bilişsel gelişimlerine katkıda bulunduğu gibi akademik olarak da gelişimlerini sağlayacaktır. Özetle Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirleri temalarda olduğu gibi şiir türleri açısından da oldukça zengindir.

Öneriler

- Hayati Vasfi Taşyürek, birçok konuda şiirleri olan bir şairdir. Bu durum görüşlerine başvurulun Türkçe öğretmenlerinin de dikkatini çekmiştir. Dolayısıyla Vasfi'nin şiirleri farklı disiplinlerde kullanılabilir.
- Hayati Vasfi Taşyürek'e ait şiirler ortaokul kademesi ve Türkçe dersi bağlamında incelenmiştir. Ortaöğretim kademesine yönelik olarak da incelenebilir.
- Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinde kültür ve değer iletisi fazladır. Dolayısıyla Yabancılar Türkçe Öğretimi ve Türkçe ve Türk Kültürü derslerinde de Hayati Vasfi Taşyürek'in şiirlerinden faydalanılabilir.
- Metin incelemeleri yapılan araştırmalarda mümkünse Türkçe öğretmenlerinden uygunluğa dair görüşler alınmalı; Türkçe öğretmenlerinden görüş alınamıyorsa akademisyen, yazar vb. alan uzmanlarından uygunluğa dair görüşler alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akkaya, N., Özden, E., & Güllü, B. (2022). Karacaoğlan şiirlerinde değerler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* (53), 173-193. <https://doi.org/10.53444/deubefd.986970>
- Aladağ, F. (2012). Memduh Şevket Esendal'ın "Hikâyeler-Birinci Kitap" ve "Hikâyeler-İkinci Kitap" adlı eserlerindeki hikâyelerinin 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan temalar ve metin seçim kriterleri açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 345851)
- Alpaslan, E., & Tombul, Y. (2018). Cumhuriyet döneminde Maraş'ta yerel basın (1923- 1990). *Turkish Studies*, 13(16), 1-20. doi: [10.7827/TurkishStudies.13751](https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.13751)
- Artun, E. (2001). Çukurova'da salâvatçılık geleneği ve âşıkların pehlivan salâvatlamaları. *Erdem*, 13(37), 1-52. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/683458> adresinden edinilmiştir.
- Arslan, A., & Engin, A. O. (2019). 5. sınıf Türkçe ders kitabının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(13), 67-94. <https://doi.org/10.46778/goputeb.570245>
- Aslan, C., & Doğu, Y. (2015). Öğrencilerin ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlere ilişkin görüşleri. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 17(67), 1-30. <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/249466/ogrencilerin-ortaokul-turkce-ders-kitaplarindaki-metinlere-iliskin-gorusleri> adresinden edinilmiştir.
- Atmaca, S. (2018). Kahramanmaraşlı kalem şairlerinin atışma örnekleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (19), 178-203. doi: [10.16990/SOBIDER.3984](https://doi.org/10.16990/SOBIDER.3984)
- Aydın, İ., & Öksüz, A. (2021). Çocuk kitaplarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (25), 579-619. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1036589>
- Aydın, N. (2023). Nitel araştırma yöntemleri. Özgür.
- Aytaçlı, B. (2012). Durum çalışmasına ayrıntılı bir bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-9. <https://dergipark.org.tr/en/pub/aduefebder/issue/33889/375231> adresinden edinilmiştir.
- Aytan, T., & Güneş, G. (2017). 2017 Türkçe Öğretim Programına göre hazırlanan 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin temaları ve türleri üzerine bir değerlendirme. *Kesit Akademi Dergisi* (11), 256-275. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kesitakademi/issue/59833/864522> adresinden edinilmiştir.
- Aytaş, G. (2006). Edebî türlerden yararlanma. *Milli Eğitim Dergisi*, 34(169). <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/470206> adresinden edinilmiştir.
- Bal, M. (2013). Tanrı Misafiri ve Miskinler Tekkesi eserlerinin Türkçe öğretim programındaki temalar açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 345876)
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274. <https://dergipark.org.tr/en/pub/bitlissos/issue/38061/399955> adresinden edinilmiştir.
- Baş, B. (2011). İlköğretim yüz temel eserin Türkçe dersi öğretim programındaki temalar

- açısından analizi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 175-200. <https://dergipark.org.tr/en/pub/mkusbed/issue/19555/208667> adresinden edinilmiştir.
- Baki, Y. (2019). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin değer aktarımı açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 17 (37), 109-146. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/715403> adresinden edinilmiştir.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Ceran, D. (2015). Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçe ders kitaplarına ilişkin metaforları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (3), 121-140. <https://dergipark.org.tr/en/pub/usaksosbil/issue/21660/232893> adresinden edinilmiştir.
- Ceylan Çapar, M., & Ceylan, M. (2022). Durum çalışması ve olgubilim desenlerinin karşılaştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (Özel Sayı 2), 295-312. <https://doi.org/10.18037/ausbd.1227359>
- Coşkun, H. (2016). Türkçe öğretmenlerinin Türkçe ders kitaplarındaki metinlerle ilgili görüşleri. *International Journal of Language Academy* 4(4), 355-367. doi: [10.18033/ijla.3467](https://doi.org/10.18033/ijla.3467)
- Coşkun, H., & Derse, G. E. (2021). Türkçe ders kitabındaki metinlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19 (41), s. 9-35. <https://doi.org/10.34234/ded.738543>
- Creswell, J.W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (M. Bütün & S. B. Demir, çev. ed.). Siyasal.
- Çapraz Baran, Ş., & Diren, E. (2022). *Türkçe 5. Sınıf ders kitabı*. Anıttepe.
- Çarkıt, C. (2021). 1981 ve 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programlarının dinleme eğitimi açısından karşılaştırılması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25(3), 827-838. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tsadergisi/issue/66172/804083> adresinden edinilmiştir.
- Çıkla, S. (2009). Şiir ve hikâye çevresinde oluşan iki tür: Manzum hikâye ve öykü-şiir. *Türklük Bilimi Araştırmaları* (25), 51-85. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tubar/issue/16966/177189> adresinden edinilmiştir.
- Çiçek, E. (2022). 2018-2019 yıllarında yayınlanan çocuk dergilerindeki metinlerin Türkçe Dersi Öğretim Programındaki temalar açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 762625)
- Davey, L. (2009). The application of case study evaluations. (Çev: Tuba Gökçek). *Elementary Education Online*, 8(2), 1-3. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/90882> adresinden edinilmiştir.
- Demir, M., & Duman, B. (2004). Şiir okumaya dayalı Türkçe öğretimi. *İlmi Araştırmalar*, 17(1), 89-98. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/73489> adresinden edinilmiştir.
- Demirel, Ş., & Deniz, H. (2021). 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki şiirlerin çocuğa görelik ölçütlerine göre incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10(2), 720-740. <https://dergipark.org.tr/en/pub/teke/issue/62851/953810> adresinden edinilmiştir.
- Demiryürek, G., & Kılıç, A. F. (2023). Çağdaş çocuk şiirinde değerlerin keşfi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 12(4), 1660-1683. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/teke/issue/81362/1296783> adresinden edinilmiştir.

- Doğan, B., & Gülüşen, A. (2011). Türkçe ders kitaplarındaki (6–8) metinlerin değerler bakımından incelenmesi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 75-102. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kilissbd/issue/45262/566899> adresinden edinilmiştir.
- Eker, C., & Yıldırım, K. (2017). Değerler eğitimi açısından Ziya Gökalp'e ait "Altın Işık" adlı eserin incelenmesi. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 30-38. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kebd/issue/67220/1049113> adresinden edinilmiştir.
- Eker, D. (2019). *Behçet Necatigil'in şiirlerindeki çocuk imgesinin temalar bakımından Türkçe eğitimine katkısı* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 543790)
- Ekinci, M., & Demirel, Ş. (2023). Ortaokul Türkçe dersi öğretim programlarında (1924-2019) şiir türü. *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi* 5(13), 428-444. <https://doi.org/10.47994/usbad.1292568>
- Ekinci Çelikpazu, E., & Aktaş, E. (2011). MEB 6, 7 ve 8. sınıf türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin değer iletimi açısından incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 6(2), 413-424. <https://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423934147.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Epçaçan, C., & Okçu, V. (2010). İlköğretim Türkçe ders kitaplarının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Millî Eğitim*, 40(187), 39-51. <https://dergipark.org.tr/en/pub/milliegitim/issue/36197/407027> adresinden edinilmiştir.
- Ercan, A. N. (2014). 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin şekil, tema ve tür açılarından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(2), 15-27. <https://www.anadiliegitimi.com/tr/pub/issue/1354/15977> adresinden edinilmiştir.
- Erbaş, S., Kılcan, B., Yel, Ü., Yaylacı Kılıç, Z., Palaz, T., & Kılcan, T. (2022). Öğretmen yetiştiren akademisyenlerin ve ortaokul öğretmenlerinin kök değerlere ilişkin görüşleri: Nitel bir çalışma. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 360-375. <https://dergipark.org.tr/en/pub/akef/issue/72486/1179704> adresinden edinilmiştir.
- Erdal, N. (2023). *Türkçe 7 ders kitabı*. Dörtel.
- Ertürk, N., Keleş, S. & Külünk, D. (2021). *Türkçe 6 ders kitabı*. MEB.
- Eselioglu, H., Set, S., & Yücel, A. (2021). *Türkçe 8 ders kitabı*. MEB.
- Flyvbjerg, B. (2006). Five misunderstandings about case-study research. *Qualitative Inquiry*, 12(2), 219-245. <https://doi.org/10.1177/1077800405284363>
- Gerring, J. (2007). *Case study research: Principles and practices*. Cambridge University Press.
- Gözükara, M. (2022). *Hayati Vasfi Taşyürek'ten seçme şiirler*. Ark Kitapları.
- Göçer, A. (2010). Türkçe öğretiminde çok uyaranlı bir öğrenme ortamı oluşturmak için seçkin edebî ürünlerden yararlanma. *TÜBAR*, (27), 341-369. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tubar/issue/16968/177238> adresinden edinilmiştir.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *Educational Communication and Technology Journal*, 30 (4), s.233-252. <https://www.jstor.org/stable/30219846> adresinden edinilmiştir.
- Günay, E. (2020). *Halk şairlerinin işledikleri temalarla Türkçe Öğretim Programında yer alan temaların örtüşme durumu* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 612631)
- Güneş, F. (2009). Türkçe öğretiminde günümüz gelişmeleri ve yapılandırmacı yaklaşım. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 1-21.

- <https://dergipark.org.tr/en/pub/mkusbed/issue/19558/208467> adresinden edinilmiştir.
- Güneş, F. (2016). Öğretmen yetiştirme yaklaşım ve modelleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 413-435. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefad/issue/59425/853506> adresinden edinilmiştir.
- Hancock, R.D., & Algozzine, B. (2006). *Doing case study research*. Teachers College Press.
- Işıdan, A. (2020). Yabancı dil öğretiminde şiirin yeri. *Journal of Institute of Economic Development and Social Researches*, 6(23), 197-201. https://www.researchgate.net/publication/342427931_YABANCI_DIL_OGRETIMIN_DE_SIIRIN_YERI adresinden edinilmiştir.
- İnce, Ö., & Acemoğlu, A. (2021). Ömer Seyfettin hikâyelerinin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 7(4), 1314-1328. <https://doi.org/10.20322/littera.980086>
- Kara, S. (2022). *Tacettin Şimşek'in eserlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programı'na uygunluğu ve etkinlik önerileri* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 771419)
- Karademir, N. (2021). Abdurrahim Karakoç'un şiirlerinde coğrafi öğeler. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 14(88), 285-300. doi: [10.29228/JASSS.53869](https://doi.org/10.29228/JASSS.53869)
- Karakuş, N. (2010). *Türkçe öğretiminde kaynak metinlerin temalara uygunluğu yönünden değerlendirilmesi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 279890)
- Kaya, M. (2013). Okuma-yazma öğretiminde şiir. *Dil ve Edebiyat Dergisi*, 10(1), 49-96. <https://dergipark.org.tr/en/pub/mersinjl/issue/19510/207856> adresinden edinilmiştir.
- Kaya, M., & Kardaş, M. N. (2019). Türkçe öğretmenleri ile Türkçe öğretmeni adaylarının Türkçe ders kitaplarındaki metinlerle ilgili görüşleri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 323-342. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/898107> adresinden edinilmiştir.
- Kaygana, M., Yapıcı, Ş., & Aytan, T. (2013). Türkçe ders kitaplarında değer eğitimi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(7), 657-669. doi: [10.9761/JASSS1619](https://doi.org/10.9761/JASSS1619)
- Kemiksiz, Ö. (2016). Ortaokul Türkçe ders kitaplarında şiirin yeri. *Kesit Akademi Dergisi* (4), 284-303. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kesitakademi/issue/59842/864814> adresinden edinilmiştir.
- Kemiksiz, Ö. (2018). Yazar ve metin tercihleri bakımından Türkçe ders kitapları. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, 11(33), 945-967. doi: [10.14225/Joh1199](https://doi.org/10.14225/Joh1199)
- Khatib, M. (2011). A new approach to teaching English poetry to EFL students. *Journal of Language Teaching and Research*, 2(1), 164-169. <https://www.academypublication.com/issues/past/jltr/vol02/01/21.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Kılınç, A., & Duman, I. (2012). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarındaki tematik yaklaşım üzerine bir inceleme. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(4), 94-101. <https://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423875329.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Kır, T., Kırman, E., & Yağız, S. (2021). *Türkçe ders kitabı 7*. MEB.
- Kırkpınar Nural, E. (2019). *Jules Verne'in eserlerindeki tema ve iletilerin Türkçe Öğretim Programı bağlamında incelenmesi ve değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 599677)

- Kızılkaya, E. (2016). Özdemir Asaf'ın şiirlerinde ve nesirlerinde sıfat tamlamaları. *TÜRKÜL Uluslararası Dil Edebiyat ve Halk Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 4(8), 29-43. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/632952> adresinden edinilmiştir.
- Kiraz Ayverdi, B., & Kurudayıoğlu, M. (2023). Türkçe eğitiminde şiir öğretiminin öğretim programı, ders kitapları ve öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 11(4), 975-1001. doi: [10.16916/aded.1333735](https://doi.org/10.16916/aded.1333735)
- Kiriş, M., & Ablak, S. (2023). Sivaslı halk ozanı Serdarî'nin şiirlerinin kök değerler açısından incelenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 275-297. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tubad/issue/82234/1289540> adresinden edinilmiştir.
- Kolaç, E. (2009). İlköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin tür açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 594-626. https://arastirmax.com/en/system/files/dergiler/161047/makaleler/6/1/arastirmx_161047_6_pp_594-626.pdf adresinden edinilmiştir.
- Kökçü, Y. (2015). *Ali Ekrem Bolayır'ın "Şiir Demeti" adlı eseri ve bu eserin Türkçe öğretiminde yer alan temalar bağlamında değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 383519)
- Küçükavşar, A., & Hasırcı, S. (2013). Türkçe ders kitaplarındaki şiirlerin çocuğa göreliği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(24), 57-76. <https://dergipark.org.tr/en/pub/mkusbed/issue/19560/208452> adresinden edinilmiştir.
- Lazar, G. (1993). *Literature and language teaching*. Cambridge University Press.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1986). But is it rigorous? Trustworthiness and authenticity in naturalistic evaluation. *New Directions For Evaluation*, (30), 73-84. doi: <https://doi.org/10.1002/ev.1427>
- MEB. (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (1-8. Sınıflar)*. <https://mufredat.meb.gov.tr> adresinden edinilmiştir.
- MEB. (2024). *Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. <https://mufredat.meb.gov.tr> adresinden edinilmiştir.
- Meral Sürmeli, B. (2023). *2019 (Ortaokul) Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Temalara Göre Divânı Lugâti't-Türk'ün İncelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 835499)
- Merriam, S.B. (2023). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (S. Turan, çev. ed.). Nobel Akademik.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2. Baskı). SAGE Publications.
- Nafilah, N. W., & Rustandi, E. (2023). An analysis of figurative language used in William Shakespeare's poems. *Journal of English Literature and Linguistics*, 1(1), 1-10. https://scholar.google.com/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=analysis+of+Shakespeare+poems&btnG adresinden edinilmiştir.
- Oltulu, Ö., & Alan, M., (2023). 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin değerler açısından incelenmesi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(14), 114-140. <https://doi.org/10.57135/jier.1248862>
- Ozan Leylum, Ş., Odabaşı, H. F., & Kabakçı Yurdakul, I. (2017). Eğitim ortamlarında durum çalışmasının önemi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education*, 5(3), 369-385. <https://dergipark.org.tr/en/pub/enad/issue/32382/360180> adresinden edinilmiştir.

- Özçelik, B., & Turan, F. A. (2020). Elbistan havzası yazılı kültür ortamında gazetelerde yer alan karşılaşma-atışma-deyişme örnekleri. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları (DEA)*, (22) 367-400. <https://doi.org/10.30767/diledeara.765652>
- Özdemir, G. (2022). *İki dilli çocuk kitaplarının Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Öğretim Programı temaları açısından incelenmesi: Teda Projesi örneği* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 743133)
- Özgen, K. (2022). *Bilim Çocuk Dergisinde yer alan çizgi roman türündeki metinlerin Türkçe ders kitaplarında kullanılabilirliği ve temalara uygunluğu* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 746553)
- Patton, M.Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd Ed.). Sage Publications, Inc.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250. doi: <http://doi.org/10.33400/kuje.843306>
- Sarioğlu, G. (2022). *Yunus Emre Divanı'nda hoşgörü değerini içeren şiirlerin Türkçe ders kitaplarındaki temalarda kullanılabilirliği* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 711055)
- Sawadogo, G. (2007). Poetry and cultural identity in F.T. Pacéré's writing: From identity affirmation to universal humanism. *Tydskrif vir letterkunde*, 44(1), 13-26. https://www.researchgate.net/publication/272471844_Poetry_and_cultural_identity_in_F_T_Pacere's_writing_from_identity_affirmation_to_universal_humanism adresinden edinilmiştir.
- Sayal, A. (2023). *Orhan Kemal'in çocuk kitaplarının Türkçe Dersi Öğretim Programı açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 815369)
- Saygı, S. (2023). *Türkçe 8. sınıf ders kitabı*. Ferman.
- Seçkin Polat, Ö. (2012). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde şiire kültürel bağlamda uygulamalı bir yaklaşım* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 377578)
- Sekni, N. G. (1996). *XX. Yüzyıl Afşinli halk şairleri* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 378946)
- Sert, M. M. (2014). *Mustafa Ruhi Şirin'in şiirlerinin Türkçe öğretimi bağlamında tema ve iletiler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 363086)
- Sevim, B. (2022 ?). *Türkçe 5. sınıf ders kitabı*. Koza.
- Solak, M., & Yaylı, D. (2009). İlköğretim ikinci kademe Türkçe ders kitaplarının türler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 444-453. <https://gcris.pau.edu.tr/handle/11499/27914> adresinden edinilmiştir.
- Sparavigna, A. C. (2014). Using time series and graphs in the analysis of Dante's Divine Comedy. *International Journal of Sciences*, 3(12), 33-40. <https://ideas.repec.org/a/adm/journl/v3y2014i12p33-40.html> adresinden edinilmiştir.
- Subaşı, M., & Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/474049> adresinden edinilmiştir.
- Şahin, Ç. (2020). Verilerin analizi. Kıncal, R.Y. (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri içinde*

(6.baskı, ss. 183-219). Nobel Akademik.

- Şahin, V. (2016). Yahya Kemal'in şiirlerinin simge kurgusu ve görüntü düzeyleri. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 2(4), 101-116. <https://doi.org/10.20322/littera.271937>
- Şeref, İ. (2019). Türkçe öğretiminde şiir üzerine yapılan lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (20), 335-350. <https://dergipark.org.tr/en/pub/igdirsosbilder/issue/66826/1045190> adresinden edinilmiştir.
- Şimşek, Ş. (2017). Konuşma ve yazma etkinliklerinde şiir metnlerinin kullanımı. *Electronic Turkish Studies*, 12(34), 371-380. : <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12578>
- Topal, Y. (2019). Değerler eğitimi ve on kök değer. *Mavi Atlas*, 7(1), 245-254. <https://doi.org/10.18795/gumusmaviatlas.543521>
- Toprak, İ. (2016). *Gülsüm Cengiz'in çocuk kitaplarının Türkçe öğretimi bağlamında tema ve iletiler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 429938)
- Tozlu, N., & Yüce, B. N (2020). Hamdi Ülker'in eserlerinin kök değerler açısından incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (21), 575-597. <https://doi.org/10.29000/rumelide.843597>
- Tümer, C. Ş., & Canpolat Ö. (2022). 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin yer aldığı temaların uygunluğunun öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi. *Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 5(1), 83-103. <https://doi.org/10.47935/ceded.1077964>
- Yaşar, H. (2016). *Süreyya Berfe'nin 'Ufku Dışında' adlı eserinin Türkçe Öğretim Programı'ndaki 'Duygular' ana teması açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 429753)
- Yavuz, D., & Kahraman, G. (2023). *Türkçe 6 ders kitabı*. Anka.
- Yenen Avcı, Y. (2017). Temaların öğretiminde şiir dilinden yararlanma: Âşık Veysel örneği. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(4), 2711-2740. <https://dergipark.org.tr/en/pub/teke/issue/34165/384010> adresinden edinilmiştir.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 7-17. <https://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5326> adresinden edinilmiştir.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Yıldız, D., Altun, K., Ceran, D., Dağ, A., & Özgül, E. (2019). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinler üzerine bir inceleme. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 7(4), 439-460. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3695680> adresinden edinilmiştir.
- Yin, R. (1984). *Case study research: Design and methods*. (3. Basım). Sage Publications.
- Zainal, Z. (2007). Case study as a research method. *Journal Kemanusiaan*, 5(1). <https://core.ac.uk/download/pdf/11784113.pdf> adresinden edinilmiştir.

EKLER

Ek 1: Etik Kurul İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 27.02.2024-190367

T.C.
BAYBURT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU
KARARI

Karar Tarihi
23.02.2024

Karar Sayısı
38

Oturum Sayısı
03

Üniversitemiz Etik Kurulu tarafından, Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü 'nün 20.02.2024 tarihli ve E-83542712-050.99-188963 sayılı yazısı gereği, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı 222235005 numaralı öğrencisi Emre DEMİNER'in "Hayati Vasfi Taşyürek'in Şiirlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Temalar Bağlamında İncelenmesi" başlıklı araştırma önerisi üniversitemiz etik kurulu tarafından incelenmiş olup, araştırma önerisinin etik ilkelere uygun olduğuna toplantıya katılan üyelerin oy birliğiyle karar verilmiştir.

Prof.Dr. Ali Savaş BÜLBÜL
Başkan
BELGENİN ASLI ELEKTRONİK İMZALIDIR

Mevcut Elektronik İmzalar

Prof.Dr. ALİ SAVAŞ BÜLBÜL (Etik Kurulu - Başkan) 27.02.2024 11:20

Tel :

E-Posta :

Faks:

Elektronik imza:

Ayrıntılı bilgi için izahat: Nuri TURAN

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 2: Araştırma İzni (MEB)

T.C.
BAYBURT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-15470842-604.02-99140208
Konu : Araştırma İzni Talebi
Emre DEMİRER

19.03.2024

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi: Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'nün 18.03.2024 tarihli ve E-83542712-302.08.01-194128 sayılı yazısı.

Bayburt Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı, 222235005 numaralı öğrencisi **Emre DEMİRER** "Hayatı Vasfı TAŞYÜREK" in Şiirlerinin Türkçe Dersi Öğretim Programındaki Temalar Bağlamında İncelenmesi "konulu araştırma izni için il/ilçe millî eğitim müdürlüklerine bağlı resmi tüm Ortaokullarda araştırma izni verilmesi istenmektedir.

İlgili Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı, 222235005 numaralı öğrencisi Emre DEMİRER ayse.meb.gov.tr adresinden başvurusunu yapmış olup, araştırma çalışmasını il/ilçe millî eğitim müdürlüklerine bağlı resmi tüm Ortaokullarda bulunan öğrencilere yönelik **2023-2024** eğitim öğretim yılı içinde 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun ve yürürlükteki diğer tüm düzenlemelerde belirtilen hüküm, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde denetimi okul/kurum idaresinde olmak üzere gönüllülük esasına göre okul müdürlüğünün sorumluluğunda ders dışında ve dersleri aksatmamak kaydıyla yapılması müdürlüğümüzce uygun mütalaa edilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Muammer ŞİMŞEK
Şube Müdürü

Ek: İlgili yazı ve ekleri (23 sayfa)

OLUR
Rahmi GÜNEY
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Gencosman Mah.Turgut ÖZAL Bulvarı No:113 Posta Kutusu 1
69000/Merkez/BAYBURT
Telefon No : 0 (458) 280 69 40
E-Posta: istatistik@meb.gov.tr
Kop Adresi : meb@hs01.kcp.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: Selman BAYDEMİR (V.H.K.)
Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşlet
İnternet Adresi: www.bayburt.meb.gov.tr
Faks:4582800

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrakorgun.meb.gov.tr> adresinden: C 2e6-1835-3c59-b07c-7ad2 kodu ile doğrulayabilirsiniz.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 3: Ders Kitabına Uygunluk ve Değerleri Eşleştirme Formu (DKUDEF)

“Öncelikle araştırmaya katıldığınız için teşekkür ederim. Aşağıdaki formda inceleme materyalinde yer alan ve Türkçe ders kitaplarında kullanılmaya aday olan şiirlerin adları belirtilmiştir. İncelediğiniz şiirlerin Türkçe ders kitaplarında kullanımını belirtmek için “Uygunluk Durumu” başlığındaki seçeneklerde birini işaretleyiniz. Türkçe ders kitaplarında yer almasını uygun görmediğiniz veya kısmen uygun gördüğünüz şiirlerin sebebini ise “Uygun Olmama Sebebi” başlığında kısaca (örneğin; içerik, konu, seviye, argo ifade vb.) belirtiniz. Uygun olduğunu düşündüğünüz şiirlerin hitap ettiği sınıf seviyesini tespit etmek için “Uygun Olduğu Sınıf” başlığındaki sınıf seviyelerinden birini ya da birkaçını işaretleyiniz. Son olarak formun sonunda yer alan değerlerden uygun olanı ya da olanları “Değerler” başlığı altına yazınız.”

Şiir No	Şiir Adı	Uygunluk Durumu	Uygun Olmama Sebebi	Uygun Olduğu Sınıf	Değerler
1		Uygun/Kısmen uygun/Uygun değil		5-6-7-8	
2		Uygun/Kısmen uygun/Uygun değil		5-6-7-8	
3		Uygun/Kısmen uygun/Uygun değil		5-6-7-8	
4		Uygun/Kısmen uygun/Uygun değil		5-6-7-8	
5		Uygun/Kısmen uygun/Uygun değil		5-6-7-8	
6		Uygun/Kısmen uygun/Uygun değil		5-6-7-8	
7		Uygun/Kısmen uygun/Uygun değil		5-6-7-8	
8		Uygun/Kısmen uygun/Uygun değil		5-6-7-8	
9		Uygun/Kısmen uygun/Uygun değil		5-6-7-8	

2019 TDÖP Değerler: Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik.

2024 TDÖP Değerler: Adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik.

Ek 4: Şiir Tür ve Tema Eşleştirme Formu (ŞTTEF)

“Öncelikle araştırmaya katıldığınız için teşekkür ederim. Aşağıdaki formda inceleme materyalinde yer alan ve Türkçe ders kitaplarında kullanılması uygun görülen şiirlerin adları belirtilmiştir. Formun sonunda yer alan temalardan incelediğiniz şiire uygun olanı ya da olanları “Temalar” başlığı altına yazınız. Ardından şiiri “Şiir Türü” başlığında yer alan şiir türlerinden hangisine veya hangilerine uygunsa işaretleyiniz.”

Şiir No	Şiir Adı	Temalar	Şiir Türü
1			Didaktik/Epik/Lirik/Pastoral/Satirik
2			Didaktik/Epik/Lirik/Pastoral/Satirik
3			Didaktik/Epik/Lirik/Pastoral/Satirik
4			Didaktik/Epik/Lirik/Pastoral/Satirik
5			Didaktik/Epik/Lirik/Pastoral/Satirik
6			Didaktik/Epik/Lirik/Pastoral/Satirik
7			Didaktik/Epik/Lirik/Pastoral/Satirik
8			Didaktik/Epik/Lirik/Pastoral/Satirik
9			Didaktik/Epik/Lirik/Pastoral/Satirik
10			Didaktik/Epik/Lirik/Pastoral/Satirik
11			Didaktik/Epik/Lirik/Pastoral/Satirik
12			Didaktik/Epik/Lirik/Pastoral/Satirik
13			Didaktik/Epik/Lirik/Pastoral/Satirik
14			Didaktik/Epik/Lirik/Pastoral/Satirik

2019 TDÖP Temalar: Erdemler, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Birey ve Toplum, Okuma Kültürü, İletişim, Hak ve Özgürlükler, Kişisel Gelişim, Bilim ve Teknoloji, Sağlık ve Spor, Zaman ve Mekân, Duygular, Doğa ve Evren, Sanat, Vatandaşlık, Çocuk Dünyası.

2024 TDÖP Temalar: Oyun Dünyası, Atatürk’ü Tanımak, Duygularımı Tanıyorum, Geleneklerimiz, İletişim ve Sosyal İlişkiler (5.sınıf), Sağlıklı Yaşıyorum, Dilimizin Zenginliği, Bağımsızlık Yolu, Farklı Dünyalar, İletişim ve Sosyal İlişkiler (6.sınıf), Bilim ve Teknoloji, Lider Ruhlar, Hayat Boyu Gelişim, Bir Hilal Uğruna, İletişim ve Sosyal İlişkiler (7.sınıf), Türk Sanatı, Okuma Kültürü, Hak ve Sorumluluklar, İletişim ve Sosyal İlişkiler (8.sınıf), Vatan Sevgisi, Doğa ve İnsan, Türk Hikâye Geleneği ve Destanları, Sanat ve Estetik, Akademik Düşünce Dünyası.

Ek 5: Hayati Vasfi Taşyürek’in Şiirlerinin Kullanılabileceği Temalar

İncelenen eserdeki bazı şiirlerde aynı başlığın kullanıldığı görülmektedir. Karışıklık olmaması ve ilgili şiire kolayca ulaşılması adına şiirin sayfa numarası parantez içinde verilmiştir.

Şiir Adı	Temalar (2019)	Temalar (2024)
Gönül Sazı	Duygular	Duygularımı Tanıyorum
Saçların	Duygular	Duygularımı Tanıyorum
Nesi Var	Duygular	Duygularımı Tanıyorum
Neredeler	Birey ve Toplum, Hak ve Özgürlükler	İletişim ve Sosyal İlişkiler (5. Sınıf), İletişim ve Sosyal İlişkiler (7. Sınıf), Hak ve Sorumluluklar
Seneler	Birey ve Toplum, Zaman ve Mekân, Duygular	Duygularımı Tanıyorum, İletişim ve Sosyal İlişkiler (5. Sınıf), Hayat Boyu Gelişim, İletişim ve Sosyal İlişkiler (7. Sınıf)
Sıla Özlemi	Birey ve Toplum, Duygular, Doğa ve Evren	Duygularımı Tanıyorum, İletişim ve Sosyal İlişkiler (5. Sınıf), İletişim ve Sosyal İlişkiler (7. Sınıf), Doğa ve İnsan
Kadın	Erdemler, Millî Kültürümüz, Duygular	Duygularımı Tanıyorum, Geleneklerimiz, Hayat Boyu Gelişim
Ayşe ve Şirin	Duygular, Doğa ve Evren	Duygularımı Tanıyorum, Doğa ve İnsan
Sen Yoksun Diye	Duygular	Duygularımı Tanıyorum
Dile Gelenler	Millî Kültürümüz, Zaman ve Mekân, Duygular, Sanat	Duygularımı Tanıyorum, Geleneklerimiz, Türk Sanatı, Sanat ve Estetik
Hasret Türküsü	Millî Mücadele ve Atatürk, Hak ve Özgürlükler, Duygular.	Atatürk’ü Tanımak, Duygularımı Tanıyorum, Bağımsızlık Yolu, Farklı Dünyalar, Bir Hilal Uğruna, Hak ve Sorumluluklar, Vatan Sevgisi
Kerkük Elleri	Millî Mücadele ve Atatürk, Zaman ve Mekân, Duygular	Atatürk’ü Tanımak, Duygularımı Tanıyorum, Bağımsızlık Yolu, Farklı Dünyalar, Bir Hilal Uğruna, Vatan Sevgisi

Tarih	Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Duygular	Atatürk'ü Tanımak, Duygularımı Tanıyorum, Bağımsızlık Yolu, Bir Hilal Uğruna, Vatan Sevgisi
Tuna	Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Zaman ve Mekân, Duygular	Atatürk'ü Tanımak, Duygularımı Tanıyorum, Bağımsızlık Yolu, Farklı Dünyalar, Bir Hilal Uğruna, Vatan Sevgisi
Dile Gelen Anadolu	Millî Mücadele ve Atatürk, Zaman ve Mekân, Duygular	Atatürk'ü Tanımak, Duygularımı Tanıyorum, Bağımsızlık Yolu, Bir Hilal Uğruna, Vatan Sevgisi
Ne Mutlu Bana	Erdemler, Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Duygular	Atatürk'ü Tanımak, Duygularımı Tanıyorum, Bağımsızlık Yolu, Hayat Boyu Gelişim, Bir Hilal Uğruna, Vatan Sevgisi
Takdim	Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Duygular	Atatürk'ü Tanımak, Duygularımı Tanıyorum, Geleneklerimiz, Bağımsızlık Yolu, Bir Hilal Uğruna, Vatan Sevgisi
Vatan İçin	Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Duygular	Atatürk'ü Tanımak, Duygularımı Tanıyorum, Bağımsızlık Yolu, Bir Hilal Uğruna, Vatan Sevgisi
Sır	Erdemler, Birey ve Toplum	İletişim ve Sosyal İlişkiler (5. Sınıf), Hayat Boyu Gelişim, İletişim ve Sosyal İlişkiler (7. Sınıf)
Görünüm	Birey ve Toplum	İletişim ve Sosyal İlişkiler (5. Sınıf), İletişim ve Sosyal İlişkiler (7. Sınıf)
Nöbetçi Dağlar	Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk	Atatürk'ü Tanımak, Bağımsızlık Yolu, Bir Hilal Uğruna, Vatan Sevgisi
Sesler (127)	Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk	Atatürk'ü Tanımak, Geleneklerimiz, Bağımsızlık Yolu, Lider Ruhlar, Bir Hilal Uğruna, Vatan Sevgisi
Daldım Aşkın Ateşine	Kişisel Gelişim	Hayat Boyu Gelişim
Koçaklama	Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk	Bağımsızlık Yolu, Bir Hilal Uğruna, Vatan Sevgisi
Selçuk	Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, İletişim, Hak ve Özgürlükler	Atatürk'ü Tanımak, İletişim ve Sosyal İlişkiler (5. Sınıf), Bağımsızlık Yolu, İletişim ve

		Sosyal İlişkiler (6. Sınıf), Lider Ruhlar, Bir Hilal Uğruna, İletişim ve Sosyal İlişkiler (7. Sınıf), Hak ve Sorumluluklar, Vatan Sevgisi
Hak Yol İyi Seçilmeli	Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk	Bağımsızlık Yolu, Bir Hilal Uğruna, Vatan Sevgisi
Yaşı İslattı Kurular	Birey ve Toplum	İletişim ve Sosyal İlişkiler (5. Sınıf), İletişim ve Sosyal İlişkiler (7. Sınıf)
Yokluğun Güzelliği	Duygular	Duygularımı Tanıyorum
Vasiyet (169)	Duygular	Duygularımı Tanıyorum
Fetih	Millî Mücadele ve Atatürk	Atatürk'ü Tanımak, Bağımsızlık Yolu, Bir Hilal Uğruna, Vatan Sevgisi
Tarih Gebedir	Millî Mücadele ve Atatürk	Atatürk'ü Tanımak, Bağımsızlık Yolu, Bir Hilal Uğruna, Vatan Sevgisi
Soyumuz	Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk	Atatürk'ü Tanımak, Bağımsızlık Yolu, Bir Hilal Uğruna, Vatan Sevgisi
Barışa Hizmet	Millî Mücadele ve Atatürk	Atatürk'ü Tanımak, Bağımsızlık Yolu, Lider Ruhlar, Bir Hilal Uğruna, Vatan Sevgisi
Rapor (181)	Birey ve Toplum	İletişim ve Sosyal İlişkiler (5. Sınıf), İletişim ve Sosyal İlişkiler (7. Sınıf)
Bizden Olan Bize Gelir	Millî Kültürümüz	Geleneklerimiz
Fark (209)	Duygular	Duygularımı Tanıyorum
Kıbrıs İçin	Millî Mücadele ve Atatürk	Atatürk'ü Tanımak, Bağımsızlık Yolu, Bir Hilal Uğruna, Vatan Sevgisi
Bayrak	Millî Kültürümüz, Millî Mücadele ve Atatürk, Duygular	Atatürk'ü Tanımak, Duygularımı Tanıyorum, Bağımsızlık Yolu, Bir Hilal Uğruna, Vatan Sevgisi
Arayış	Millî Kültürümüz, Sağlık ve Spor	Geleneklerimiz, Sağlıklı Yaşıyorum, Lider Ruhlar
Ne Diyeceksin	Millî Kültürümüz, Sağlık ve Spor	Geleneklerimiz, Sağlıklı Yaşıyorum, Lider Ruhlar

Gaflete İsyan	Birey ve Toplum	İletişim ve Sosyal İlişkiler (5. Sınıf), İletişim ve Sosyal İlişkiler (7. Sınıf)
Olmazsa Olmaz	Millî Kültürümüz, Sağlık ve Spor	Geleneklerimiz, Sağlıklı Yaşıyorum, Lider Ruhlar
Vasiyet (227)	İletişim, Duygular, Vatandaşlık	Duygularımı Tanıyorum, İletişim ve Sosyal İlişkiler (6. Sınıf), Hak ve Sorumluluklar
İnsanoğlu	Birey ve Toplum, Duygular	Duygularımı Tanıyorum, İletişim ve Sosyal İlişkiler (5. Sınıf), İletişim ve Sosyal İlişkiler (7. Sınıf)
Kendini Bilmek	Duygular	Duygularımı Tanıyorum
Öz'ün Sözü	Duygular	Duygularımı Tanıyorum, Hayat Boyu Gelişim
Sevgi Seyyahları	Millî Kültürümüz, Duygular	Duygularımı Tanıyorum, Türk Hikâye Geleneği ve Destanları
Kime Sordumsa	Erdemler, Millî Kültürümüz, Okuma Kültürü, Kişisel Gelişim	Dilimizin Zenginliği, Lider Ruhlar, Hayat Boyu Gelişim, Okuma Kültürü
Türkmen Yunus'a	Erdemler, Millî Kültürümüz, Kişisel Gelişim	Lider Ruhlar, Hayat Boyu Gelişim
Sultan Yunus'a	Erdemler, Millî Kültürümüz, Okuma Kültürü, Kişisel Gelişim	Dilimizin Zenginliği, Lider Ruhlar, Hayat Boyu Gelişim, Okuma Kültürü
Sevelim – Sevilelim	Erdemler, Duygular	Duygularımı Tanıyorum, Hayat Boyu Gelişim
Diller Üstüne	Duygular	Duygularımı Tanıyorum
Han'ı Meclisimiz	Millî Kültürümüz, Birey ve Toplum, Doğa ve Evren	Geleneklerimiz, İletişim ve Sosyal İlişkiler (5. Sınıf), İletişim ve Sosyal İlişkiler (7. Sınıf), Doğa ve İnsan
Bizim Dağlar	Duygular, Doğa ve Evren	Duygularımı Tanıyorum, Doğa ve İnsan
Bahar Gelince	Birey ve Toplum, Doğa Evren	İletişim ve Sosyal İlişkiler (5. Sınıf), İletişim ve Sosyal İlişkiler (7. Sınıf), Doğa ve İnsan
Gel Bizim İle Ki	Zaman ve Mekân, Duygular, Doğa ve Evren	Duygularımı Tanıyorum, Doğa ve İnsan
Köye Davet	Millî Kültürümüz, Birey ve Toplum, İletişim, Zaman ve Mekân	Geleneklerimiz, İletişim ve Sosyal İlişkiler (5. Sınıf), İletişim

		ve Sosyal İlişkiler (6. Sınıf), İletişim ve Sosyal İlişkiler (7. Sınıf)
Orman Sevgisi	Duygular, Doğa ve Evren, Vatandaşlık	Duygularımı Tanıyorum, Hak ve Sorumluluklar, Doğa ve İnsan
Feleğin İpi	Kişisel Gelişim, Duygular	Duygularımı Tanıyorum, Hayat Boyu Gelişim
Divane	Kişisel Gelişim, Duygular	Duygularımı Tanıyorum, Hayat Boyu Gelişim
Yollar	Birey ve Toplum, Zaman ve Mekân, Duygular	Duygularımı Tanıyorum, İletişim ve Sosyal İlişkiler (5. Sınıf), Hayat Boyu Gelişim, İletişim ve Sosyal İlişkiler (7. Sınıf)
Günün Koçaklaması	Kişisel Gelişim, Duygular	Duygularımı Tanıyorum, Hayat Boyu Gelişim

Ek 6: Hayati Vasfi Taşyürek'in Şiirlerinin Sınıf Seviyesi, Kapsadığı Değerler ve Şiir Türleri

İncelenen eserdeki bazı şiirlerde aynı başlığın kullanıldığı görülmektedir. Karışıklık olmaması ve ilgili şiire kolayca ulaşılması adına şiirin sayfa numarası parantez içinde verilmiştir.

Şiir Adı	Sınıf Seviyesi	Değerler (2019)	Değerler (2024)	Şiir Türü
Gönül Sazı	7, 8	Sevgi	Sevgi	Lirik
Saçların	7, 8	Sevgi	Sevgi	Lirik
Nesi Var	7, 8	Sevgi	Sevgi	Lirik
Neredeler	7, 8	Dürüstlük	Dürüstlük, Duyarlılık	Satirik
Seneler	5, 6, 7, 8	Sorumluluk	Duyarlılık, Sorumluluk	Lirik
Sıla Özlemi	5, 6, 7, 8	Sevgi	Sevgi	Pastoral
Kadın	5, 6, 7, 8	Saygı, Sevgi	Aile Bütünlüğü, Duyarlılık, Saygı, Sevgi	Lirik
Ayşe ve Şirin	7, 8	Sevgi	Sevgi	Lirik, Pastoral
Sen Yoksun Diye	7, 8	Sevgi	Sevgi	Lirik, Pastoral
Dile Gelenler	7, 8	Vatanseverlik	Duyarlılık, Estetik, Vatanseverlik	Didaktik
Hasret Türküsü	7, 8	Vatanseverlik	Duyarlılık, Vatanseverlik	Epik, Lirik
Kerkük Elleri	7, 8	Vatanseverlik	Duyarlılık, Vatanseverlik	Epik
Tarih	7, 8	Vatanseverlik	Duyarlılık, Vatanseverlik	Epik
Tuna	7, 8	Vatanseverlik	Duyarlılık, Vatanseverlik	Epik
Dile Gelen Anadolu	5, 6, 7, 8	Vatanseverlik	Çalışkanlık, Vatanseverlik	Epik
Ne Mutlu Bana	7, 8	Vatanseverlik	Vatanseverlik	Epik
Takdim	7, 8	Vatanseverlik	Vatanseverlik	Lirik
Vatan İçin	5, 6	Vatanseverlik	Vatanseverlik	Epik
Sır	5, 6, 7, 8	Dostluk, Öz Denetim, Yardımseverlik	Dostluk, Mütevazılık, Yardımseverlik	Didaktik
Görünüm	7, 8	Adalet, Dürüstlük, Saygı	Adalet, Dürüstlük, Saygı	Satirik
Nöbetçi Dağlar	7, 8	Vatanseverlik	Vatanseverlik	Epik

Sesler (127)	7, 8	Vatanseverlik	Vatanseverlik	Epik
Daldım Aşkın Ateşine	7, 8	Dürüstlük, Öz Denetim, Sorumluluk	Duyarlılık, Dürüstlük, Sorumluluk	Epik
Koçaklama	7, 8	Vatanseverlik	Vatanseverlik	Epik
Selçuk	5, 6, 7, 8	Vatanseverlik	Vatanseverlik	Didaktik, Epik
Hak Yol İyi Seçilmeli	7, 8	Vatanseverlik	Vatanseverlik	Didaktik
Yaşı Islattı Kurular	7, 8	Dürüstlük	Dürüstlük	Satirik
Yokluğun Güzelliği	7, 8	Vatanseverlik	Duyarlılık, Vatanseverlik	Didaktik, Satirik
Vasiyet (169)	7, 8	Sorumluluk	Sorumluluk	Satirik
Fetih	5, 6, 7, 8	Vatanseverlik	Vatanseverlik	Epik
Tarih Gebedir	7, 8	Adalet, Vatanseverlik	Adalet, Vatanseverlik	Epik
Soyumuz	5, 6, 7, 8	Vatanseverlik	Çalışkanlık, Vatanseverlik	Epik
Barışa Hizmet	7, 8	Vatanseverlik	Özgürlük, Vatanseverlik	Epik
Rapor (181)	5, 6, 7, 8	Dürüstlük, Sabır	Duyarlılık, Dürüstlük, Mütevazılık, Sabır	Didaktik
Bizden Olan Bize Gelir	5, 6, 7, 8	Vatanseverlik	Vatanseverlik	Lirik
Fark (209)	7, 8	Vatanseverlik	Vatanseverlik	Epik
Kıbrıs İçin	7, 8	Vatanseverlik	Vatanseverlik	Epik
Bayrak	5, 6, 7, 8	Vatanseverlik	Vatanseverlik	Epik
Arayış	5, 6, 7, 8	Vatanseverlik	Duyarlılık, Vatanseverlik	Epik
Ne Diyeceksin	5, 6, 7, 8	Vatanseverlik	Duyarlılık, Vatanseverlik	Epik
Gaflete İsyan	7, 8	Adalet, Dürüstlük, Vatanseverlik	Adalet, Dürüstlük, Vatanseverlik	Didaktik
Olmazsa Olmaz	7, 8	Vatanseverlik	Vatanseverlik	Didaktik
Vasiyet (227)	5, 6, 7, 8	Dürüstlük, Öz Denetim, Sorumluluk, Vatanseverlik	Çalışkanlık, Dürüstlük, Özgürlük, Sorumluluk, Vatanseverlik	Didaktik
İnsanoğlu	5, 6, 7, 8	Yardımsaverlik	Çalışkanlık, Yardımsaverlik	Didaktik
Kendini Bilmek	5, 6, 7, 8	-	Duyarlılık	Didaktik
Öz'ün Sözü	7, 8	Öz Denetim	Duyarlılık	Lirik
Sevgi Seyyahları	7, 8	Sevgi	Sevgi	Lirik

Kime Sordumsa	5, 6, 7, 8	Sevgi	Sevgi	Lirik
Türkmen Yunus'a	7, 8	Sevgi	Sevgi	Lirik
Sultan Yunus'a	5, 6, 7, 8	Sevgi	Sevgi	Lirik
Sevelim – Sevilelim	7, 8	Sevgi	Sevgi	Didaktik
Diller Üstüne	7, 8	Sevgi	Sevgi	Lirik
Han'ı Meclisimiz	5, 6, 7, 8	Sevgi	Sevgi	Didaktik
Bizim Dağlar	5, 6, 7, 8	Sevgi	Sevgi	Pastoral
Bahar Gelince	5, 6, 7, 8	Sevgi	Sevgi	Pastoral
Gel Bizim İle Ki	5, 6, 7, 8	Sevgi	Sevgi	Pastoral
Köye Davet	5, 6, 7, 8	Sorumluluk	Sorumluluk	Didaktik
Orman Sevgisi	5, 6, 7, 8	Sevgi, Sorumluluk, Vatanseverlik	Duyarlılık, Merhamet, Sevgi, Sorumluluk, Vatanseverlik	Didaktik, Pastoral
Feleğin İpi	7, 8	-	Mütevazılık	Satirik
Divane	7, 8	Öz Denetim, Sorumluluk	Sorumluluk	Didaktik
Yollar	7, 8	-	-	Lirik
Günün Koçaklaması	7, 8	-	-	Didaktik

Ek 7: Kısaltılarak Kullanılması Önerilen Şiirler

İncelenen eserdeki bazı şiirlerde aynı başlığın kullanıldığı görülmektedir. Karışıklık olmaması ve ilgili şiire kolayca ulaşılması adına şiirin sayfa numarası parantez içinde verilmiştir.

Şiir Adı	Kısaltılacak Kısım
Neredeler	4. Kıtı
Ayşe ve Şirin	2. Kıtı
Nöbetçi Dağlar	3. Kıtı
Yokluğun Güzelliği	2. Kıtı
Rapor (181)	4. Kıtı
Gaflete İsyan	4. Kıtı
Vasiyet (227)	7. Kıtı
Bahar Geline	6. Kıtı
Köye Davet	4. Kıtı

ÖZ GEÇMİŞ

Emre DEMİRER, lisans eğitimini Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Programı'nda tamamlamıştır. 2023 yılında yayımlanan “Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarının somut olmayan kültürel miras unsurları açısından incelenmesi.” adlı makale ve “İbrahim Zeki Burdurlu’nun “Ülkemin Efsaneleri” adlı eserinin iki dilli Türk çocuklarına yönelik olarak kültür ve değer aktarımı açısından incelenmesi.” adlı bildiri çalışmalarında; 2024 yılında yayımlanan “Türk Dil Kurumu Okul Sözlüğü’nün biçim ve içerik standartlarına uygunluğu açısından incelenmesi.” adlı makale ve “Vızıltı grupları tekniğinin tartışmacı anlatım biçimini öğrenmeye etkisi: 7. sınıf örneği.” adlı bildiri çalışmalarında yer almıştır.

